

T.C.
SIİRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SENDİKALARA İLİŞKİN ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞ VE
BEKLENTİLERİ (NİTEL BİR ÇALIŞMA)**

Yüksek Lisans Tezi

Serhat YILDIZ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Veysel OKÇU

SiİRT 2021

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	viii
TABLolar LİSTESİ.....	x
TEŞEKKÜR	xi
GİRİŞ	1
1.1 PROBLEM DURUMU	1
1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	6
1.4 ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI.....	7
1.5 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	7
1.6 TANIMLAR	8
BİRİNCİ BÖLÜM.....	9
KAVRAMSAL VE KURAMSAL AÇIKLAMALAR	9
1.1 Öğretmenlik Mesleği	9
1.1.1 Öğretmen Örgütlenmesi	14
1.2 Sendika ve Sendikacılık	16
1.2.1 Sendika ve Sendikacılık Kavramı	17
1.2.2 Sendikal Hareketlerin Tarihi	18
1.2.3 Sendikaların İşlevleri ve Önemi	20
1.2.4 Sendika Türleri.....	23
1.2.4.1 İşçi Sendikaları	23
1.2.4.2 İşveren Sendikaları	24
1.2.4.3 Kamu Görevlileri Sendikaları.....	24
1.2.5 Eğitim Sendikalarının Siyaset ile İlişkisi ve Eğitim Politikaları	25
1.3 Öğretmen Sendikacılığı.....	27

1.3.1 Dünyada Öğretmen Sendikacılığı	29
1.3.1.1 İngiltere’de Öğretmen Sendikacılığı.....	29
1.3.1.2 Fransa’da Öğretmen Sendikacılığı	30
1.3.1.3 Almanya’da Öğretmen Sendikacılığı	31
1.3.1.4 ABD’de Öğretmen Sendikacılığı.....	32
1.3.2 Türkiye’de Öğretmen Sendikacılığı	33
1.3.2.1 Türkiye’deki Öğretmen Sendikalarının Örgütsel Yapısı.....	33
1.3.2.2 Türkiye’de Öğretmen Sendikacılığının Hukuki Çerçevesi	35
1.3.2.2.1 Sendikal Haklarla İlgili Temel Bildirgeler	36
1.3.2.3 Türkiye’de Öğretmen Sendikacılığının Tarihi.....	37
1.3.2.3.1 Osmanlı Dönemi	38
1.3.2.3.2 Cumhuriyet Dönemi.....	39
1.3.3 Günümüz Öğretmen Sendikaları.....	40
1.3.3.1 Tüm Eğitim Çalışanları Sendikası (TEÇ-SEN).....	40
1.3.3.2 Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası (TEM-SEN)	41
1.3.3.3 Türkiye Eğitim Öğretim Hizmetleri Sendikası (TÜRK EĞİTİM-SEN).....	41
1.3.3.4 Eğitimciler Birliği Sendikası (EĞİTİM-BİR-SEN).....	42
1.3.3.5 Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM-SEN).....	43
1.3.3.6 Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (EĞİTİM-İŞ).....	44
1.3.4 Öğretmenlerin Sendikalaşma Sebepleri ve Beklentileri.....	44
1.4 Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşleriyle İlgili Yurt İçi ve Yurtdışı Yapılan Araştırmalar	47
2 İKİNCİ BÖLÜM.....	51
YÖNTEM.....	51
2.1 ARAŞTIRMA MODELİ.....	51
2.2 ÇALIŞMA GRUBU.....	51
2.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	53
2.4 VERİLERİN ANALİZİ	54
2.5 ARAŞTIRMANIN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİ	55

3 ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	58
BULGULAR.....	58
3.1 Öğretmenlerin Sendikala İlişkin Görüşlerine Göre Bulgular Ve Yorumlar	58
3.1.1 Öğretmenlerin, Sendikalara Üye Olmaya Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	58
3.1.2 Öğretmenlerin, Sendikalara Üye Olmama Nedenlerine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	59
3.1.3 Öğretmenlerin, Sendikaların Demokrasi İçin Önemine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	62
3.1.4 Öğretmenlerin, Sendikaların Genel Çalışma Koşullarına Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	66
3.1.5 Öğretmenlerin, Eğitim Sendikaları Hakkında Genel Görüşlerine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	69
3.1.6 Öğretmenler Sendikalara Üye Olurken Dil, Din, Irk ve Siyasi Görüş Gibi Durumların Etkisine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	72
3.1.7 Öğretmenlerin, Sendikaların Kendi Üyelerine Üst Mevkilere Atanmasında Sendikaların Etkinliğine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	75
3.1.8 Öğretmenlerin, Sendikaların Özlük Haklarının Korunması ve Geliştirmesine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	79
3.1.9 Öğretmenlerin, Sendikaların Siyasi Kurumlarla Olan İlişkisine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	82
3.1.10 Öğretmenlerin, Sendikaların Eğitim Sorunlarına Karşı Yaklaşımına Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	85
3.1.11 Öğretmenlerin, Sendikaların Eğitim İle İlgili Alınan Yönetmelik Kararların Alınmasındaki Etkinliğine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	89
3.1.12 Öğretmenlerin Sendikalara Karşı Aidiyet Duygusuna Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	92

3.1.13 Öğretmenlerin, Sendikaların Eğitim İle İlgili Alınan Politik Kararlardaki Etkinliğine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	95
3.2 Öğretmenlerin Sendikalardan Beklentilerine Yönelik Bulgular	97
3.2.1 Öğretmenlerin, Sendikalardan Genel Beklentilerine Yönelik Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular	97
3.2.2 Öğretmenlerin, Sendikaların Eğitim İle İlgili Sorunlara, Politik ve Yönetmelik Kararların Alınmasında ve Öğretmenlerin Mesleki Gelişimine Yönelik Beklentilerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular	100
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	105
4 SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	105
4.1 SONUÇLAR.....	105
4.1.1 Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerine Göre Sonuçlar.....	105
4.1.1.1 Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenlerine Göre Sonuçlar.....	105
4.1.1.2 Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olmama Nedenlerine Göre Sonuçlar.....	106
4.1.1.3 Öğretmenlerin, Sendikaların Demokratikleşmeye Katkısına Göre Sonuçları.....	107
4.1.1.4 Öğretmenlerin Sendikaların Genel Çalışma Koşullarına Göre Sonuçları.....	107
4.1.1.5 Öğretmenlerin Eğitim Sendikalarının Hakkında Temel Görüşlerine Göre Sonuçları	108
4.1.1.6 Öğretmenler Sendikalara Üye Olmada Etki Eden Durumlara Göre Sonuçları.....	108
4.1.1.7 Öğretmenlerin, Sendikaların Kendi Üyelerinin, Üst Mevkilere Atanmasında Sendikaların Etkinliğine Göre Sonuçları.....	109
4.1.1.8 Sendikaların Özlük Haklarının Korunması ve Geliştirilmesine Göre Sonuçları.....	109
4.1.1.9 Sendikaların Siyasi Kurumlarla Olan İlişisine Göre Sonuçlar.....	110

4.1.1.10 Sendikaların Eğitim Sorunlarına Yaklaşımına Yönelik Sonuçları.....	110
4.1.1.11 Sendikaların Yönetmel Kararların Alınmasındaki Etkinliğine Göre Sonuçlar	111
4.1.1.12 Öğretmenlerin, Sendikalara Karşı Hissettikleri Aidiyet Duygusuna Göre Sonuçlar.....	111
4.1.1.13 Sendikaların Politik Kararların Alınmasındaki Etkinliğine Göre Sonuçlar	112
4.1.2 Öğretmenlerin Beklentilerine Göre Sonuçlar.....	112
4.1.2.1 Öğretmenlerin Sendikalardan Genel Beklentilerine Göre Sonuçları.....	112
4.1.2.2 Öğretmenlerin, Sendikaların Eğitim, Politik-Yönetmel Kararların ve Mesleki Gelişimine Yönelik Beklentilerine Göre Sonuçları.....	113
4.2 TARTIŞMA	114
4.3 ÖNERİLER.....	118
4.3.1 Uygulamacılar İçin Öneriler	118
4.3.2 Araştırmacılara Öneriler	119
KAYNAKÇA	120
EKLER.....	136
EK 1: VALİLİK OLURU	136
EK 2: MEM OLURU	137
EK 3: ETİK KURULU ONAYI	138
EK 4: GÖRÜŞME FORMU	139

ÖZET**SENDİKALARA İLİŞKİN ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞ VE
BEKLENTİLERİ (NİTEL BİR ÇALIŞMA)****Serhat YILDIZ****Jüri Üyesi (Başkan): Doç. Dr. Ahmet KAYA****Jüri Üyesi Doç. Dr. Rasim TÖSTEN****Jüri Üyesi (Tez Danışmanı): Doç. Dr. Veyssel OKÇU****2021, 152 Sayfa**

Bu araştırmanın amacı, Diyarbakır ili Merkez dört ilçelerinden olan (Bağlar, Kayapınar, Sur, Yenişehir) görev yapan öğretmenlerin, sendikalara ilişkin öğretmenlerin görüş ve beklentilerini belirlemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıyla desenlenmiştir. Araştırmaya toplamda 21 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılanlardan 14'ü bir sendika üyesi, 7'si ise herhangi bir sendika üyesi olmayan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu oluştururken amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Buna göre Diyarbakır'da şubesi olan eğitim sendikaları çalışma grubunun alınmıştır. Araştırmada veriler görüşme yolu ile elde edilmiştir. Bunun için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Bu çalışmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerini ve beklentileri ile ilgili sorulan her soru kendi içinde kategorize edilerek yorumlanmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda, öğretmenlerin sendikalara üye olmasında en önemli faktörlerin örgütlü olma durumu ve özlük haklarının korunması olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye olumsuz bakmalarında sendikaların siyaset kurumu ile olan ilişkisinin etkili olduğu ve "sendikaya üye olursam başıma neler gelir korku ve endişesinin" olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin görüşlerine göre sendikaların demokratikleşmeye katkısı; sendikaların var olması, farklı fikirlerin bir arada bulunması ve çok sesliliğin gerekliliği olarak tespit edilmiştir. Sendika üyesi olan öğretmenlerin genel olarak sendikaların çalışanların haklarının korunmasında göstermiş oldukları çalışma koşullarından memnun oldukları, sendikalara üye olmayan

öğretmenlerin ise sendikaların çalışma koşullarının yetersiz buldukları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sendikalara ilişkin olumlu görüşü arasında, sendikaların örgütsel bir yaşamın parçası olarak görüldüğü yer alırken olumsuz görüşü arasında ise sendikalar ile siyaset kurumu arasındaki ilişkinin varlığı yer almıştır. Öğretmenlerin sendikalara üye olmasında siyasi görüşlerinin belirleyici olduğu sonucu tespit edilmiştir. Özellikle sendikalara üye olmayan öğretmenlerin, sendikaları kayırmacılık için kullanılan bir araç olarak gördükleri sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin, sendika ile siyaset kurumu ilişkisine olumlu baktıkları ancak siyasi parti temsilcisi gibi davranılmasından rahatsız oldukları sonucu tespit edilmiştir. Sendikaların eğitim ile ilgili sorunlara karşı yeterince mücadelede etmediği, özellikle öğretmen ve öğrenci sorunlarına karşı çözümler bulması gerektiği sonucu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sendikalardan en önemli beklentileri ise; sendikaların özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için yaptıkları çalışmaların artırılması, sendikaların siyasi partilerin temsilcisi gibi siyaset yapmamaları gerekliliği vurgulamıştır. Bunun dışında sendikaların daha aktif bir politika belirleyerek öğretmenlerin istek ve beklentileri doğrultusunda ekonomik ve sosyal haklar için daha çok çaba göstermesi gerektiğini belirtmişlerdir. Özellikle sendikalara üye olmayan öğretmenlerin sendikalardan beklentileri ise, eğitim sisteminin ve özellikle de sınav sistemin sürekli değişmemesi için sendikaların daha aktif bir rol üstlenmesi, politik ve yönetsel kararların alınmasında ise ellerinde bulunan gücü tam olarak kullanmaları gerektiği şeklinde sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sendika, Sendikal beklenti, Öğretmen, Görüş

ABSTRACT**Teachers' Views and Expectations About Unions (A Qualitative Study)****Serhat Yıldız****Jury Member (Chair): Supervisor: Assoc. Prof. Ahmet KAYA****Jury Member: (Advisor) Assoc. Prof. Veysel OKÇU****Jury Member: Assoc. Prof. Rasim TÖSTEN****2021, 152 Pages**

The aim of this research is to determine that the teachers working in the central four districts of Diyarbakır (Bağlar, Kayapınar, Sur, Yenişehir); The aim is to determine the views and expectations of teachers regarding unions. The research was designed with a case study, one of the qualitative research methods. A total of 21 teachers participated in the research. 14 of the participants in the research are union members and 7 of them are teachers who are not members of any union. Purposive sampling method was preferred while forming the study group of the research. Accordingly, the study group of education unions, which has a branch in Diyarbakır, was recruited. The data in the research were obtained by interview. For this, a semi-structured interview form was used. The data collected in the research were analyzed by content analysis. In this study, each question asked about teachers' views and expectations about unions was categorized and interpreted within itself.

As a result of the research, it has been determined that the most important factors for teachers to be members of trade unions are their organizational status and the protection of their personal rights. It has been determined that the relationship between the unions and the political institution is effective in the negative attitude of the teachers towards the union organization and that there is "fear and anxiety of what will happen to me if I become a member of the union". Contribution of trade unions to democratization according to teachers' views; the existence of unions, the coexistence of different ideas and the necessity of polyphony. It has been determined that the teachers who are union members are generally satisfied with the working conditions of the unions to protect the rights of the workers, while the teachers who are not members of the unions find the

working conditions of the unions insufficient. Teachers' positive views on unions include the fact that unions are seen as part of an organizational life, while their negative view includes the existence of a relationship between unions and political institutions. It has been determined that the political views of the teachers are determinant in their membership to the unions. It was concluded that especially the teachers who are not members of unions see unions as a tool used for nepotism. It has been determined that the teachers have a positive view of the union and the political institution relationship, but they are uncomfortable with being treated as a political party representative. It has been determined that the unions do not adequately struggle against the problems related to education, and that they need to find solutions especially for the problems of teachers and students. The most important expectations of teachers from unions are; emphasized the necessity of increasing the efforts of unions to protect and develop their personal rights, and that unions should not engage in politics like the representatives of political parties. Apart from this, they stated that unions should determine a more active policy and make more efforts for economic and social rights in line with the wishes and expectations of teachers. In particular, the expectations of the teachers who are not members of the unions from the unions are listed as the need for the unions to take a more active role in order to keep the education system and especially the examination system constantly changing, and to use the power they have in their hands in taking political and administrative decisions.

Keywords: Union, Union expectation, Teacher, Opinion

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1 Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri	52
Tablo 2.2. Geçerlilik Ve Güvenirlik Konusunda Nicel ve Nitel Araştırmada Kabul Gören Kavramların Karşılaştırılması	55
Tablo 3.1.1 Birinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri.....	58
Tablo 3.1.2 İkinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri.....	60
Tablo 3.1.3 Üçüncü Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri	63
Tablo 3.1.4 Dördüncü Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri	66
Tablo 3.1.5 Beşinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri.....	69
Tablo 3.1.6 Altıncı Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri.....	73
Tablo 3.1.7 Altıncı Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri.....	76
Tablo 3.1.8 Sekizinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri.....	79
Tablo 4.1.9 Dokuzuncu Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri	82
Tablo 3.1.10 Onuncu Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri	86
Tablo 3.1.11 On Birinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri.....	90
Tablo 3.1.12 On İkinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri.....	93
Tablo 3.1.13 On Üçüncü Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri	95
Tablo 3.2.1. Birinci Soruya İlişkin Öğretmen Beklentilerinin Frekans Değerleri.....	98
Tablo 3.2.2. İkinci Soruya İlişkin Öğretmen Beklentilerinin Frekans Değerleri.....	100

TEŞEKKÜR

Bu çalışma sendikalara ilişkin öğretmenlerin görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sürecinde yapmış olduğu rehberlik ve yardımlarına, göstermiş olduğu sabırlı yaklaşımlarından dolayı danışman hocam Sayın Doç. Dr. Veysel OKÇU 'ya en içten saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Değerli Jüri Başkanı Doç. Dr. Ahmet KAYA, Jüri Üyesi Doç. Dr. Rasim TÖSTEN, Doç. Dr. Nazım ÇOĞALTAY ve Dr. Öğr. Üyesi Selçuk DEMİR hocalarıma zaman ayırıp tezimi okudukları için en içten dileklerle teşekkür ederim. Ders döneminde derslerime giren bütün hocalarıma teşekkür ederim. Bu çalışmada görüşlerine başvurduğum değerli öğretmenlere canı gönülden teşekkür ederim.

Yüksek lisans süreci boyunca birlikte yol arkadaşlığı yaptığımız Değerli Dostlarım Turgay YILDIZÖZ ve Uğur KAPLAN'a teşekkür ederim.

Dualarıyla sürekli yanımda olan ve beni bu günlere getiren anne ve babama sonsuz teşekkür ederim. Sevgili eşime, çalışmalarım esnasında göstermiş olduğu sabır ve desteğinden dolayı sonsuz teşekkür ederim.

Serhat YILDIZ

2021- Diyarbakır

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırmada geçen bazı kavramlara ilişkin tanımlar yer almaktadır.

1.1 PROBLEM DURUMU

Doğası gereği insanlar, yalnız yaşayamayan biyolojik, sosyal ve psikolojik bir varlık olması nedeniyle tek başlarına her şeyin üstesinden gelemez, seslerini tek başlarına duyuramaz, ihtiyaç duydukları her şeyi tek başlarına elde edemez ve bunun mücadelesini veremezler. Bu nedenle bireyler, ihtiyaç duydukları gereksinimlerini karşılamak amacıyla örgütlenme ihtiyacı duymuşlar ve bu amaçla sendika, dernek ve oda gibi çeşitli örgütlenme biçimlerini geliştirmişlerdir. Bu bağlamda çalışma hayatı içerisinde en önemli örgütlenme biçimlerinden biri olarak sendikalar karşımıza çıkmaktadır. Sivil toplum örgütlerinin en önemlilerinden biri olan sendikaların, demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır. Genel olarak üyelerinin özlük haklarının korunmasını kendilerine amaç edinmiş olan sendikalar, örgütlü yaşamın en önemli ve güçlü sesidir (Çilek, 2020; Öztürk, 2013).

Toplumun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla var olan kamu kurumlarında çalışanlardan biri olan öğretmenlerin de diğer kamu çalışanları gibi özlük haklarını aramak, ekonomik ve sosyal yönden daha iyi koşullarda çalışmak, statü kaybını aza indirmek ve meslekte saygınlık kazanmak amacıyla çeşitli dönemlerde sendika, dernek vb. örgütlenmelere gitmişlerdir (Çilek, 2020). Öğretmenler, eğitim hayatı için en önemli yapı taşıdır. Dünya genelinde kamu çalışanları arasında en kalabalık grubu oluşturan öğretmenler birçok ülkede kamu çalışanlarının örgütlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Özellikle çalışma koşullarının iyileştirilmesi, ücretlerin yeterli bir düzeyde olması, eğitim hizmetlerinin gelişmesi ve eğitim ile ilgili sorunların çözüm bulması için örgütlenme yoluna gitmişlerdir (Serinoğlu, 2004). Öğretmenler iyi eğitim almış, sayıca fazla olmaları ve dar gelirli ailelerden gelen aydın kesimin çoğunluğunu temsil etmekte. Doğaları gereği sürekli gelişmeye açık olduklarından örgütlenmeye daha yatkın bir kitle olarak görülmektedirler (Kara, 2018). Aynı zamanda öğretmenler tarafından sunulmakta olan hizmetin tüm toplumsal gruplara hitap etmesi, toplumun farklı noktalarında ortaya çıkan sorunları yakından görmelerine ve gözlem yapabilmelerine olanak sağlamaktadır. Bu durum öğretmenleri çok daha dinamik ve

örgütlenme eğilimli bir yapıya sevk etmektedir Bu örgütlenme çabası genellikle sendikalar aracılığı ile olmuştur. Dünyanın farklı noktalarında öğretmenler emek hareketi ile bütünsel bir hal alarak özlük haklarında da önemli iyileştirmelerin gerçekleşmesini sağlamışlardır (Öztürk, 2007).

Sendika, çalışanların ekonomik, sosyal ve mesleki çıkarlarını korumak için oluşturulan tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır (Eraslan, 2012). Türkiye’de eğitim sisteminin kalitesinin yükselmesi, öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin yükselmesi ve çalışma koşullarının nitelikli hale gelmesinde sendikaların önemli bir rolü vardır. Demokratik anlayışın gelişmesiyle sivil toplum örgütlerinin önemi artmaktadır. Buna bağlı olarak eğitim sendikalarının son yıllarda gelişme gösterdikleri aşikârdır. Özellikle eğitim sisteminin iyi bir paydaşı olan sendikaların, çalışanların istihdamını, mesleki saygınlıklarını, çalışanların mesleki sorunlarını, çalışanların özlük, ekonomik ve sosyal haklarının korunmasında ve geliştirilmesinde ve sendikal bilincin oluşturulmasında önemli bir yere sahiptirler (Baydar, 2016).

Eğitim sendikaları, çalışanların ekonomik, özlük ve mesleki çıkarlarının korunması yanında ülkenin ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal tercihlerinde aktif rol olmak isteyen bireylerin beklentilerine cevap verebilecek modeller ortaya koymaktadırlar. Bu sebeple eğitim sendikaları, ülkenin çağdaşlaşma ve demokrasi bilincini oluşturan temel hak ve özgürlüklerin çalışma yaşamında kazanım sağlamak için kurulan sivil toplum örgütleridir. Türkiye’de yakın bir zamana kadar öğretmen örgütlenmesi sürekli olarak engellendiğinden dolayı sendikaların eğitim iş kolunda tam anlamıyla hizmet verememişlerdir. Özellikle Toplu İş Sözleşmesi kanununun sınırlılıklardan dolayı sendika üyelerinin hak arama mücadelesinde sendikaları yetersiz algılamaktadır (Söylemez, 2019). Birçok öğretmen bu sebepten dolayı, sendikaların hak arama yeri olarak hareket etmesinden ziyade belli bir ideolojiye mensubiyet olduğunu düşünmektedir. Bu yanlış algının; sendikal faaliyetlerinin yasaklanmasından, sendikal kimlik taşıyan sendika temsilcilerinin sendikal amaçların dışına çıkarak sendikaları siyaset zemininde hareket ettirmelerinden kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda siyasi kurumların da sendikaları örgütlenmiş bir topluluk olarak gördükleri için her dönemde siyasi olarak iletişim içerisinde olmuşlardır (Arslan, 2015). Ancak sendikaların göstermiş oldukları hak arama çabaları ve siyasi ilişkileri sendikaların asıl amaçlarından dolayı sorgulanmalarına sebep olmaktadır. Özellikle son yıllarda siyasi

ilişkilere bağlı olarak sendika sayısının artması, buna bağlı olarak çalışanların sendikalara katılma nedeni önemli ölçüde sendikaların etkisizliği ile ilişkilendirilmektedir (Çilek, 2016). Aynı zamanda çoğu kamu çalışanı, sendikaların kişisel hak ve özgürlüklerin korunması dışında, siyaset kurumuna hizmet etme amacıyla olduğu ve bu düşünceye sahip bireylerin bir araya gelmesi olarak değerlendirmektedir (Mahiroğulları, 2013). Sendikaların siyasetle olan yakın ilişkilerinden dolayı sendikalara üye olmayan öğretmenlerin sayısı azımsanmayacak düzeydedir (Gökçe, 2009).

Sendikalar, sadece ücret ya da ekonomik ve sosyal hakların belirlenmesi amacıyla toplu pazarlık yapan gruplar değil, çalışanların hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek amacıyla çalışan sınıfsal ve toplumsal örgütlerdir (Baydar, 2016). Sendikacılığın gelişmesi ücret durumunun ortaya çıkmasıyla ilgilidir. İlk kez İngiltere’de ortaya çıkan bu durum, temelinde sanayi devrimi ve kapitalizm yatmaktadır. Ortaya çıkışı ülkeden ülkeye farklılık oluştursa da sanayi devrimini gerçekleştiren ülkelerin toplumsal yapısında ayrılmaz bir parça olmuşlardır. Kamu görevlilerinin devletle bağı gereği işçi sınıfıyla birbirine benzememesinden dolayı, devlete karşı örgütlenme eğiliminin olumsuz sonuçlara sebep olacağı düşüncesi dünya geneline hâkim olmuş ve bu durum kamu görevlilerinin örgütlenme mücadelesini olumsuz etkilemiştir. Fakat 2. Dünya Savaşı’ndan sonra durumun ve uygulamanın böyle olmadığı anlaşılmıştır. Demokratik toplum düzeninde baskı gruplarının ve çalışma örgütlerinin olduğu görülmüştür. Bunların sonunda kamu görevlileri örgütlenmezse toplu pazarlık ve grev gibi haklara sahip olamayacaklardır. Özetle, kamu görevlilerinin sendikalaşmasının önü 2. Dünya Savaşında sonra açılmıştır (Kutal, 2003).

Çalışma hayatı içerisinde en önemli örgütlerden biride sendikalardır. Sendikalar, yasaların kendilerine vermiş olduğu haklar çerçevesinde üyelerini, yönetime karşı temsil etme, mesleki ve kişisel gelişimini sağlama, sosyal ekonomik ve özlük haklarını koruma, hukuksal yardımda bulunma gibi çalışmalarda bulunur. Sendikalar aynı zamanda çalışanlar için psikolojik bir doyum noktasıdır. Bu suretle çalışanlar, resmi olarak sendika üyesi dışında, sendika içerisinde dostluk ilişkileri kurar (Çilek, 2020; Kalkan, 1999: 17). Sendikaların görevleri arasında sendika üyelerinin ortak hak ve menfaatlerini koruma yanında, üyelerinin toplumsal refah düzeyini de yükseltmek vardır (Taşkın, 2006: 121).

Yapılan çeşitli literatür çalışmasında sendikalara ilişkin farklı sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Söylemez (2019) tarafından yapılan araştırmada, öğretmen sendikalarının ekonomik, sosyal ve özlük hakları konusunda ve eğitim sorunlarının çözümüne yönelik daha geniş kesimleri de içerisine alarak ortak çalışma yapması gerektiğini belirtmektedir. Köybaşı ve arkadaşları (2016) yapmış oldukları araştırmada; öğretmenlerin sendikaların siyasi kurumlarla yakınlığından dolayı üye olmada çekindikleri ve sendikaların siyasi eylemlerden uzak durması gerekmesi gerektiğini belirtmiştir. Yıldız'ın (2015) araştırmasında, sendika üyesi öğretmenlerin sendikalardan sosyal, kültürel, ekonomik ve özlük haklarını geliştirmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirmesi gerektiğini belirtmiştir. Teleş (2010) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin sendikalardan ekonomik beklentilerinin yüksek düzeyde olduğunu, özlük haklarının korunması ve geliştirilmesinin de beklentiler içerisinde yer aldığını belirtmiştir. Taşdan (2013) yaptığı araştırmada, öğretmenlerin eğitim iş kolundaki sendikalara karşı olumsuz bakış içerisinde olduklarını, bunun sebebinin ise sendika yöneticilerinin yetersizliği ve sendikaların siyasi ilişkilerinden kaynaklandığını belirtmektedir. Gül (2007) ise araştırmasında, öğretmenlerin sendikaları daha çok siyasi faaliyetlerde buldukları için üye olmadıklarını belirtmiştir. Yıldırım (2007) araştırmasında, sendikaları siyasi ilişki içerisinde oldukları için sivil toplum örgütü olma özelliğini yitirdiğini, artan eğitim sendika sayısının da örgütlük bilincini öğretmenler tarafından azaldığını belirtmiştir. Tüm bu sebeplerden dolayı, öğretmenlerin sendikalara karşı görüşlerinin ortaya konulması, sendikalardan beklentilerinin hangi alanlarda yoğunlaştığı, sendika üyesi olmayan öğretmenlerin sendikalara karşı eleştirilerinin neler olduğunun ortaya konulması önem arz etmektedir. Özellikle öğretmenlerinde bir kamu personeli olmalarından hareketle bu çalışmada sendikalara ilişkin öğretmenlerin görüş ve beklentilerinin neler olduğu bu araştırmanın konusu olarak seçilmiştir. Araştırmada genel olarak konuyu önemine dikkat çekilerek hem literatüre hem öğretmenlere ve hem de eğitim sendikalarına ilişkin faydalı bilgiler ve kaynak oluşturma amacını taşımaktadır.

1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, Diyarbakır merkez ilçelerinde (Bağlar, Kayapınar, Sur, Yenişehir) çalışan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentilerinin neler olduğu araştırmaktır. Bu sebeple araştırmayı yaparken öğretmenlerin bakış açılarıyla

sendikalara karşı olumlu ve olumsuz fikirlerinin neler olduğunu ortaya çıkartarak; öğretmenlerin eğitim sendikalarına nasıl baktıkları eksikliklerini hangi konularda gördüğünü ve hangi sendikal çalışmalardan memnun oldukları belirten görüşlerinin saptanması amaçlanmaktadır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Öğretmen görüşlerine yönelik sorular:

1. Öğretmenlerin sendikalara üye olma nedenlerine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenlerine yönelik görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin eğitim sendikaların demokratikleşmeye katkısına yönelik görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin sendikaların genel çalışma koşullarına karşı memnuniyetine yönelik görüşleri nelerdir?
5. Öğretmenlerin eğitim sendikaları hakkında temel görüşlerine yönelik görüşleri nelerdir?
6. Öğretmenler sendikalara üye olurken dil, din, ırk ve siyasi görüş gibi durumlarının sendikaya üye olmasındaki etkiye yönelik görüşleri nelerdir?
7. Öğretmenlerin, sendikaların kendi üyelerinin, üst mevkilere atanmasında sendikaların etkinliğinin belirlenmesine yönelik görüşleri nelerdir?
8. Öğretmenlerin, sendikaların özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için vermiş olduğu çalışmaya yönelik görüşleri nelerdir?
9. Öğretmenlerin, sendikaların siyasi kurumlarla olan ilişkisine yönelik görüşleri nelerdir?
10. Öğretmenlerin, sendikaların eğitim sorunlarına yaklaşımına yönelik görüşleri nelerdir?
11. Öğretmenlerin, sendikaların yönetsel kararların alınmasındaki etkinliğine yönelik görüşleri nelerdir?
12. Öğretmenlerin, sendikalara üye personelin sendikalara karşı aidiyet geliştirmesindeki etkiye yönelik görüşleri nelerdir?
13. Öğretmenlerin, sendikaların politik kararların alınmasındaki etkinliğine yönelik görüşleri nelerdir?

Öğretmenlerin beklentilerine yönelik sorular:

1. Öğretmenlerin, sendikalardan temel beklentilerine yönelik beklentileri nelerdir?
2. Öğretmenlerin, sendikaların eğitim ile ilgili sorunlara, politik ve yönetsel kararların alınmasında ve öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik beklentileri nelerdir?

1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Memur sendikal örgütlemesinin Türkiye’de 1995 yılından itibaren yasal hale gelmesi, sendikaların çalışanların örgütlenmesinde, özlük haklarının korunmasında ve son yıllarda memur sendikacılığın artması özellikle öğretmen sendikacılığı açısından önem arz etmektedir. Alan yazısında öğretmen sendikacılığı üzerine yapılan çalışmaların çokça bulunmasına karşın bu çalışmaların öğretmenlerin sendikalara karşı görüşlerinin istenilen düzeyde tespit edemediği görülmektedir.

Öğretmenlerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve özlük haklarının korunmasından ziyade mevcut siyasi iktidara yakın olmak ya da karşı çıkarak hak elde etmeye çalışan sendikalar çalışma etkinliklerini siyasal bir destekle sağlamaya çalışmaktadırlar. Bu göstermiş oldukları etkinlik sendikaları siyasi etkiler altında bırakmaktadır. Her ne kadar üye sayıları artmış olsa da öğretmenlerin sorunlarına cevap verememektedirler. Bu çalışma öğretmenlerin sendikalar hakkındaki görüşleri ve beklentileri ortaya çıkartması açısından önem arz ederek, eğitim sendikalarının etkinliğini artırarak öğretmenlerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir sendikal oluşumun varlığına katkı sağlamaktır(Çilek, 2020: 52).

Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin ve beklentilerinin ortaya çıkartılması hem sendikalara hem de eğitim camiasına birçok katkı sağlayacaktır. Çalışma koşulları iyileştirilen öğretmenler ve bu amaçla faaliyet gösteren sendikalara üye olmalarına olanak sağlayacaktır. Sendikaların amaçlarının dışına çıktıklarında hangi sonuçların meydana gelebileceği ve sendikalara karşı öğretmenlerin çekinme sebeplerini ortaya koyacaktır. Böylece sendikalar, bu sorunların tespitini yapma ve sorgulama noktasında çalışma kendilerine yol gösterecektir. Bu şekilde öğretmenlerin görüşleri ve beklentileri sendikalar üzerinde bir otokontrol sağlayacaktır. Sendikaların özellikle siyasi kurumlarla olan ilişkilerinde ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçların önüne geçmede

kolaylık sağlayacaktır. Sendikalardan kaynaklı öğretmenlerin olumsuz tutumlarının belirlenmesi ile bu olumsuz tutumların önüne geçme ve bunlara dair çözüm önerileri sunma noktasında bütün paydaşlara fikir sunacaktır. Eğitim iş kolunda faaliyet gösteren sendikaların, öğretmenler tarafından oluşabilecek eleştirileri tespit ederek bunlara karşı önlem alarak olumsuz tutumların önüne geçilmesi noktasında kolaylık sağlayacaktır. Bu hususta çözüme yönelik gerçekçi önerilerin sunulması önem arz etmektedir. Öğretmen haklarının korunarak statünün artırılması ile sendikalara karşı olumlu tutumların artırılarak hem örgütlü olmanın önemi hem de eğitimin kaliteli bir hale gelmesine olanak sağlayacaktır.

Bu çalışma ile öğretmenlerin sendikalara neden üye olup olmadıklarını, sendikalar hakkında genel fikir vereceği düşünülmektedir. Eğitim sendikalarının sivil toplum örgütü olarak bağımsız bir şekilde hareket etmesi, siyaset ile ilişkilerinin normal bir sivil toplum örgütü olarak sürdürmesi, çalışanların haklarının korunmasında ve geliştirilmesinde istenilen düzeyde olup olmadıklarını ortaya koyma açısından önem arz etmektedir. Ayrıca öğretmenlerin sendikalardan temel beklentilerinin hangi konularda yoğunlaştığı, sendikaların eğitim ile ilgili, politik ve yönetsel kararların alınmasıyla ilgili ve öğretmenlerin mesleki gelişimiyle ilgili öğretmen beklentilerine ışık tutması bakımından önem arz ettiği düşünülmektedir.

1.4 ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Araştırma ilişkin varsayımlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Öğretmenlerin nitel verileri toplamak için kullanılan açık uçlu sorulara verdikleri cevapların gerçeği yansıttığı varsayılmaktadır.
2. Araştırmada kullanılan yöntem ve tekniklerin, araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.
3. Araştırma konusunda uzman görüşleri ve literatür taraması, araştırmanın geçerliği bakımından yeterli olduğu varsayılmaktadır.
4. Araştırma sonuçları uygun araştırma teknikleri ve istatistikleri yöntemlerle bulgulara eriştiği varsayılmaktadır.

1.5 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmaya ilişkin sınırlılıklar şöyle sıralanabilir.

1. Bu araştırma Diyarbakır merkez 4 ilçedeki eğitim kurumlarında çalışan 21 öğretmen ile sınırlıdır.

2. Bu çalışma Diyarbakır ilinde şubesi bulunan 3 sendika üyesi öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.
3. Bu araştırma, araştırmaya katılan öğretmenlerin 2019-2020 eğitim öğretim yılındaki görüş ve bilgileri ile sınırlıdır.
4. Elde edilen veriler görüşme formundaki sorularla sınırlıdır.
- 5.

1.6 TANIMLAR

Sendika: İşçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde, ortak ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için meydana getirdikleri tüzel kişiliğe sahip kuruluşlara denilir. (2821 Sayılı Sendikalar Yasası).

Okul: ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde eğitim-öğretim hizmeti veren kurumlardır.

Öğretmen: İlkokul, ortaokul ve lise kurumlarında görev yapan öğretmenlerdir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL AÇIKLAMALAR

1.1 Öğretmenlik Mesleği

Eğitim sistemimizin en önemli öğelerinden birisi öğretmenlerdir. Öğretmenlik mesleğinin önemi kadar öğretmenlerin kendilerini iyi yetiştirmesi de ayrı bir öneme sahiptir. Bu sebeple öğretmenler iyi bir öğretmen yetiştirme programında ve pedagojik açıdan yeterli bilgiler minvalinde yetiştirilmelidir. Öğretmen yetiştirme sisteminin tarihsel süreci incelendiğinde nitelikli öğretmenlerin en iyi şekilde yetiştirilmesi için durmadan yapılandırma çalışmaları yapıldığı ve kaliteli bir öğretmen eğitimi verilmesi yönünde de çalışmaların günümüzde devam ettiği söylenebilir. Öğretmen eğitiminde son yıllarda da hem politik açıdan hem de uygulama yönünden önemli değişiklikler yaşamaktadır. Bu değişiklikler öğretmen yetiştirme programı süresinde öğretmen adaylarının niteliğini önemli ölçüde etkilediği söylenebilir (Çelik, 2011). Öğretmenlik eğitimi sürecinin sonunda bireyler niteliklerini etkileyecek önemli özellikler kazanırlar. Bunlar; *“mesleki özellikler ve kişisel özelliklerdir. Mesleki özellikler; genel kültür, alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisidir. Kişisel özellikler ise kişinin mesleğe yatkınlığı, öğretmenliğin gerektirdiği örnek olma, model olma”* niteliklerini içerir (Kavcar, 2002). Genel olarak bu niteliklere sahip öğretmen adayları eğitim programlarını en iyi şekilde uygular ve öğrencilerin geleceğini olumlu yönde şekillendirebilirler. Öğretmenlik mesleği her alanda ideal bir profesyonellik gerektirir. Bundan dolayı da öğretmenlik mesleği kişisel ve sosyal açıdan karmaşık bir donanım gerektirmektedir (Yaşar, Bilaloğlu ve Karabay, 2013).

Akyüz (2006) öğretmenlik mesleğini, eğitim ve öğretim işini yapan her kademedeki öğreticilere verilen isim olarak ifade etmektedir. Öğretmen devletin eğitim politikasını uygulayan, uygulama sonuçları ile devletin politikalarını etkileyen, mesleği ile ilgili uzmanlık çalışmaları ve araştırmalardan yararlanan kişidir (Özkan, 2005: 166). Aynı zamanda öğretmen bu çalışmalarla iç içe olan ve bu çalışmalara katkı sunan eğitim çalışanıdır.

Öğretmen yalnızca müfredat dâhilinde bilgileri, öğrenciye aktaran kişi değildir. Başarılı olmak isteyen öğretmenler, sadece bilgiyle doldurulmuş beyinler yetiştirmek yerine, eğitimin amacı doğrultusunda, zekâ ile duyguları, hisleri bir araya getirerek bireyin kendisini gerçekleştirmesini kendine amaç edinmelidir. Öğretmenler, beyni ve kalbi birleştirecek bir eğitim süreci planlayarak bu plan ışığında uygulamalar, çalışmalar yapmalıdır. Kişide bilinçli bir bireysel gelişim sağlamalı, karşılıklı ilişkilerin olduğu, kolektif uyuma dikkat edilecek şekilde işe ve eyleme istekli olmalıdır. Öğretmen, bu yaşama en iyi şekilde adapte olacak onurlu ve ahlâk sahibi bireyler yetiştirmelidir (Özkan, 2005: 166). Bu noktada, öğretmenlik mesleğini seçen bireylerin öğretme işini ilgi çekici hale getirebilmeleri son derece önemlidir. Öğretmenlerin, iyi plan yapabilmeleri, öğrencilerle etkili iletişim kurabilmeleri, dersleri ve ödevleri iyi şekilde açıklayabilmeleri gerekmektedir. Öğretmen hem kendi mesleğini hem de öğrencileri sevmelidir (Akçamete, 2005: 6).

Öğretmenlik sahip olduğu niteliklerden ve ülke politikaları gereği farklı çeşitlerde yapılabilmektedir. Burada belirleyici unsur devletlerin izlediği stratejilerdir. Örneğin; Yunanistan ve Lüksemburg'da, sadece belirli bir süre için memur statüsüne sahip öğretmenler istihdam edilebilir ve sabit süreli sözleşmeler imzalanır. Avusturya'da ise azami beş yıllık hizmet süresinin ardından öğretmenler, bizim ülkemizde olduğu gibi kadroya sahip olabilmektedir. Portekiz'de ise öğretmenlik statüleri için her yıl değerlendirme sınavları yapılmaktadır (European Commission Eurydice Raporu, 2018). Ülkemizde ise bu konu ile ilgili gelişmeler 1980'li yıllarda yaşanmıştır. 1980'lerden sonrası hayata geçen, ekonomide ve çalışma hayatında köklü değişikliklere neden olan neoliberal politikayla devlet tarafından sunulan kamu hizmeti, özel sektöre geçmeye başlamıştır. Bu süreçte her alanda olduğu gibi kamuya personel istihdamında da esneklikler yaşanmıştır. Neoliberal politikalar sonucu iş güvencesi, çalışma saatleri, ücret gibi konulara esneklik getirilmiştir (Polat, 2013).

Bu gelişmelerin ardından Milli Eğitim Bakanlığı hem öğretmen istihdamını arttırmak adına hem de eğitim faaliyetlerinin aksamaması adına bazı öğretmenlik kategorilerini yürürlüğe sokmuştur. Bu minvalde öğretmen atamaları; kadrolu öğretmen, ücretli öğretmen, sözleşmeli öğretmen, vekil öğretmen gibi farklı öğretmenlik sıfatları üzerinden yapılmıştır (Yıldırım, 2008). Fakat aynı eğitimi görerek

öğretmenlik mesleğini hak kazanan ve kadrolu öğretmenlerden farksız mesleklerini icra eden öğretmenler bu şekilde kategorileştirilerek eğitim gibi son derece önemli bir yapının zarar görmesine neden olmaktadır (Karadeniz, 2010).

Kadrolu öğretmenlerin istihdam edilmesi, Devlet Memurları Kanunu'nun 4. Maddesi doğrultusunda gerçekleştirilmektedir (1897/1 md). İlgili kanun kapsamında memur; *“Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler, bu kanunun uygulanmasında memur sayılır. Yukarıdaki tanımlananlar dışındaki kurumlarda genel politika tespiti, araştırma, planlama, programlama, yönetim ve denetim gibi işlerde görevli ve yetkili olanlar da memur sayılır”* (Uçman, 2006: 6). Sürekli ve asli olarak görevlerine devam eden kadrolu öğretmenlerin yerine getirmesi geren şartlar ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından aşağıdaki gibi belirlenmiştir;

- Türk vatandaşı olmak
- İlk atamanın gerçekleşmesi için 40 yaşından gül almamış olmak,
- Askerlikten muaf olmak, tecilli olmak ya da yapmış olmak
- KPSS'den gerekli puanı almış olmak
- Mezun olunan yükseköğretim programının bakanlığın öğretmenliğe atanacakların belirlenmesine dair vermiş olduğu kararda ifade edilen alana uygun olması
- Öğretmenlik için kaynak teşkil eden yükseköğretim programını tamamlayanların ihtiyacı karşılamadığı alanlara atanacaklar haricinde Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans ya da Pedagojik Formasyon Programı/Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programından birinin başarıyla tamamlanmış olması
- Öğretmenlikten ya da devlet memurluğundan çıkarılmayı gerektirecek bir suçun işlenmemiş olması (MEB, 2016).

Gerekli koşulları karşılayan adayların Kamu Personel Seçme Sınavı sonucuna bağlı olarak puan üstünlüğü esası ile atamalar gerçekleştirilmektedir. Fakat ilk atama halinde kadrolu öğretmenlerin alımı 2016 yılı ile birlikte sonlandırılmıştır. İlk atamanın

sözleşmeli personel şeklinde gerçekleşmesi sonrasında 4 yıllık çalışma süresini tamamlayan öğretmenlerin talep etmeleri halinde mevcut eğitim kurumunda kadrolu öğretmen olarak faaliyetlerini sürdürmesi ile ilgili olarak, 03.08.2016 tarihli 29790 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmeliğin 17.maddesi doğrultusunda şu ifadeler yer verilmiştir: *“Sözleşmeli öğretmenlerden sözleşme gereği dört yıllık çalışma süresini tamamlayarak adaylık sürecinde başarılı olanlar, talepleri halinde görev yaptıkları eğitim kurumunda öğretmen kadrolarına atanır.”* (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/08/20160803-22.htm>, 2016).

Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde devletin geçici süre ile istihdam ettiği tıpkı memurlar gibi özel şartlara tabii çalışanlardır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4. maddesi b bendi Sözleşmeli Öğretmenleri Kanun *“Milli Eğitim Bakanlığında norm kadrolu öğretmen istihdamıyla kapatılamaması hallerinde öğretmenlerin... bu kanuna tâbi kamu idarelerinde ve dış kuruluşlarda belirli bazı hizmetlerde çalıştırılacak personelin de zorunlu hallerde sözleşme ile istihdamları caizdir”* biçiminde tanımlar (4/4/2007 - 5620/4 md.). Sözleşmeli öğretmenler kadrolu öğretmenler gibi asli olarak kadroları tanımlanmış öğretmenler değildir. Bu öğretmenlerin sözleşmeleri her yıl bakanlık tarafından yenilenir. Yani iş garantileri yoktur. Eğer norm kadro yönetmeliğine göre bu öğretmenlerin okutacağı ders ortadan kalkmışsa ya da kadrolu öğretmen atanmışsa sözleşmeleri fesih edilir. Genelde öğretmen olarak çalışmanın zor olduğu bölgelerde sözleşmeli öğretmen kadrosu olduğundan o bölgelerde çalışırlar. Bu öğretmenlerin kadrolu öğretmenler gibi sosyal hakları yoktur: Öbür dışında başka il veya ilçelere tayin isteğinde bulunamazlar. Öbür durumuna bağlı olarak tayin olduklarında ise yol ve taşınma yardımı alamazlar. Eş ve çocuk yardımı alma hakları yoktur. Sözleşmeli öğretmenler görevlerinde yükselmezler (idarecilik veya müfettişlik) ve yurt dışında öğretmenlik yapamazlar (Gündüz, 2008).

Vekil öğretmenlik ile ilgili düzenlemeler 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu madde 86’da yer almaktadır. İlgili madde doğrultusunda memurların kanuni izin dönemlerinde, geçici görevlendirme sırasında, disiplin cezası uygulamaları ya da görevden uzaklaştırma nedenlerine bağlı olarak işlerinden uzak kalmaları durumunda

görevlerini yerine getirmek üzere kurum içerisinde, farklı bir kurumdan veya açıktan vekil atanabileceği ifade edilmektedir (Kazancı, 2007: 4).

Vekil olarak atanan öğretmenler için ödenmekte olan ücret ise 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda şu şekilde ifade edilmiştir: *“Ancak, ilköğretim öğretmeni (Yaz tatili hariç), tabiplik, diş tabipliği, eczacılık, köy ve beldelerdeki ebeler ve hemşirelik, mühendis ve mimarlık, veterinerlik, vaizlik, Kur'an kursu öğreticiliği, imam-hatiplik ve müezzin-kayyımlığa ait boş kadrolara Maliye Bakanlığının izni (mahallî idarelerde izin şartı aranmaz) ile açıktan vekil atanabilir.”* Aynı kurum içerisinde yaşanan ayrılıklar nedeni ile atanmış olan vekil memurlara vekâlet görevlerinin 3 ayı geçen süresi adına, açıktan veya kurum dışından ataması gerçekleştirilenlerle kurum içinden ilköğretim öğretmeni atanmış olan öğretmenler ile veznedar olarak göreve başlayanlara başlangıçtan itibaren vekil aylığı ödenmektedir. Söz konusu kanuna bağlı bulunan kurumlarda görev alan hayvan sağlık memurları ya da veteriner hekimler, hayvan sağlık memuru ya da veteriner hekimi olmayan belediyelerin hayvan sağlık memurluğu ya da veterinerlik hizmetlerini sunmak üzere söz konusu hizmetlerle ilgili kadrolara vekâlet aylıkları verilmesi şartı ile atanabilmektedir (15/5/1975 - 1897/1 md.).

Yukarıda da ifade edilen durumların haricinde boş halde bulunan kadrolar için görevler gerekli görülmesi durumunda memurlara herhangi bir ücret ödemeksizin vekâleten verilebilmektedir. Söz konusu kanuna bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmekte olan kurumlarda ayni, nakdi ve mali sorumluluğu bulunan saymanlık kadrolarının açılması durumunda bahsi geçen kadrolarda vekâlet aylıkları verilmek üzere memurlar arasından atama yapılabilmektedir.

İlgili Kanunu'nun 89. Maddesinde ücretli öğretmenlikle ilgili yasal düzenlemeler yer almaktadır. Bu madde doğrultusunda; *“Her derecedeki eğitim ve öğretim kurumları ile Üniversite ve Akademi (Askeri Akademiler dahil), okul, kurs veya yaygın eğitim yapan kurumlarda ve benzeri kuruluşlarda öğretmen veya öğretim üyesi bulunmaması halinde öğretmenlere, öğretim üyelerine veya diğer memurlara veyahut açıktan atanacaklara ücret ile ek ders görevi verilebilir. Ücretle okutulacak ders saatlerinin sayısı, ders görevi alacakların nitelikleri ve diğer hususlar ilgili Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulunun kararı ile tespit olunur.”* Şeklinde belirtilmiştir (1897/1 md.).

Çıkarılan bu kanunla MEB öğretmen ihtiyacını ücretli öğretmenlerle karşılamayı sürekli hale getirmiştir. Türk Eğitim Sen'in 2017 Mart ayında yaptığı araştırmaya göre Türkiye'de 63.829 ücretli öğretmenin çalıştığını ortaya koymuştur. Bu ücretli öğretmenlerin 27.409'u eğitim fakültesi, 27.936'sı eğitim fakültesinden mezun olmayan lisans mezunu, 8.484'ü ön lisans mezunudur. Türk Eğitim Sen'in aynı dönemde Milli Eğitim Bakanlığı verileri doğrultusunda yaptığı araştırmaya göre Türkiye'deki norm kadro ihtiyacı 106.983'tür (Türk Eğitim-Sen). Bu bilgiler doğrultusunda MEB'in öğretmen ihtiyacını ücretli öğretmen uygulamasıyla karşılama konusunda bile yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. (https://www.turkegitimsen.org.tr/icerik_goster.php?Id=12177, 2018).

Türkiye'de ataması yapılmayan bir sürü işsiz öğretmen olmasına ve devlet okullarında öğretmen açığının oldukça fazla olmasına rağmen MEB bu öğretmen açığını kapatmak için genellikle yüksekokul mezunlarını ücretli öğretmen olarak çalıştırmaktadır. MEB eğitim harcamalarını kıstak amacıyla izlediği neoliberal politikanın bir sonucu olarak uyguladığı ücretli öğretmenlik uygulaması eğitimde yeni sorunları da beraberinde getirmesi kaçınılmaz olmuştur (Polat, 2013). Türkiye'de öğretmen açığının çok fazla olmasına rağmen MEB'in bu öğretmen açığını ısrarla ücretli öğretmenlerle kapatmaya çalışması hem nitelikli öğretmen ihtiyacını hem de eğitim öğretimi olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir (Özoğlu, Gür ve Altunoğlu, 2013).

1.1.1 Öğretmen Örgütlenmesi

Eğitim sistemlerinin en temel ögesini öğretmenler oluşturmaktadır. Bir ülkede kalkınmanın sağlanmasında, toplumsal huzurun ve barışın sağlanmasında, ülke genelinde nitelikli insan gücünün yetişmesinin sağlanmasında, bireylerin toplumsal yaşama hazırlanmasında, bireylerin sosyalleşmesinde, toplumun kültürel değerlerinin kuşaklar arasında aktarılmasının sağlanmasında öğretmenler tarafından oldukça önemli roller üstlenilmektedir. Bu anlamda öğretmenler toplumun gerçek mimarı ve insanın kişiliğini şekillendiren sanatkârlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bundan dolayı tarihsel süreç içerisinde öğretmenlik mesleğine biçilen değer hep yüksek olmuştur (Eskicumalı, 2002: 9).

Toplumsal düzen içerisinde yaşamı sürdürmenin bir gereği olarak bireylerin tamamının üstlenmesi gereken roller bulunmaktadır. Söz konusu rollerin gerçekleştirilmesi noktasında toplumlar bireylerden beklentileri bulunmaktadır. Toplumun üyesi olarak bireyler ise rollerine uygun yaklaşımlar sergilemekte ve toplumsal sisteme etkin katılım sağlayarak önemli bir parçası olmaktadır. Örgüt içerisinde sorunların çözümüne yönelik olarak üyelerin birlikte, işbirliği içerisinde hareket etmesi gerekmektedir. Her üye, örgütün amaçlarına paralel olarak kişisel konumları, rolleri ve sorumlulukları çerçevesinde örgütsel davranışlar geliştirmektedir (Can, 2012: 14). Toplum içerisinde ortaya çıkan sorunların ve gereksinimlerin önemli bir kısmı çok sayıda insanın bir araya gelip güçlerini birleştirmesi sureti çözümü kavuşturulmaktadır. Toplumsal davranışların önemli bir kısmı politik, mesleki, ekonomik ve dinsel eksenlerin etrafından düzenlenmiş olan güçlü grupların etkileri ile gerçekleşmektedir (Bursalıoğlu, 1991: 53).

Örgütler toplumda yerleşmiş olup, belli işlevleri vardır. Ayrıca zaman içinde değişime uğrayabilir. Üyeleri ile iş birliği yapar, toplumsal ihtiyaçları karşılamaya çalışır. Bu ihtiyaçlarını karşılamak ya da mesleki problemlerine çözüm üretmek amacıyla örgütlenen insanlar, örgütün birer parçasıdır. Örgütsel davranış; örgütün amaçlarına ulaşmak için, örgüt üyelerinin gerçekleştirdiği davranışlardır (Akgün, 2018: 1-2). Örgütsel davranışın amacı, örgütün hedeflerine ulaşmak için planlanan düzeyde davranış elde etmektir. Bir iş görenin ister örgütün içinde, ister dışında, kendi görevi ile ilgili ve örgütsel amaca yönelik yaptığı her davranış, örgütsel davranıştır (Başaran, 2000). Öğretmen örgütlenmelerinin amacı doğrultusunda üye olan öğretmenlerin ve sendika yöneticilerinin gerçekleştirdikleri davranışlar örgütsel davranışlardır. Ayrıca sendikaların tüzük ve yönetmeliklerinde yer alan amaçları da örgütsel amaçlardır (Tok, 1996: 2).

Buradan yola çıkarak; öğretmenler maddi, manevi amaçları ve kazanmak istedikleri statüler doğrultusunda çeşitli sosyal yapıların (örgütlerin) içinde yer alır ve o örgüte ilişkin rolleri gerçekleştirir. Tarihsel süreç içerisinde kamu çalışanları, toplumların önemli bir kısmında olduğu gibi örgütlenme gereksinimlerine paralel olarak sendikal oluşumlar içerisinde yer almışlardır. Öğretmenler, kamu çalışanlarının tamamına benzer bir şekilde maddi ve manevi olarak çalışma koşullarının iyileşmesini

sağlamak, mesleki saygınlığın kazanılması, özlük haklarının aranması ve statü kaybının asgari düzeye indirilmesi amacı ile çeşitli örgütlenmelere yönelmişlerdir.

1.2 Sendika ve Sendikacılık

Çalışanların ve işverenlerin çalışma ilişkilerinde ortak, ekonomik ve sosyal haklarını, menfaatlerini korumak ve geliştirmek adına meydana getirdikleri tüzel kişiliğe sahip kuruluşlara sendika denir (Eraslan, 2012: 60). Sendikalar toplumun büyük bir kitlesinin kolektif ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak, kalkınmalarını sağlamak, çalışanların ezilmesini veya işverenle aralarında çıkacak anlaşmazlıklar sebebi ile toplum düzeninin bozulmasını önleyerek bir denge kurmak sureti ile kamu düzenine ve menfaatine çalışan bir kuruluştur. Sendikaların vakıf ve derneklerden farkı, siyasal görüşü, dini mezhebi, bölgesi, etnik kökeni, anadili ve mesleği ne olursa olsun tüm çalışanları bünyesinde bir araya getirme çabasıdır. Ayrıca sendikaların yaptırım uygulama hakları da vardır (Battal, 2004).

Sendikalar çalışanların ortak menfaatlerini savunmak gayesiyle kurulan tüzel kişiliğe sahip kurumlardır. Öncelikle işçilerin hak ve menfaatlerini korumak amacıyla işçi sendikaları kurulmuş sonrasında kamu çalışanlarının da hak ve menfaatlerini savunmak amacıyla kamu sendikaları kurulmuştur (Günel, 2001). Sendikalar çalışanların bir araya gelerek oluşturdukları birliklerdir. Ülkemizde sendikalar 2821 sayılı kanunla işçi ve işverenler arasında oluşan çalışma ilişkilerinde çalışan lehine çalışanların ortak sosyal ve ekonomik hak ve menfaatlerini geliştirmek için oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar olarak tanımlanır (Sendikalar Kanunu, 5/5/1983). 4688 Sayılı kanunla sendikalar kamu görevlilerinin ortak mesleki, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve savunmak için oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar olarak tanımlanmıştır. Sendikalar özel hukuk kişiliğine sahip kuruluşlardır. Sendikalar sınıflar arası dengesizliği ortadan kaldırmak için mücadele eder. Adil bir paylaşımın sağlanması için yönetime katkı sağlarlar (Cerev, 2013). Sendikalar toplumsal dengenin sağlanması ve adil paylaşımın sağlanmasına katkı sundukları için toplumsal barışın oluşmasına çok önemli katkılar sunarlar.

1.2.1 Sendika ve Sendikacılık Kavramı

Tarihsel olarak değerlendirildiğinde sendika kavramının oldukça güçlü kökenleri bulunmaktadır. Yunan ve Roma hukuk sisteminde kullanılmakta olan “syndic” terimi, kentin ya da herhangi bir birliği temsil etmekle görevlendirilmiş kimselerin ifade edilmesi amacı ile kullanılmıştır. “Syndic” tarafından üstlenilmesi gereken fonksiyonların tanımlanması amacı ile ise “syndicat” terimi kullanılmıştır (Mahiroğulları, 2013: 1). Günümüzde sendika kavramının çok daha farklı anlamları bulunmaktadır. Çalışanların ortak menfaatlerini ve haklarını muhafaza etmek, bunların geliştirilmesini sağlamak amacı ile kurulmakta olan sendikalar, sosyal ve ekonomik birtakım unsurları bünyesinde barındıran, siyasi partilerden ve devletten bağımsız olarak faaliyetlerini sürdüren mesleki örgütlenmeler şeklinde tanımlanabilmektedir (Ulutaş ve Sönmez, 2011: 27). Sendika kavramına yönelik olarak birçok kaynakta farklı tanımlarla karşılaşılması mümkündür. Söz konusu tanımlardan bazıları ise şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Sendika; işverenlerin ya da işçilerin çalışma ilişkilerinde ortak sosyal hakların, menfaatlerin ve ekonomik koşulların korunması ve geliştirilmesi için oluşturulan tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır (Önsal, 2012: 19).
- Sendika; işçilerin menfaatlerinin ve haklarının korunması ve geliştirilmesi amacı ile ortaya çıkan örgütlenmeler olarak ifade edilmektedir. Farklı oluşum türleri bulunan sendikaların bir kısmı meslek sendikaları olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu sendikalarda aynı mesleği icra etmekte olan ücretliler yer almaktadır. Bir diğer sendika türü olarak iş yeri sendikasının bünyesinde ise sadece belirli bir işyerinde yer alan ücretliler yer almaktadır. İşkolu sendikaları için ise aynı iş kolunda yer aldıkları kabul edilmekte olan ücretliler bir arada yer almaktadır. Genel sendikaların bünyesinde ise tüm işkollarında yer alan ücretliler bulunmaktadır (Koç, 2003: 20).
- Sendika; başlangıçta Batı Avrupa’da işçilerin haklarını en pratik biçimde savunabilmeleri amacıyla kurulan, daha sonraları demokratik toplum düzeninin vazgeçilmez bir unsuru haline gelen olgu olarak ifade edilmektedir (Yazıcı, 2010: 30).

- Sendika; çalışanlar tarafından üyelerinin çalışma ortamındaki çıkarlarını korumak ve geliştirmek amacıyla kurulan örgütlerdir (Erkoç, 2006: 421).
- Bir diğer tanım doğrultusunda ise; işverenler ya da işçiler tarafından benzerlik gösteren ya da aynı mesleği icra etmekte olan bireylerden oluşan, bünyesinde yer alanların sosyal, ekonomik ve mesleki çıkarlarını korumak ve temsil etmek hedefi ile hareket eden oluşumlardır. Aynı zamanda sendikalar söz konusu amaçların gerçekleştirilmesi amacı ile hareket eden tüzel kişiliğe sahip anayasal kuruluşlar olmaktadır (Seyyar ve Öz, 2007: 336).

1.2.2 Sendikal Hareketlerin Tarihi

Geçmişe doğru çok eski zamanlara şöyle baktığımızda, örneğin, Çin Seddi'nin ve Mısır Piramitleri'nin inşa edildiği döneme baktığımızda, çalışan ve çalıştıranlar arasında bir istihdam ilişkilerinin var olduğunu görmekteyiz. Bu ilişkiden birtakım olayların cereyan ettiği ve bu doğrultuda bazı düzenlemelerin yapıldığı bilinmektedir. Ancak çalışanların örgütlü bir şekilde işverenlerle ilişki kurmaları sanayi devriminden sonra gelişmeye başlamış, hatta ülkelerin sendikaları ve sendikacılığı benimsemeleri 19.yüzyılın ortalarına doğru gerçekleşmiştir (Yıldırım ve Demirkan, 2007: 68). 1768 Yılında James Watt tarafından "Buhar Makinesi"nin icadıyla başlayan "Sanayi Devrimi" süreci sendikacılığın doğuşunu hazırlayan en önemli etkenlerdendir. Sendikacılığın kurucu unsuru olan işçi sınıfı sanayi devriminden sonra ortaya çıkmıştır. Feodalite sisteminin yavaş yavaş ortadan kalkmasıyla birlikte topraksız kalan köylüler kırsal kesimden sanayi merkezlerine göç etmeye başladılar. Böylelikle fabrikalarda istihdam edilen köylüler yeni bir işçi sınıfını oluşturdular (Mahiroğulları, 2013: 6). İşte, bu nitelikli kişilerden oluşan işçi sınıfı, makinenin ortaya çıkardığı bir sınıf olarak uzun süre, sermaye karşısında zayıf kalmıştır. Sermaye karşısında uzun süre zayıf kalmanın doğal sonucu olarak işçi sınıfı birleşerek sendikacılık hareketini ortaya çıkarmıştır (Talas, 1997: 227).

19.Yüzyılın ikinci yarısında başlayan ve temelde üretimde makinenin kullanılması olarak özetlenen endüstri devrimi, ulusal gelirden en çok değer yaratan kesim olarak endüstri sektörünü öne çıkartmıştı. Bu dönüşüm bir taraftan sosyo-ekonomik anlamda birçok değişimi hazırlarken diğer taraftan da çalışma ilişkilerinde

yeni iş piyasalarının doğması, yeni iş alanlarının ve mesleklerinin ortaya çıkması, işgücünün yapısal ve niteliksel olarak gelişmesi gibi pek çok yeniliğe sebep olmuştur (Yıldırım ve Demirkan, 2007: 69). Bu yeniliklerin, sanayiye uygulanması ile birlikte, üretimde insan ve hayvan gücüne olan ihtiyaç azalmıştır. Üretim küçük atölyelerden daha büyük mekânlarda ve makinelerle yapılmaya başlanmıştır. Eskinin zanaatkârları, kalfaları, çırakları fabrikalarda vasıflı ve vasıfsız işgücü olarak yerlerini almışlardır. Daha önceleri çalışma zamanlarını ve yoğunluğunu kısmen kendilerinin tayin ettiği bu işçi kitlesi, fabrikada farklı bir çalışma yöntemine alışmak zorunda kalmıştır (Aydoğanoglu, 2011). Küçük atölyelerin kapanması ile işsiz kalanlarla birlikte, iş bulmak amacıyla kırsaldan kente gelen işçiler daha önce alışık olmadıkları bir çalışma şekli ile karşılaşmışlardır. Bu sistem dahilinde, hem çalışma saatleri artmış hem de çalışma düzenleri değişerek daha olumsuz şartlarda çalışmaya zorlanmışlardır. Üretimde makinelerin yaygın olarak kullanılmaya başlanmasının ardından da kas gücüne olan ihtiyaç iyice azalmıştır. Bu gelişmenin ardından da kadın ve çocukların çalıştırılması sağlanmış bu da ücret maliyetini düşürmüştür. Çünkü kadınlar ve çocuklar, yetişkin erkek işçilerden daha ucuza çalıştırılmaktaydı (Gençoğlu, 2013: 79).

İşçileri zor çalışma koşulları ve kötü yaşam şartlarını değiştirebilmek için birlikte mücadele etmek zorunda kalmışlardır. İşçilerin ortak mücadele etmek için bir araya gelerek örgütlendikleri ilk deneyim, genel olarak şiddete dayalı bir yöntem olmuştur. İçinde bulunmuş oldukları zor koşullara tepkilerini, zenginlere karşı şiddet uygulayarak göstermeye çalışmışlardır. Bu tür tepkilerin arttığı dönemde, tepkilerini şiddet ve zora dayandıran kesimler baldırı çıplaklar olarak anılmakta idi. İşçiler daha sonra öfkelerini makinelere yönlendirmiştir. Çünkü makinelerin üretimde yaygın olarak kullanılmaya başlaması üretim için gerekli olan iş gücünün de azalmasına ve düşük ücrete neden olmakta idi. Bu dönemde İngiltere ve Fransa başta olmak üzere Avrupa'da 1811-1813 yılları arasında yaygın makine kırma eylemleri gerçekleştirilmiştir (Çakır, 2005). İşçi sınıfının daha sonraki mücadelelerinde militan ve mücadeleci yetenek kazanmasında makine kırıcılığının etkisi büyük olmuştur. İşçiler, kapitalistlerle olan mücadelelerinde şiddet ve makine kırıcılığı ile bir sonuca ulaşamayacaklarının görmüşlerdir (Orhan, 2014: 9).

Yaşanan tüm bu gelişmelerin ardından İngiltere’de ilk işçi örgütlenme deneyimleri meydana gelmeye başlamıştır. İngiltere’deki sendikal örgütlülük süreçleri, Avrupa’daki diğer birçok ülke için de önemli esin kaynağı oluşturmıştır. Sendikaların ideolojik olarak şekillenmelerinde Fransız Devriminin etkisi büyük olmuştur. Devrim, eşitlik, milliyetçilik, adalet gibi söylemlerle toplumun en çok da ezilen kesimleri için büyük bir umut oluşturmıştır (Uraz, 2015). Fransız devrimi İngiltere’de ekonomi ve siyaset üzerinde önemli bir etki yaratmıştır. İngiltere’de işçilerin bağımsız bir siyasal örgüt kurma yönündeki ilk girişimleri devrimin özgürlükçü fikirlerinden esinlenmiştir. İskoçyalı bir ayakkabı yapımcısı bu fikirlerin etkisiyle London Corresponding Society1792’de kurmuştur. Bu birlik, zanaatkârları ve küçük dükkân sahiplerini birleştirerek örgütlenmiştir (Işıklı, 2005: 126-127). Bu birliğin amacını siyasi temsil, eşit ve genel oy hakkı oluşturmaktaydı. Fakat örgütün güçlenmesi Meclisi harekete geçirmiş ve hareket silah zoruyla dağıtılmıştır. Meclisi harekete geçiren şey ise bu örgütün amacının zenginleri yok etmek istediği ve özel mülkiyetin ortadan kaldırılmasını istemesi gibi gerekçeler olmuştur. Yaşanan tüm bu gelişmelerin ardından işverenin gücüne karşı, tek tek başa çıkamayan işçiler güçlerini sendikalarda birleşerek mücadelelerini ortaklaştırmışlardır. Sendikalar günümüz koşullarına ulaşması ise işçilerin uzun yıllar mücadelesiyle sağlanmıştır.

1.2.3 Sendikaların İşlevleri ve Önemi

Sendikacılığın gelişmesi ücretlilik düzeninin doğuşuyla ilişkilidir. Ücretlilik düzeninin temelinde yatan Sanayi Devrimi ve kapitalizm, ilk kez İngiltere’de ortaya çıkmıştır. İşçi sınıfının ortaya çıkışı, gelişim ve mücadele tarihi İngiltere’de kapitalist gelişmenin gerçekleşme biçimiyle de bağlantılıdır. İngiltere’de buharın makineye uygulanması ile başlayan makineleşme hareketi ve fabrikasyon imalat sanayi 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyıl başlarında yeni sosyal sınıfların güç kazanmasını sağlamıştır. Sendikalar iş şartlarını düzeltme, yeterli ücret, haksız muamele, iş güvenliği ve sosyal güvenlik önlemlerinin alınması gibi konularda faaliyet göstermişlerdir (Pektaş, 2012: 204-205). Bu faaliyetler; işçi ve işverenlerin sosyal, ekonomik hak ve çıkarlarının dengelenmesi, bireyler ve toplum için adaletin ve huzurun ön planda olduğu bir düzen tesis eden temel ekonomik ve sosyal haklar olarak batı uygarlıkları tarafından

da benimsenmekte olan demokrasi anlayışının benimsenmesi şeklinde ifade edilebilmektedir (Girgin, 2011: 62-63).

Çalışanların haklarının korunması ve geliştirilmesi noktasında verilen mücadeleler için sendikalar, en güçlü silahlar olarak kabul edilmektedir (Demiryürek, 2008: 15). Küreselleşme sürecine yönelik oldukça etkili bir konumu bulunan sendikalar, sermaye faaliyetlerine bağlı olarak ortaya çıkan değişimlerin belirlenmesi ve söz konusu faaliyetlerin muhtemel etkilerinin şekillenmesinde belirleyici olmaktadır (Tartanoğlu, 2007: 39).

Kamu sektöründeki istihdam azalmasının, ulaşım ve enerji gibi endüstrilerdeki artan özelleştirmenin ve kararsızlaştırmanın sendikaların geleneksel olarak güçlü olduğu alanlardaki sendika üyeliğinde azalmaya neden olduğu düşünülmektedir (Tartanoğlu, 2007: 36). Ayrıca esnek üretimin yol açtığı işsizliğin, sendikaların üye tabanını daralttığı, iş güvencesi sorununu ağırlaştırdığı, sendikaların toplu pazarlık gücünü azalttığı söylenebilir. Emek pazarının parçalanması, sendikal üyeliğin korunmasını ve sendikal dayanışmanın sürdürülmesini zorlaştırmaktadır (Tartanoğlu, 2007: 24). Buna bağlı olan bu etmenler sendika üye olan bireyin azalması neden olduğu ve bundan dolayı da sendika ile işveren arasında yapılacak pazarlıkta sendikanın elini zayıflatmaktadır.

Sendikaların öneminin gün yüzüne çıktığı bir diğer durum da toplu pazarlık süreçleridir. Bu süreçlerde işçi sendikaları, üyelerinin sosyal ve ekonomik durumlarının korunması ve geliştirilmesi amacı ile gerekli durumlarda grev seçeneğinin hayata geçirilmesi sureti ile toplu iş sözleşmelerin imzalanmasına dair baskı kurmaktadır. İşverenler ise söz konusu baskının olumsuz etkilerine karşı kendilerini korumak ve benzer bir şekilde baskı oluşturmak amacı ile kendilerine ait sendikalar kurmaktadır. Her iki tarafından oluşturmuş olduğu baskı üzerinden toplu pazarlık süreci ortaya çıkmaktadır. Böylesi bir durumda ise üye sayısı ve mali güçle birlikte baskı gücünün artırılması gerekmektedir. Baskı gücü yüksek olan bir işveren sendikasına karşı güçsüz bir işçi sendikasının toplu pazarlık sürecine girişmemesi çok daha mantıklı olmaktadır (Sever, 2009: 50). İşçi sendikalarının pazarlık sürecinde kullanabileceği en etkili yol ise grev olarak kabul edilmektedir. 1983 Tarihli ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu'na göre; *“İşçilerin topluca çalışmamak suretiyle işlerinde faaliyeti*

durdurmak veya işin niteliğine göre önemli ölçüde aksatmak amacıyla aralarında anlaşarak veyahut bir kuruluşun aynı amaçla topluca çalışmaları için verdiği karara uyarak işi bırakmalarına grev denir” (Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, Madde 25).

Söz konusu eylemlere yönelik birçok örnek olmakla birlikte, 1999 senesinin Aralık ayında Dünya Ticaret Örgütü Bakanlar zirvesine yönelik olarak Seattle’de gerçekleştirilmiş olan eylemler, ulus ötesi eylemlerin de önemli bir örneğini teşkil etmektedir (Ünlütürk, 2006: 72). Grevler tarihsel süreç içerisinde değerlendirildiğinde tüm grevlerin ortak amacının para olmadığı görülmektedir. Grev hakkının kullanılmasının arka planında politik etkileşim, sendikanın yapısı ve mesleksel uzmanlık gibi stratejik ve mesleksel amaçlar yer almaktadır. Örnek vermek gerekirse Kuzey Amerika tarihinin en geniş kapsama sahip grevine katılım sağlayan Kanadalı öğretmenler, yeni göreve başlayan hükümet tarafından izlenen politikalara karşı direnmekte olan işçilere, okul sekreterlerine ve otobüs sürücülerine destek vermek amacıyla grev kararı almıştır (Gemici, 2008: 86). Greve getirilen birinci sınırlama, bir eylemin grev olabilmesi için ilk olarak “işçi” tanımının içinde yer alması gerekliliğidir. İkinci olarak asgari sayıda işçinin işi bırakması gerekir. Grevler sadece çalışma koşullarında işçi lehine değişiklik talebiyle yapılabilir (Talu, 2008: 43).

Sendikaların işlevlerine ve önemlerine vurgu yapan en temel durum; sosyo-ekonomik, siyasal ve diğer faaliyetlerle sosyal politikaların oluşumuna katkıda bulunmak, üyelerinin veya düşük gelir gruplarının çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve yaşam standartlarının yükseltilmesi için çalışmalarıdır. Sendikaların sosyo-ekonomik işlevi, toplu pazarlık yolu ile kanunlarda düzenlenmeyen konularda veya mevcut düzenlemelerin üzerinde çalışanlar yararına çeşitli sosyal ve ekonomik haklar elde etmeye çalışmaktır (Tokol, 2012: 42-43). Bununla birlikte, sendikalar üyelerini sermaye karşısında koruyarak, emeğin gelir dağılımından hakça pay almaları için çalışmaktadırlar (Koray, 1992: 84). Sendikaların önemi ile ilgili yapılan bir çalışmada Selamoğlu (2004), toplumsal yapı içerisinde önemli bir taraf olan sendikaların üç temel işlevi olduğunu ifade etmektedir. Bunlar; ekonomik, demokratik temsil ve sosyal işlevlerdir. Sendikaların ekonomik işlevi işyeri, işkolu ve ulusal düzeyde yaratılan ekonomik değerin toplu pazarlık sürecinde adil bir şekilde paylaşılmasını, demokratik

temsil işlevi işgücünün çalışma koşulları ve ekonomik ve sosyal politikalar üzerinde söz hakkını, sosyal işlevi ise emeğin dayanışma bilincinin güçlenmesini, ortak amaç ve değerlerin tanımlanmasını, sosyal dışlanma ve yoksulluk gibi çeşitli sosyal risklerle mücadele etmeyi ifade etmektedir (Selamoğlu, 2004: 40).

1.2.4 Sendika Türleri

Sendikalar sadece işçi ve işveren sendikaları olarak ikiye ayrılmamakta kamu sendikalarının varlığı da unutulmamalıdır. Çünkü işçiler ve kamu görevlileri farklı sendikalar tarafından korunmakta ve bu iki farklı çalışan türü farklı sendikalarda örgütlenmektedirler. İşçi sendikaları üyelerini işverenlere karşı korurken kamu sendikaları da üyelerini devlete ve devlete bağlı kurum ve kuruluşlara karşı korumaktadırlar. İşveren sendikaları ise çalışanlarına karşı üyelerinin çıkarlarını korumakla yükümlüdür. Tüm bunların sonucunda sendikalar tek bir çatı altında değil ayrı ayrı ele alınmalıdır.

1.2.4.1 İşçi Sendikaları

İşçi hareketi karşılaştığı ekonomik sorunların farklı ve sosyo-kültürel özelliklerin değişik olmasından ötürü dünyada üzerinde farklı şekillerde kendine yer bulmuştur. Bu farklılıklar minvalinde de sendikacılıkta kendi içinde bazı kategorilere ayrılmıştır. İşçi sendikaları; çalışanların çıkarlarını ve haklarını korumak, işveren ile sorunları çözmek temelinde kurulan ve devlet ya da siyasi parti örgütlerinden bağımsız yapılardır (Yorgun, 2007: 40). İşçi sendikacılığı, endüstri devrimine bağlı olarak ortaya çıkan olumsuz çalışma şartlarının insani koşullarına gelmesi adına işleyen mekanizma olmanın dışında önemli fonksiyonlara sahip olmaktadır (Centel, 2000: 451). İşçi sendikalarının asıl amacı çalışanların ya da üyelerinin ekonomik haklarını geliştirmek ve korumak olan sendikalar, zaman içerisinde politik ve sosyal konuların üzerinde de durmaya başlamışlardır. Söz konusu sendikaların ideolojik amaçlar çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmesi birçok ülkede karşılaşılan bir durum olmaktadır. İşçi sendikaları, sanayileşmenin ve kalkınmanın hızlı bir şekilde artması sonrasında bağımlı çalışanların işgücü piyasasındaki oranının atması neticesinde çok daha önemli hale gelmiştir (Delican, 2005: 4).

Sendikalar günümüzde toplu pazarlık, grev ve siyasi baskı yolları ile çalışanların ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını korumaya çalışmaktadır. Uluslararası sendikal örgütler ise, çalışanların uluslararası düzeyde hak ve çıkarlarını temsil etmektedir. Çalışanların çıkarlarını etkin şekilde korumak, küreselleşmenin ve uluslararası ilişkilerin önem kazanması, uluslararası düzeyde baskı grubu oluşturmak ve sendikalar arasındaki uluslararası işbirliği ve dayanışmayı artırma adına uluslar arası sendikal örgütlenmeler kurulmuştur (Girgin, 2011: 35).

1.2.4.2 İşveren Sendikaları

İşveren sendikası; örgütlenmiş işgücünün yani işçi sendikalarının isteklerinden ve kamuoyundan korumak, işverenlerin bürokrasi ve hükümet karşısında çıkarlarını temsil etmek hatta korumak için işverenler tarafından kurulan ve yönetilen örgütlerdir şeklinde tanımlanabilir (Uçkan, 2014: 81). İşverenler bir sendika kurmak istediklerinde, işçiler gibi “6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununa” göre “işkolu esası” şartına tabidirler. İşverenler tarafından kurulmak istenen sendika için de, bir işyerinde yapılan asıl işin tabi olduğu işkolunun esas alınması gerekmektedir (Demir, 2013).

Günümüzde işçi ve işveren sendikaları, üye sayılarının fazlalığıyla, toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt haklarıyla, büyük rakamlara ulaşan ekonomik varlıklarıyla, toplum hayatının iktisadi, sosyal ve siyasal düzenini yakından etkileyen kuruluşlardır (Demir, 1999).

1.2.4.3 Kamu Görevlileri Sendikaları

Kamu görevlilerinin genellikle bir mücadele içerisinde olmaya yönelmemelerinin arka planında, devletle aralarında bulunan hukuki bağ nedeni ile devletle kendilerini bir bütün olarak görmeleri yer almaktadır. Bu nedenle kamu görevlileri tarafından oluşturulmuş olan sendikalar, dünya genelinde işçi sendikalarına kıyasla çok daha yavaş ilerleme göstermiş ve 20.yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır (Güneş, 2013: 63-64). Kamu görevlilerinin devletle bağı gereği işçi sınıfıyla birbirine benzememesinden dolayı, devlete karşı örgütlenme eğiliminin olumsuz sonuçlara sebep olacağı düşüncesi dünya geneline hâkim olmuş ve bu durum kamu

görevlilerinin örgütlenme mücadelesini olumsuz etkilemiştir. Kamu görevlilerinin sendikal örgütlenmesine karşı olunmasının üç temel noktası bulunmaktadır. Bunlar; kamu hizmetinin ve yararının sürekliliği, devletin egemenlik esası ve kamuda çalışan ile çalıştırmanın bir bütün olmasıdır (Cerev, 2014: 25). Fakat 2. Dünya Savaşı'ndan sonra durumun ve uygulamanın böyle olmadığı anlaşılmıştır. Demokratik toplum düzeninde baskı gruplarının ve çalışma örgütlerinin olduğu görülmüştür. Bunların sonunda kamu görevlileri örgütlenmezse toplu pazarlık ve grev gibi haklara sahip olamayacaklardır. Özetle, kamu görevlilerinin sendikalaşmasının önü 2. Dünya Savaşında sonra açılmıştır (Kutal, 2003: 144).

1.2.5 Eğitim Sendikalarının Siyaset ile İlişkisi ve Eğitim Politikaları

Tarihsel süreç içerisinde sendikalar, politik fonksiyonlarını geliştirmek amacı ile mücadele etmiştir. Ancak özellikle 1990'lı yıllarla birlikte siyasi alanda etkinlikleri hızlı bir şekilde kaybettikleri bir döneme girmişlerdir. Sendikalar, özellikle iktidara yakın olmaları sayesinde üye sayılarının artmasını sağlayabilmektedir (Yorgun, 2005: 152). Fakat bu sayede yaşanan artışın genellikle geçici ve yapay olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Öyle ki, bu artışın yaşanmasında belirli nedenler vardır ve söz konusu nedenlerin ortadan kalkması ile birlikte üye artışının azalmaya başladığı görülecektir. İktidara yakınlık ile birlikte sendikaların üye sayısının artmasının birinci nedeni; yöneticilerin atanmasında ve eğitim çalışanlarının yükselme beklentilerinin karşılanmasında sendikaların sahip oldukları roldür. İkinci neden ise; iktidara yakınlığın sağlanması ile birlikte çalışanların mesleki olarak kendilerini daha güvende hissetmesidir. Bu durumda sendikaya üye olmak çalışanlar tarafından bir koruma tedbiri olarak değerlendirilebilmektedir. Süreç içerisinde sendikaların politik olayların içerisinde yer alması ve devam eden sınırlayıcı yaklaşımlar, sendikalara yönelik olarak öğretmenlerin beklentileri üzerinde belirleyici olmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak öğretmenler politik açıdan risk altına girmek istememekte ve kurulu sendikalara karşı çok daha temkinli olmaktadır (Sarpkaya, 2005).

Konu ile ilgili yapılan bir çalışmada, Baysal ve arkadaşları (2010); öğretmenler tarafından oluşturulmuş olan örgütlerin siyasi açıdan bölünmüş olması ve örgütlenmeyi engelleyen faktörler olarak; politik açıdan kendisine yakın olan bir sendikayı kullanmak

sureti ile iktidarın eğitim çalışanlarının haklarını göz ardı etmesi, siyasi düşünceler açısından öğretmenlerde ayrışma olması ve ulusal sorunlara yönelik olarak ortak bir iradenin olmamasını göstermektedirler. Fakat yöneticilerin ve öğretmenlerin sendikalara yönelik yaklaşımları da siyasi olmaktadır. Sendikanın belirlenmesinde etkili olan faktörlere bakıldığında meslek örgütünün iktidara olan yakınlığının belirleyici olduğu görülmektedir.

Yapısal olarak sendikaların bir model oluşturmaması nedeni ile siyasi partiler tarafından bir etki alanı kapsamında değerlendirilmişlerdir. Sendika yönetimlerinde siyasi partilerin söz sahibi olması önemli bir sonuç olarak görülmektedir. Bu durum aynı zamanda sendikaların bağımsızlığına yönelik olumsuz birtakım etkilerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Mahiroğulları, 2013). Üyelerin ve sendikanın ilişkisinde olumsuzlukların yaşanması, sendika içerisinde partililiğin baskın hale gelmesi ve sendika içi demokrasinin bozulması olumsuz etkilerin başında yer almaktadır (Lordoğlu, 2003: 289-301). Netice itibari ile siyaset ve sendikalar arasında ortaya çıkan ilişki, sendikalar tarafından üstlenilmesi gereken, memur hakların korunması fikrinin geride bırakılmasına yol açmıştır. Her sendikanın temelinde farklı bir siyasi düşüncenin yer alması nedeni ile kendi siyasi düşüncelerini temsil eden partinin iktidarda olmadığı dönemlerde sendikaların etkisini kaybetmeye başladığı görülmektedir. Siyaset ve sendika ikilimde kalan sendikalarda ise politik ayrışmalara bağlı olarak ortak bir noktada buluşmak mümkün olmamaktadır. Bu durum ise sonuç olarak sendikal hakların savunulmasını zorlaştırmaktadır.

Eğitim çalışanları, kendi ekonomik ve özlük haklarının yanı sıra eğitim politikalarına ve eğitimle ilgili her şeye eğitim sendikaları aracılığıyla etki ve müdahalede bulunabilmelidir. Eğitim sendikaları bu nedenle eğitim çalışanlarının istek ve beklentilerinin eğitim sistemine yansıtılmasında önemli bir işleve sahiptir (Cooper, 2000). Genel olarak sendikaların eğitim politikaları; eğitim kalitesini arttırmak, eğitimin içeriğini düzenlemek, eğitim politikasının yenilenmesini sağlamak, eğitim sorunlarının çözümüne ve okulların fiziki şartlarının iyileşmesine destek olmak şeklinde sıralanabilmektedir. Ayrıca öğrenci hakları ile fırsat ve olanak eşitliğine yönelik çalışmalarda yine bu kapsamda yer almaktadır (Karaman ve Erdoğan, 2016: 124-139).

Eğitim sendikaları ile eğitim yöneticileri arasında sağlanacak işbirliği ile birlikte eğitim sürecinin geliştirilmesi gerekmektedir. Eğitim sendikaları yöneticilerinin ise niteliksel olarak eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi için işbirliğine yönelmesi gerekmektedir (Gemici, 2008). Eğitim programlarının hazırlanması aşamasında eğitim sendikaları program geliştirme çalıştırma grubunda aktif bir şekilde yer almakla beraber Milli eğitim şuraları, sempozyumlar ve araştırmalarla katkı sunabilmektedir. Türkiye’de ilki 1939 yılında olmak üzere 19 kez Milli Eğitim Şurası yapılmıştır. Düzenlenen bu şuralarda eğitim alanında birçok konu değerlendirilmekte, başta eğitim programları olmak üzere birçok konuda önemli tavsiye kararları alınmıştır. Fakat 4 yılda bir yapılması planlanan Milli eğitim şurası 2018 yılında yeniden toplanması planlanırken günümüzde yeni bir Milli eğitim şurası toplantısı yapılmamıştır. Konu hakkında Eğitim-İş sendikasının alternatif bir eğitim şurası hazırlığı içerisinde olduğu bilinmektedir. Eğitim-İş, “Eğitimde Geleceğe Bakış” ana başlığı altında; 9-11 Nisan 2020 tarihinde Devrimci Eğitim Şûrası’nı gerçekleştirme konusunda çalışmalar yapmaktadır (<http://www.egitimis.org.tr/>, 2019).

Eğitim uzmanları ve politikacılarının eğitim çalışanlarının ve toplumun ortak menfaatlerini ve sistemli bir değişmekte olan bilgi dünyasının gerisinde kalınmamasını sağlayan eğitim politikalarının geliştirilmesi toplumların tamamı için oldukça önemli bir konu haline gelmiştir. Böylesine gereksinimlerin bir sonucu olarak eğitim alanında sendikalara çok daha fazla görev ve sorumluluk düşmektedir (Asan, 2014)

1.3 Öğretmen Sendikacılığı

İşçilerde ortaya çıkan örgütlenme hareketi ile birlikte kamu çalışanlarında da örgütlenme eğilimi ortaya çıkmaya başlamıştır. Kamu görevlileri tarafından verilen bu mücadeleye öğretmenler tarafından da katılım gösterilmektedir. Bakıldığında kamu çalışanları arasında öğretmenler en eski ve en fazla sendikalaşma eğilimini göstermektedir. Özel sektörle kıyaslandığında kamu sektöründe sendikalaşmanın yavaş ilerlemesinin temel nedeni ise kamu çalışanlarının toplumsal konumlarından kaynaklanan duruşlarıdır (Aksoy, 2013: 12).

Gelinen noktada özellikle gelişmiş ülkelerde bulunan eğitim sendikalarına bakıldığında eğitim alanında toplum ve siyasal otorite arasında önemli bir misyon

üstlendiği görülmektedir. Bu alanda var olan bir diğer önemli durum ise; gelişmekte ve değişmekte olan dünyada değişim süreçlerinin temelinde yer alma özelliğine sahip olan eğitim hareketliliğine adapte olarak liderlik fonksiyonlarının üstlenebilmesi adına sistemli bir değişim ve gelişim sürecine uygun bir yapı ortaya koymalarının gerekmesidir (Demir, 2013). Odak noktasında eğitim olan sendikalar, Japonya ve Avrupa ülkeleri başta olmak üzere ülke yönetimini elinde bulunduranlar için eğitim politikalarının geliştirilmesi ve bu politikaların hayata geçirilmesi noktasında etkileyici ve yönlendirici olmaktadır. Bunlara ek olarak sendikalar tarafından gönüllü eğitim hizmetleri ile birlikte önemli kaynakların ve projelerin geliştirilmesine yönelik faaliyetler sürdürülmektedir (Çankaya, 2005: 17).

Dünya genelinde tüm kamu çalışanları arasında öğretmenler en kalabalık grubu oluşturmaktadır. Bu nedenle birçok ülkede kamu çalışanlarının örgütlenmesinde öğretmenler öncü bir rol üstlenmektedir. Ekonomi ile ilişkili olan sektörler içerisinde sendikalaşma eğilimi azalmakta iken öğretmenlerin örgütlenme eğiliminin arttığı görülmektedir. Öğretmenler öncelikle çalışma koşullarının iyileştirilmesi, daha iyi ücret elde etmek, eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi ve eğitim alanında ortaya çıkan sorunların çözüme kavuşturulması amacı ile örgütlenme yoluna yönelmişlerdir (Serinoğlu, 2004: 35). Öğretmenler tarafından sergilenen örgütlenme çabası ise sendikalar ve dernekler aracılığı ile sürdürülmüştür. Dünyanın farklı noktalarında öğretmenler emek hareketi ile bütünsel bir hal alarak özlük haklarında da önemli iyileştirmelerin gerçekleşmesini sağlamışlardır (Öztürk, 2007: 53).

Altunya (1998), öğretmenlerin diğer kamu çalışanları ile kıyaslandığında niteliksel olarak daha iyi bir eğitim aldıklarını nicelik olarak ise kamu çalışanları arasında en kalabalık grup olduklarını, aynı zamanda toplumsal yapının dar gelirli kemsinden gelen aydınların da önemli bir kısmını temsil ettiğini ifade etmektedir. Öğretmenler tarafından sunulmakta olan hizmetin tüm toplumsal gruplara hitap etmesi, toplumun farklı noktalarında ortaya çıkan sorunları yakından görmelerine ve gözlem yapabilmelerine olanak sağlamaktadır. Bu durum öğretmenleri çok daha dinamik ve örgütlenme eğilimli bir yapıya sevk etmektedir. Netice itibari ile bakıldığında kamu görevlileri içerisinde ilk örgütlenme eğilimi öğretmenlerde ortaya çıkmıştır.

1.3.1 Dünyada Öğretmen Sendikacılığı

Dünya genelinde işçilerin örgütlenmeye başlaması ile birlikte bu eğilim zaman içerisinde diğer meslek gruplarında da görülmeye başlamıştır. Bu gruplarından biri ise kamu görevlilerinden oluşmaktadır. Öğretmenler ise kamu görevlileri grubunun sayıca en kalabalık grubunu oluşturması nedeni ile örgütlenme eğiliminin öncüsü rolünde olmaktadır. Geline nokta dünyanın çoğu yerinde öğretmenler, sendikalaşmanın en yüksek olduğu grubu oluşturmaktadır. Öğretmenler tarafından sergilenen örgütlenme hareketi kimi zaman dernekler ile ortaya çıkmakta iken kimi zaman ise sendikalar ile ortaya çıkmaktadır. Sendikalaşmaya dair hakların kazanılması süreci ekonomik, politik ve sosyal olarak ülkeler arasında farklılaşmaktadır. Söz konusu hakların kazanılması ile birlikte öğretmenlerin gelirlerinde ve statülerinde oldukça önemli değişimler yaşanmıştır (Gemici, 2008: 74).

Öğretmen grupların sendikalaşması noktasında sergilemekte oldukları mücadeleye destek verecek ve söz konusu mücadelenin dünyanın farklı noktalarına yayılmasını sağlayacak birtakım çatı örgütler bulunmaktadır. Bunların başında kurulan ilk öğretmen sendikası olarak Eğitim Emekçileri Enternasyonalı yer almaktadır (https://en.wikipedia.org/wiki/Education_International, 2020). Demir'e (2010) göre örgütlenme sürecinde özellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında yeni bir yapılanmaya gidilmiştir. Bu doğrultuda 1945 yılında sendikaların bir araya getirilmesi amacı ile Dünya Sendikalar Federasyon'u kurulmuştur. Öğretmen örgütleri ile ilgili olarak ise 1946 yılında Paris'te Uluslararası Öğretmenler Sendika Konferansı düzenlenmiştir (Demir, 2010: 34). Düzenlenen bu konferans sonrasında Öğretmen Sendikaları Federasyonu kurulmuştur (FISE). Sürecin devamında öğretmenlerin sendikalaşması yayılmaya başlanmıştır ve sendika faaliyetleri artmıştır. Bu bağlamda aşağıda; İngiltere, Fransa, Almanya ve ABD olmak üzere ülkenin öğretmen sendikacılığı incelenmiştir.

1.3.1.1 İngiltere'de Öğretmen Sendikacılığı

Sanayi devrimiyle birlikte endüstriyel ilişkilerin çok hızlı arttığı bir ülke olan İngiltere sendikacılığın beşiği sayılmaktadır. Bu nitelikte bir ülke olarak İngiltere'de geçen asrın sonlarından bu yana öğretmen sendikasının var olduğu ve İngiliz işçi

sınıfının ilk eylemlerinin makine kırma biçiminde gündeme geldiği bilinmektedir (Işıklı, 2005: 126-127). İngiltere'nin en büyük öğretmen örgütü olan; İlkokul Öğretmenler Ulusal Sendikası (National Union of Elementary Teachers: NUET) 25 Haziran 1870'de Londra'da kurulmuştur. Sendikanın amacı ise toplanan ilkököl öğretmenlerinin önce İngiltere'de ve ardından Galler'de ki ilkököl öğretmenlerini temsil etmektedir. Daha sonra 1889 yılında, yıllık konferanslarında sendika isimlerini değiştirerek Ulusal Öğretmen Sendikası (National Union of Teachers: NUT) ismini almışlardır. Yapılan bu değişiklik ile birlikte sendikanın yapısı tüm öğretmenleri kapsayacak dönüşmüştür (Eraslan, 2012a: 62).

Gül (2007) göre İngiltere'de ki öğretmenlerin % 90'ı sendikalıdır ve bunların büyük bir çoğunluğu ise Ulusal Öğretmenler Sendikasına üyedir. Bu sendikanın en önemli amacı üyelerin gelir ve çıkarları ile eğitim sistemini siyasi partilerin etkisinden korumaktır (Gül, 2007: 30). Ayrıca İngiltere'de sendikalar öğrencilerin ve ailelerinin etkilenebilecek olmalarından dolayı grevlere sıcak bakmamaktadırlar. Yıldırım, (2007) ise İngiltere'de öğretmen sendikacılığı faaliyetleri için; öğretmenlerin dernek şeklinde örgütlendiğini ve bu derneklerin de sendikal faaliyetlerde bulunduğunu ifade etmektedir. Ayrıca İngiltere'de öğretmen sendikalarını; eğitimciler, öğretmenler, emekli eğitimciler, öğretmen adayları ve diğer eğitimciler oluşturmaktadır (Yıldırım, 2007: 49-50).

1.3.1.2 Fransa'da Öğretmen Sendikacılığı

Fransa'da öğretmen sendikacılığı hakkında bilgiler aktarılmadan önce Fransa'da ilk işçi örgütlenmesi ile ilgili bilgilerin ifade edilmesi önem arz etmektedir. Fransa'da ilk işçi örgütlenme girişimleri, işçilerin birbirleriyle karşılıklı yardımlaştıkları topluluklar olarak başlamıştır. Bu küçük örgütlenmenin niteliği, ise sadece vasıflı işçileri bünyesine alması olmuştur. Bu vasıflı işçiler, topluluk içindeki grup üyelerine yaşlılık, hastalık, işsizlik, kaza gibi olumsuz hallerde işçilere yardımda bulunuyordu. Bu yardımlaşmanın mahiyeti, hem devlet tarafından hem de işverenler tarafından takdir edilmiş ve desteklenmiştir. Fakat dönemin Fransa hükümeti ve işverenler, sendikaların herhangi bir harekete geçebilme ihtimaline karşılık sendikaları sürekli denetim altında tutmuşlardır (Özkeraz ve Talu, 2008: 108: 126).

Fransa da devlet yapısının merkezi bir yapı üzerine kurulması nedeni ile kamu çalışanlarının kurmuş olduğu örgütlerinin hepsi Paris merkezli olmuştur ve sendikalara üye olma koşulları sendikaların kendileri tarafından belirlenmektedir. Aynı zamanda bu durum öğretmen sendikaları için de geçerlidir. Fransa da ülke genelinde en büyük öğretmen örgütü olan Ulusal Eğitim Federasyonu (FEN) yapısal olarak anaokulundan üniversiteye kadar tüm eğitimcileri, kamu eğitimi hizmetlilerini ve personelini kapsamaktadır (Eraslan, 2012b). FEN sendikal faaliyetlerini uzun yıllar boyunca faaliyetlerini işçi konfederasyonları ile beraber götürdükten sonra 1947 yılından sonra ayrı olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Bu gelişmelerin ardından Fransa'da öğretmen sendikacılığı yaygınlaşmaya devam etmiştir ve 1993 yılında Syndicat National des Enseignements de Second degré (Snes-FSU) kurularak günümüzde Fransa'nın en büyük öğretmen sendikası olmuştur (<https://www.snes.edu/>, 2020).

Fransa'da kurulan öğretmen sendikaları tarafından izlenmekte olan amaçların başında; öğretmenlerin menfaatlerinin korunması, ekonomik ve sosyal haklarının korunması, öğretmenlik mesleğinin toplumsal değerinin yükseltilmesi, eğitim alanında araştırmaların yapılması, eğitim alanında alınan kararlara katılım sağlamaktır (Acuner, 1994).

1.3.1.3 Almanya'da Öğretmen Sendikacılığı

Kamu personel sisteminin Almanya'daki yansımalarına bakıldığında Türkiye ile benzerlik gösteren bir yapının olduğu, kamu personeli grubu içerisinde memurların (beamte), sözleşmeli personel ve işçilerin yer aldığı görülmektedir. İşçilerin ve sözleşmeli personelin istihdam edilmesinde özel hukuka bağlı kalınmakta iken memurların görevleri, statüleri ve bağlılıkları ile ilgili düzenlemeler kamu hukukuna bağlı olmaktadır. Yaşanan bu durum da Almanya'da sendikal hareketlerin varlığını arttırmaktadır (Cindemir, 2017: 561).

Almanya'da kamu gücünü temsil etmekte olan memurlar ile devlet arasında özel bir çalışma ilişkisinin bulunmasına karşılık sendikal hakları da bulunmaktadır (Tuncay, 2007: 158). Fakat silahlı kuvvetler çalışanları ve polislerin sendika kurma ve sendikalara katılma hakkı bulunmaktadır. Almanya'da tüm meslek kolları için 1949 Anayasası ile birlikte ekonomik menfaatlerin korunması, çalışma koşullarının

geliştirilmesi ve korunması amacı ile örgütlenme hakkı verilmiş ve 1953 yılına gelindiğinde kamu görevlileri de bu kapsama dahil edilmiştir (Ünal, 2012: 94). Kamu görevlilerinin sendikal haklarının önünü açan bu kanunun ardından da Almanya’da “Eğitim ve Bilim Sendikası (GEW)” kurulmuştur (Buyruk, 2015). Daha önce dernek çatısı altında faaliyet gösteren; Alman Öğretmenler Demeyi, Alman Kadın Öğretmenler Derneği ve Filologlar Birliği GEW çatısı altında örgütlenmiştir (Altuğ, 2014).

1.3.1.4 ABD’de Öğretmen Sendikacılığı

Amerika’da öğretmen sendikacılığının temeli 1800’li yıllarda ilköğretim örgütüne dayanmaktadır ve bu süreci 1857 yılında Philadelphia’da kurulan ve şimdi merkezi Washington’da bulunan Ulusal Öğretmenler Derneği (NEA) takip etmiştir. 1870 yılında ise Okul Müfettişleri Ulusal Derneği (National Association of School Superintendents) ve Amerikan Normal Okul Derneği (American Normal School Association), Ulusal Öğretmenler Derneği ile birleşmiştir (https://en.wikipedia.org/wiki/National_Education_Association, 2020). Bu gelişmenin ardından NEA faaliyetlerine “Ulusal Öğretmenler Birliği” (National Teachers Association: NTA) adı ile devam etmiştir (<http://enyclopedia.com/>, 2020). Bu dönemde Amerika’da kuruluna sendikaların temel amaçları öğretmenlerin çalışma saatleri ve ücretleri ile alakalıdır. Günümüz sendikacılığı kapsamında bu amaçlar değerlendirildiğinde ise dar kapsamlı olduğunu ifade etmek mümkündür. 1900’lü yıllara gelindiğinde, Amerika’da yeni yerel öğretmen örgütlenmeleri kurulmaya başlamıştır. Bu örgütler de zamanlara birleşerek Amerikan Öğretmenler Federasyonu (The American Federation of Teachers: AFT)’nu meydana getirmiştir. AFT amaçları bakımından daha kapsamlı bir yapıya sahiptir ve sendika genel olarak; öğretmenlik mesleğinin toplumsal konumunun yükseltilmesi ve eğitim çalışanlarının daha iyi ücret alabilmesinin amaçlandığını ifade etmiştir (<https://www.aft.org/about/history>, 2020).

1960-1970’li yıllara gelindiğinde ise NEA, bünyesine Siyah Öğretmenler Birliği ve Öğretmenler Birliği (American Teachers Association) dahil ederek nüfuz gücünü geliştirmeye devam etmiştir. Günümüzde hala hem NEA hem de AFT faaliyetlerine devam etmektedir ve toplamda 4 milyonun üzerinde eğitimci üyeye sahip olduğu bilinmektedir (<http://www.nea.org/>; <https://www.aft.org/>, 2020). Sendikaların bu kadar

kalabalık bir kitleye sahip olması da şüphesiz öğretmen çıkarlarını savunacak faaliyetlerde daha etkili olmalarının önünü açmaktadır.

1.3.2 Türkiye’de Öğretmen Sendikacılığı

Öğretmenlik mesleği toplumlar için son derece önemli bir meslektir. Çünkü öğretmenlik okul bünyesinde milletin kültürel mirasını aktaran meslek grubudur. Diğer bir husus ise bireylerin toplumsallaşmasını sağlamasıdır. Bireyler toplumun bir parçası, üyesi olduğunu öğrencilik yıllarında öğrenir ve ona göre kendilerini yetiştirir. Son olarak ise toplumun kültürünü, sanayisini, geleceğini değiştirecek ve geliştirecek bireyler yetişmesini sağlarlar. Öğretmenliğin bir meslek sınıfı olarak kabulü ülkemizde ilk defa 1924 yılında çıkarılan orta tedrisat muallimleri kanunu ile belirtilmiştir. Daha sonra 1739 sayılı milli eğitim temel kanununda öğretmenliğin bir meslek grubu olduğu ifade edilmiştir (Baysal vd., 2010: 329-352). Bu ifadeler ülkemizde öğretmen sendikacılığının zemini hazırlamıştır ve kamu personelinin mücadelesine öğretmenlerde dâhil olmuştur. Nitekim ülkemizde olduğu gibi tüm dünyada öğretmenler kamu personeli içerisinde en kalabalık sayıya sahiptir. Bu nedenle en fazla etkinin olması gereken bir kitle olması da doğaldır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de örgütlenmede önder olan öğretmenlerdir (Demir, 2013: 9-75).

1.3.2.1 Türkiye’deki Öğretmen Sendikalarının Örgütsel Yapısı

Türkiye’de yalnızca öğretmenlerin sendikalaşmasına ilişkin örgütsel yapıyı belirten herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Fakat, öğretmen sendikalaşmasının yapısına ilişkin bilgiler Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu’nda genel ifadeler ile yer almaktadır. Bu bağlamda, 1906 yılı ile birlikte örgütlenmeye başlayan öğretmenlerin dahil olduğu sendikaların teşkilat yapısı, 25.06.2001 tarihinde kabul edilen 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu ile düzenlenmeye başlamıştır. 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu, 6289 sayılı kanun üzerinden 04.04.2012 tarihinde revize edilmiş ve adı “Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu” olarak değişmiştir (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4688.pdf>, 2020). Yapılan yasal düzenlemeler sonrasında öğretmen sendikaları üst kuruluş olarak konfederasyonlara bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmeye devam etmişlerdir. Sendikalar

kendi içerisinde ise; genel merkez, şubeler ve temsilcilikler olarak yapılmaktadır. Konfederasyonların ve sendikaların zorunlu organları ise; Genel kurul, yönetim kurulu, denetim kurulu ve disiplin kurulu olarak sıralanmaktadır (KGSK, 2012).

Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu kapsamında genel kuralların oluşturulması ise şu şekilde ifade edilmiştir: Sendika ve sendikalara ait şubelerin genel kurulları üyelerinden meydana gelmektedir. Ancak, sendika üye sayısının bini geçmesi ve sendika şube sayısının beş yüzü geçmesi durumunda genel kurulda bulunan delegelerle yapılması mümkün olmaktadır. Delegelerin seçilmesinde ise gizli oy, açık sayım ve döküm esası ile birlikte tüzükte yer alan hükümler takip edilmektedir. Sendika, sendika şubesi ve konfederasyonların denetleme ve yönetim kurulunda bulunan üyeleri bu sıfatı kazanmaları ile birlikte olağan genel kurul için gerçekleştirilecek olan delege seçimine dek süren tüzüklere delege seçilmesine engel olacak hükümlerin konulması mümkün olmamaktadır (KGSK, 2012).

Konfederasyon ya da sendikanın ilk genel kurulu ise tüzel kişiliğin kazanılmasını takip eden altı aylı süre içerisinde yapılmaktadır. Olağan genel kurul toplantıları ise tüzükte yer verilen sürelerle bağlı kalarak dört yılı geçmeyecek şekilde yapılmaya devam edilmektedir. İki genel kurul toplantısı arasındaki döneme ait hesap ve faaliyet raporu, denetçi raporu ya da denetleme kurulu raporu ile bir sonraki döneme dair bütçe önerisi, genel kurul toplantısında yer alacaklara en az on beş gün elektronik ortam üzerinden ya da yazılı olarak gönderilmekte ve internet sitelerinde yayınlanmaktadır. Yönetim kurulu ya da denetleme kurulunun gerekli gördüğü hallerde veya genel kurul üye ya da delegelerinin beşte birinin yazılı olarak istekte bulunması halinde olağanüstü genel kurul en geç altmış gün içerisinde toplanmaktadır. Olağanüstü genel kurul çağrısı yönetim kurulları tarafından yapılmaktadır. Olağanüstü genel kurul toplantı yeter sayısı ise üye veya delege tam sayısının salt çoğunluğu olarak kabul edilmektedir. Düzenlenen ilk toplantıda yeter sayıya ulaşamaması durumunda en geç on beş gün sonra olmak üzere ikinci toplantı düzenlenmektedir. Düzenlenen bu toplantıda ise salt çoğunluk aranmamaktadır. Karar yeter sayısı ise katılım gösteren üye ya da delege sayısının salt çoğunluğu olarak kabul edilmektedir (KGSK, 2012).

1.3.2.2 Türkiye’de Öğretmen Sendikacılığının Hukuki Çerçevesi

1961 Anayasası’nın yürürlüğe girmesi ile birlikte Türkiye’de öğretmenlerin örgütlenmesinin önündeki engellerin önemli ölçüde kaldırılması mümkün olmuştur. Bu değişim sürecinde 624 sayılı Devlet Personeli Sendikaları Yasası ile birlikte kamu çalışanları örgütlenme hakkını elde etmiş ve öğretmen sendikaları hızlı bir şekilde örgütlenme sürecine girmiştir (<http://egitimsen.org.tr/wp-content/uploads/2016/11/Devlet-Personeli-Sendikalar%C4%B1.pdf>, 2020). Aynı kanunun 29. Maddesinde öğretmenlerin örgütlenmesi ile ilgili olarak; “Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak ancak kamu düzenini veya genel ahlakı korumak için kanunla sınırlanabilir” ifadelerine yer verilmektedir (Eraslan, 2012b). Kanunun 46. Maddesinde ise: “Çalışanlar ve işçiler için izin almaksızın, sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler. İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu alandaki hakları kanunla düzenlenir. Ayrıca izin almaksızın gazete, dergi, kitap ve broşür çıkarma hakkı ve toplanma ve gösteri yapma hakkı çalışanlara verilmiştir” ifadesi kullanılmıştır. Bu ifadeler ile genel olarak memurların özel olarak ise öğretmenlerin sendikalaşmasına yönelik gerekli zemin ortaya koyulmuştur (Eraslan, 2012).

1961 Anayasası ile birlikte gelen sendikalaşma faaliyetlerinde rahatlama 1971 Askeri Müdahalesi ile birlikte yasaklanmıştır. Bu yasak kapsamında; işçi niteliğine sahip olmayan kamu görevlilerinin sendikalaşması yer almaktadır ve bu müdahaleden itibaren öğretmen örgütlenmesinde sendikalaşmadan dernekleşmeye doğru bir eksen kayması yaşanmıştır. Bu eğilim 12 Eylül 1980’e dek sürmüş, askeri darbe sonrasında Milli Güvenlik Konseyi tarafından eğitim örgütlenmesinin aşırı ideolojik olduğu düşüncesi ile yasaklanmıştır (Yıldırım, 2007). Fakat bu durum kamu görevlilerinin sendika haklarının kesin olarak yasaklanması şeklinde yorumlanması doğru değildir. Bu yasakların ardından 1982 Anayasası ile birlikte birtakım özgürlükler geri gelmiştir. Oldukça karmaşık bir yapıya sahip 1982 Anayasası’nın 33. Maddesinin 1. Fıkrasında; “Herkes önceden izin almaksızın dernek kurmak hakkına sahiptir” ifadesine yer verilmiş ancak birtakım sınırlama hükümlerinin varlığından bahsedilmiştir. (https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf, 2011). İlgili madde kapsamında 6 Ekim 1983 senesinde yürürlüğe girmiş olan 2908 sayılı Dernekler Kanunu’nun 4.

Maddesinde; “*resmi ve özel ilkokul, ortaokul, lise veya dengi okullar öğretmen ve yöneticiler; Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) merkez ve iller kuruluşlarında çalışan öğretmenler ile diğer personel dernek kuramazlar ancak MEB’in tespit ve ilan ettiği derneklere üye olabilirler*” ifadesi yer almaktadır (Bu kanun 2008 yılında değiştirilmiştir [23/1/2008-5728/558 md.]).

2001 yılına gelindiğinde 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu ile birtakım yasal düzenlemeler yapılmış ve 4709 sayılı kanun doğrultusunda Anayasa’nın 51. Maddesinde; “*Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz*” şeklinde değişiklik yapılmıştır (Eraslan, 2012b). Bu kanun, 04.04.2012 tarihli ve 6289 sayılı kanunla yeniden düzenlemeye tabi tutulmuş ve yapılan düzenleme neticesinde; örgütlenme hakkı bulunan kamu görevlilerinin sayında bir değişme olmamakla beraber örgütlenme hakkı olanlar için var olan kısıtlamalar da kaldırılmıştır (Güneş, 2013).

1.3.2.2.1 Sendikal Haklarla İlgili Temel Bildirgeler

Tarihsel süreç içerisinde sendikal haklar, devletlerin ve devletler üstü kuruluşların üzerinde durduğu konular arasında yer almıştır. Sendikal haklara dair uluslararası belgelerde birçok madde yer aldığı gibi içeriğinde sadece sendikal haklara yer veren uluslararası belgeler bulunmaktadır. Bu bağlamda memurların sendikal haklarına ilişkin düzenlemeleri içeren uluslararası belgeler, kısaca aşağıdaki gibi incelenebilmektedir.

Doğrudan genel çalışma sorunları ile ilgilenmeyen Birleşmiş Milletler Belgeleri’nde temel insan hakları ile ilgili olarak genel niteliklere sahip belgelerde çalışma sorunları ile birlikte sendikal haklara dair kurallara yer verilmiştir. Söz konusu belgelerden bazıları ise; İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Ekonomik Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve Öğretim Personelinin Durumuna İlişkin Tavsiye olarak sıralanabilmektedir (Gülmez, 2006: 112-113).

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 1948’de kabul edilmiştir. Türkiye ise 27 Mayıs 1949’da bu bildirge kabul edilmiştir. 1982 Anayasasına göre İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi uluslararası sözleşme niteliği olmayan tavsiye niteliğinde belge olarak kabul edilmektedir. 10 Aralık 1948’de Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu tarafından bu bildirmede ilk kez uluslararası düzeyde genel haklara ek olarak sosyal haklar da paylaşılmıştır (Kjaerum, 2010: 19-21). Ayrıca çalışma hakkı bir temel insan hakkıdır (Eren, 2013: 82)

Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, BM Genel Kurulu tarafından 16 Aralık 1966 tarihinde kabul edilmiş ve 23 Mart 1976 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin 22. Maddesi örgütlenme özgürlüğü ile ilgilidir fakat Sözleşme ile birlikte sendika hakkı dernek haklarının özel bir alanı olarak yani kapsamında bir daralma olmasına olanak tanıyacak şekilde tanınmıştır. Söz konusu sözleşme ile birlikte güvenlik güçlerinin sendika haklarında hukuki kısıtlamaların doğmasına olanak sağlanmıştır (http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin133.pdf, 2020).

Ekonomik Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 16 Aralık 1966 yılında kabul edilmiş ve 3 Ocak 1976’da yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin en temel özelliği, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nden sonra sosyal haklarla ilgili olan ikinci sözleşme olmasıdır. İlgili sözleşme ile yalnızca klasik haklar üzerinden hürriyetin gerçek anlamda sağlanamayacağı, klasik haklara ek olarak sosyal ve ekonomik haklarında tanınması gerektiği vurgulanmıştır (http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin133.pdf, 2020)

1.3.2.3 Türkiye’de Öğretmen Sendikacılığının Tarihi

Türkiye’de en eski sendikal kamu örgütlenmesi, öğretmenler tarafından ortaya konmuştur. Bu durum, sadece Türkiye Cumhuriyeti’nde değil Osmanlı Dönemi’nde de geçerlidir. Öğretmenlerin toplumla ve bürokrasiyle aynı anda birlikte olmaları, çalışmalarının zor şartlarda olması ve sayılarının fazla olması, bu durumda etkili olmuştur. Öğretmenleri bu örgütlülüğe iten temel sebeplerden bir diğeri de ülkenin ve toplumun sorunlarına karşı duyarlı bir toplum yaratmak, sorunlara çözüm üretmek ve üretilen çözüme katkı sağlamaktır (Gülmez, 1988: 24). Bu bağlamda gelişmesi beklenen

öğretmen sendikacılığı, Türkiye'de yasal olarak sendikacılığın engellenmesinden dolayı bir hayli geç gelişmeye başlamıştır(Aksoy, 2013: 35).

1.3.2.3.1 Osmanlı Dönemi

Dünyada endüstri ilişkileri alanında köklü bir değişim yaşanmıştır. Bu değişim buharlı makinelerin ve teknolojinin gelişmesi sonucunda ortaya çıkan Sanayi Devrimi'dir. Bu devrimden önce üretim aşamasında kol gücüne dayalı bir yapı söz konusu idi. Bu insan gücüne dayalı üretim biçimi zanaat adı verilen bir ekonomik ve mesleki grup tarafından yapılmaktaydı. Osmanlıda, sanayi devrimi öncesindeki bu dönemde örgütlenmeler ahilik ve lonca gibi teşkilatlanmalar oluşturmaktaydı. Ancak sanayi devrimi sonrasında endüstri ilişkilerinin ortaya çıkması, teknolojinin ve makine gücünün kol gücünün yerini alma süreci Osmanlıda, Batı'da olduğu gibi hızla kaydedilen bir süreç olmamıştır. Yaşanan bu durum da sanayi devrimden sonra hızlanan sendikacılık faaliyetlerinin Osmanlıda daha geç görülmesine sebep olmuştur.

Osmanlı döneminde öğretmen örgütlenmelerine rastlanılmaz. Çünkü öğretmenlik meslek sınıfı olmaya Tanzimat döneminde başlamıştır. O dönemde de öğretmenlerin örgütlendikleri ile bilgiler bulunmamaktadır. Ya da bu tarz derneklerin olduğunu gösteren kaynaklara ulaşılamaz. Kurulan cemiyetler içerisinde öğretmenlerin olduğu bilinmektedir. Ancak bu cemiyetlerin öğretmen örgütü olduğunu ifade etmek zordur (Demiryürek, 2008: 9-47). Öğretmenlerin örgütlenmeleri 1848 yılında İstanbul Öğretmen Okulu açılana dek öğretmen yetiştiren bir kurum bulunmadığı için zaten mümkün olmamıştır.

Osmanlı'da öğretmenler tarafından kurulmuş olan ilk örgüt "Encümen-i Muallim" adı ile 1908 yılının Temmuz ayında kurulmuştur. Bu örgüt Fikri Faik Bey ve Vehbi Bey öncülüğünde 2. Meşrutiyeti takip eden günlerde Dar-ül Fünun ve Dar-ül Muallimin mezunları tarafından kurulmuştur. Devamında ise yine 1908 yılında "Muhafaza-yı Hukuk-ı Muallim Cemiyeti" kurulmuştur. Oluşturulan bu örgütün ilk başkanı ise Zeki Bey'dir. Çalışmanın önceki bölümlerinde ifade edilen dünyada öğretmen sendikalaşmasına benzer olarak bu cemiyetlerinde üyeleri genellikle ilkokul öğretmenlerinden oluşmaktaydı ve bu cemiyetlerin temel kuruluş amaçları; eğitim sisteminde birtakım değişikliklerin yapılması, eğitim alanındaki ekonomik sorunların

giderilmesi, eğitim kurumlarının disiplin içerisinde işleminin sağlanması ve öğretmenler arasındaki iletişimin güçlendirilmesi olarak sıralanmaktadır (Koç, 2006). 1920 yılına gelindiğinde ise ilk kez eğitim alanında örgütlü bir grev gerçekleştirilmiştir. Yaklaşık sekiz aylık süre boyunca maaşları ödenmeyen öğretmenler, sınıf bilinci olan bir grup öğretmenin yönlendirmesi ile birlikte greve giderek tepki göstermiştir. 1 Mart 1920 tarihinden itibaren 14 gün boyunca süren bu grev, “hak grevi” olarak nitelendirilen ilk eylem olarak kayıtlarda yer almıştır (Eraslan, 2012b).

Yukarıda ifade ettiğimiz bilgilere ek olarak TBMM’nin kurulması ile birlikte öğretmen sendikalarına benzer fonksiyonlara sahip cemiyetler kurulmaya devam etmiştir. Örneğin; 1921 yılında kurulan Muallim ve Muallimler Cemiyeti farklı şehirlerden öğretmen dernekleri ile birleşerek 1924 yılında Türkiye Muallimler ve Muallimler Cemiyetleri Birliği adını almıştır. Bu cemiyet, sahip olduğu merkezi örgütlenmeden dolayı Osmanlı döneminde öğretmen sendikalarına benzeyen ilk örgüttür (Pustu, 2019: 51).

1.3.2.3.2 Cumhuriyet Dönemi

1923'ten sonra öğretmenlerin, çağdaş Türkiye'nin oluşumuna önemli katkıları olmuştur. Çağdaşlaşma gereksinmesi içindeki Cumhuriyet yöneticileri bu yıllarda öğretmen derneklerine hoşgörü ile bakmışlardır. Hatta 1925-1928 yılları arasında “Öğretmenler Birliği” Genel Başkanı Mustafa Necati Bey’in Milli Eğitim Bakanı olduğunu görmekteyiz (Uygun, 2009). Cumhuriyetin ilanının ardından 1924 Anayasası ile toplanma ve dernek kurma hakkı tanınmıştır. Ancak memlekette yaşanan asayiş sorunları nedeniyle 1925 yılında çıkarılan Takrir-i Sükûn Kanunu ile bu girişimler tümüyle durdurulmuştur. Ardından 1930’lu yıllara gelindiğinde devreye giren “Tek Parti Yönetimi” zaten durmuş olan öğretmenlerin sendikalaşma sürecini tamamen eritmiştir. Bu süre zarfında bazı öğretmen sendikaları sıkı yönetime, kapatılmaya karşı direniş göstermişlerdir, lakin bu çaba 1936 yılına geldiğinde tamamen son bulmuştur. Sonuç olarak ifade etmemiz gerekirse Türkiye’nin içinde bulunduğu kaotik duruma 1929 ekonomik buhranı da eklendiğinde öğretmenlerin sendikalaşma faaliyetleri çok yerel düzeyde kalmıştır ve örgüt olarak devam etmişlerdir (İnceoğlu, 2010). Hatta 1938 yılına kadar yürürlükte kalan Tatil-i Eşgal Kanunu ve Cemiyetler Kanunu,

Cumhuriyet'in ilk yıllarında işçi örgütlenmelerinin de ortaya çıkışını engellemeyi sürdürmüştür (Makal, 1999: 59)

Yukarıda ifade ettiğimiz baskıcı ve sendikalaşma açısından zorlu geçen dönem, 1947'de çıkarılan 5018 sayılı Sendikalar Kanunu ile birlikte az da olsa normalleşmeye başlamıştır. İlgili kanunda sendikaların özgürlüğüne ilişkin hükümler yer almaktaydı, fakat bu kanunda sendika faaliyetlerini kısıtlayan hükümler de yer almaktaydı ve kanundan sonra işçiler sendikalara üye olmaktan çekinmiştir (Şahin, 2018: 135). 1961 yılına geldiğimizde yürürlüğe giren 1961 anayasası ile birlikte grev yasağı kalkmıştır ve ardından 1963 yılında 274 sayılı Sendikalar Yasası ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası kabul edilmiştir. Bu gelişmelerin ardından öğretmen sendikaları faaliyetlerini arttırmaya başlamıştır (Yeşiltaş, 2015: 134). 1965 yılında kabul edilen ve 17 Haziran 1965'te Resmi Gazetede yayımlanan 624 sayılı “Devlet Personeli Sendikaları Kanunu” ile birlikte de hem memurlar hem de öğretmenler sendikal örgütlenme düzenlemesi altına alınmıştır ve sendikal faaliyetleri serbest bırakılmıştır. Bu gelişmelerin ardından memur sendikaları içerisinde kurulan ilk öğretmen sendikası ise Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) olmuştur (Yıldırım, 2007).

1.3.3 Günümüz Öğretmen Sendikaları

Türkiye’de çeşitli konfederasyonların bünyesinde faaliyet gösteren Eylül 2020 itibari ile 45 öğretmen sendikası mevcuttur (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/09/20200904-11.pdf>, 2021). Bu sendikalardan, Türkiye’de en aktif olanları ve fazla nüfuza sahip olanları aşağıda incelenmiştir.

1.3.3.1 Tüm Eğitim Çalışanları Sendikası (TEÇ-SEN)

Tüm Eğitim Çalışanları Sendikası (TEÇ-SEN) 27 Haziran 2006 tarihinde çalışma ve sosyal güvenlik bakanlığından aldığı 125 numaralı dosya numarasıyla kurulmuştur. TEÇ-SEN, herhangi bir konfederasyona bağlı olmamakla birlikte genellikle eğitim, öğretim ve bilim hizmetleri kolundaki kurumlarda şef, memur ve yardımcı hizmetler statüsünde çalışanlar tarafından tercih edilmektedir. Sendika tüzüğünde eğitim ortamına ilişkin çok fazla amaç belirtmemiştir (Tüm Eğitim

Çalışanları Sendikası Tüzüğü, 2006). Fakat sahip olduğu iki özellik ile birlikte diğer öğretmen sendikalarından ayrılmaktadır. Bu özelliklerden ilki genel merkezi diğer sendikalardan farklı olarak Ordu şehir merkezinde kısa süre de olsa faaliyette kalmıştır. Ardından 08-09 Aralık 2007 tarihinde Ankara'ya taşınmıştır (<http://www.tec-sen.org/haberdetay.aspx?hid=102>, 2007). İkinci özelliği ise, eğitim, öğretim ve bilim hizmetleri hizmet kolunda, öğretmenler dışındaki çalışanların sendikası görünümünde olmasıdır (Seçilmiş, 2008: 62-63).

1.3.3.2 Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası (TEM-SEN)

Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası (TEM-SEN) olarak bilinen Eğitim, öğretim ve bilim hizmet kolunda kurulmuş ve bu alanda hizmet verenlerin tümünü kapsamaktadır. Bu sendikanın merkezi Ankara'dadır. Sendikanın amacı üyelerinin, sosyal, ekonomik, özlük, mesleksi ve demokratik haklarını koruyup geliştirerek bu sendikaya bağlı olanların daha saygın bir yaşam seviyesi sağlamayı ve eğitimin içinde bulunduğu şartların her zaman daha iyiye gitmesine yardımcı olmaktır. Sendika kendi işleyişinde demokratik bir yapıya sahiptir. Üyelerinin öneri ve eleştiri haklarını kullanmalarına yardımcı olur. Parti, devlet, kuruluş ve örgütlerden bağımsızdır (Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası Tüzüğü, 2001).

1.3.3.3 Türkiye Eğitim Öğretim Hizmetleri Sendikası (TÜRK EĞİTİM-SEN)

Türkiye Eğitim Öğretim Hizmetleri Sendikası (TÜRK-EĞİTİM-SEN)'nin kuruluşu 1988 yılına dayanmaktadır. 1988 yılında Türkiye Kamu Çalışanları'ı vakfı kurulmuştur ve bu vakıf bünyesinde her iş kolundan memur bulundurmaktaydı. Türkiye'nin bu süre zarfında yaşadığı sendikalaşma hareketleri vakıf üyelerini heyecanlandırmış ve ardından Türkiye Kamu Çalışanları'ı vakfından ayrılan eğitimciler 1992 Yılında Türk Eğitim-Sen'i kurmuşlardır ve yine aynı yıl içerisinde söz konusu sendikaların birleşmesi sureti ile Türk Kamu-Sen konfederasyonu oluşturulmuştur (<https://www.turkegitimsen.org.tr/ss.php>, 2020). Türk Eğitim-Sen'in Misyonu ise; eğitim alanında çalışanların sosyal ve ekonomik haklarının geliştirilmesi, mesleki gelişmelerinin ve yükselmelerinin önüne çıkan engellerin ortadan kaldırılması, bilimsel, çağdaş ve milli bir eğitim ortamının oluşturulması, haksızlıklarla mücadele noktasında

yasal sınırların dışına çıkılmadan eylem ve etkinliklerin düzenlenmesi, söz konusu mücadelede hak ve hukukun bilincinde olan örgütlü bir çalışan kitlesinin oluşturulması ve çalışma alanında barışın sağlanmasıdır. Bunlara ek olarak faaliyet gösterilen illerde ve genel merkez çatısı altında sempozyum, çalıştay ve paneller düzenleyerek kendilerine ait yayınları ve programları ile ilgili önerilere ve görüşlere sıklıkla yer vermektedir (Eraslan 2012a: 68).

1.3.3.4 Eğitimciler Birliği Sendikası (EĞİTİM-BİR-SEN)

Eğitimciler Birliği Sendikası (EĞİTİM-BİR-SEN), 14 Şubat 1992 tarihinde yazar, şair ve eğitimci Mehmet Akif İnan ve arkadaşları tarafından Memur-Sen Konfederasyonu'na bağlı olarak kurulmuştur. Mehmet Akif İnan yaklaşık 10 yıl boyunca kamu çalışanlarının sendikal hakları elde etmesi amacı ile yoğun bir çaba göstermiş ve bu çabası ülke genelinde sivil toplumun gelişmesi ve demokrasinin toplumsal tabana yayılması noktasında oldukça önemli katkılar vermiştir. Eğitim Bir-Sen'in tüzel kişiliğe sahip olması yani yasal anlamda kurulması ise 25.06.2001 tarihinde kabul edilmiş olan 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu ile sağlanmıştır. Ardından 2002 senesinde de olağanüstü kongre ile ilk profesyonel yönetim kurulunu oluşturmuştur (<https://www.ebs.org.tr/tarihce>, 2020).

Eğitim Bir-Sen'in kuruluş amacı ise tüzüğünün 3. Maddesinde de yer aldığı üzere, Temelinde insan hakları ilkesinin yer aldığı, millet iradesine ve milletin seçmiş olduğu idareye saygı gösteren, egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğu bilincine sahip, katılımcı demokrasinin benimsendiği, sivil toplum kuruluşlarında yer alma ve düşünceler geliştirip teklifler sunma olanak ve hakkının karşılık bulduğu, bireylerin ötekileştirilmesine izin verilmeyen, farklılığın önemli bir zenginlik kaynağı olarak değerlendirildiği, adil gelir ve ücret dağılımının sağlandığı, demokratik sosyal bir hukuk devleti olmanın bir gereksinimi olarak vatandaşların kamusal olanaklardan eşit bir şekilde yararlandığı, mutlu ve huzurlu insanların yaşamını sürdürdüğü, zengin ve güçlü bir Türkiye'nin var olmasıdır. (<https://www.ebs.org.tr/tuzugumuz>, 2020).

Eğitim Bir-Sen, 01.11.2012 tarihinden itibaren çeşitli bülten ve dergiler de yayınlamaya başlamıştır. Örneğin; “Üniversite Bültenleri” ve 06.03.2014 tarihi itibari ile “Kadın Bülteni” adlı dergiyi yayımlamaktadır. Üyelerin bilgilendirilmesi,

kamuoyunun aydınlatılması amacı ile her ay “Eğitim Bir-Sen” adı ile sendikaya ait haber bülteni paylaşılmaktadır. Buna ek olarak akademik olarak hakemli bir şekilde yayımlanmakta olan “Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi Teori ve Uygulama” dergisi ile belirli zamanlarda, farklı konularda yayımlanmakta olan kitap, rapor, basın ve araştırma katalogları bulunmaktadır (<http://www.ebs.org.tr>)

1.3.3.5 Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM-SEN)

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM-SEN)’nin kuruluşu önceki sendikalarda da görüldüğü gibi birleşmeye dayanmaktadır. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında TÖB-DER ve TÖS geleneği çerçevesinde 1986 senesinde “abece Dergisi” etrafında ve 1988 sonrasında “Eğitimciler Derneği” tarafından sürdürülmekte olan çalışmalar neticesinde önce 28 Mayıs 1990 tarihinde Eğitim İşkolu Kamu Görevlileri Sendikası (EĞİTİM-İŞ), sonrasında ise 13 Kasım 1990 tarihinde Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİT-SEN) kurulmuştur. Bu iki sendikanın 23 Ocak 1995 tarihinde birleşmesi neticesinde ise sol anlayışın ve sosyal demokratik düşüncenin ön planda tutulduğu “Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası” (EĞİTİM-SEN) kurulmuştur (Arslan, 2012).

Eğitim-Sen’in kuruluş felsefesinin temelinde; üyelerinin temel özgürlüklerin ve insan haklarının bütünlüğü içerisinde, dil, din, ırk, politik düşünce, cinsiyet farkları göz önünde bulundurulmadan, demokratik, sosyal, hukuksal, ekonomik, akademik, kültürel, politik, mesleki haklarının korunması ve geliştirilmesi, insanca bir hayat sürmelerinin sağlanması ve toplumun tüm fertlerinin insan hakları çerçevesinde laik, demokratik, bilimsel ve ücretsiz bir eğitim sisteminin geliştirilmesi yer almaktadır. Buna ek olarak sendika, toplu iş sözleşmeli ve grevli sendikal hakların tanınması ve bireylerin çalışma koşullarına yönelik düzenlemelerin gerçekleştirildiği hükümler ile uluslararası normlar arasında belirli bir uyumun sağlanması adına gerekli adımların atılması amaç olarak belirlemiştir. Aynı zamanda Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası uluslararası düzeyde ortaya koyulmuş olan sözleşmelerde çocukların eğitim süreçleri ile ilgili olarak belirlenen temel hak ve özgürlüklerin savunucusu olma özelliğine sahiptir (<http://egitimsen.org.tr/hakkimizda/tuzugumuz/>, 2020).

Yukarıda ifade ettiğimiz amaçlar ve kuruluş felsefesi minvalinde Eğitim-Sen, üç aylık periyotlar halinde ulusal niteliğe sahip, hakemli dergi olan Eğitim Bilim Toplum Dergisi, Üniversite Bülteni, Eğitim-Sen Bülteni, Kadın Bülteni gibi birtakım çeşitli broşürler ve dergiler yayımlamaktadır (<http://egitimsen.org.tr/konu/egitim/e-yayinlar-egitim-materyalleri/>, 2020).

1.3.3.6 Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (EĞİTİM-İŞ)

Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (EĞİTİM-İŞ) 1995 yılına dek farklı sendikalar olarak faaliyetlerini sürdürmekte olan Eğitim-Sen ve Eğitim-İş'in birleşmesi ile kurulmuştur. Fakat iki sendikanın bu birleşmesi 10 yıl sürmüş ve 17 Ekim 2005 tarihinde Eğitim-İş Ankara'da yeniden kurulmuştur. Ardından da Birleşik Kamu İş Görenleri Sendikaları Konfederasyonu'na üye olmuştur. Eğitim İş'in amaçları ise tüzüğünde şu şekilde belirtilmiştir: Sendikaya üye olanların sosyal, özlük, sendikal, ekonomik, mesleki haklarını ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek; saygın bir yaşam düzeyi için çaba sarf etmek; tüm vatandaşların çağdaş, laik, bilimsel, demokratik, nitelikli ve parasız eğitim hakkından eşit bir şekilde yararlanmasının sağlanması; Atatürk öncülüğünde kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin egemenliğini, bağımsızlığını, laik düzeni, ulusal bütünlüğü ve ülke genelinde hakim olan eğitim hedeflerini gerçekleştirmek ve bunların korunmasını sağlamak; sendika üyelerinin çok daha saygın ve belirli bir yeterliliğe sahip meslek elemanları olarak yetişmelerinin sağlanması, üniversitelerle birlikte diğer kurum ve kuruluşların imkanlarından faydalanılması; çalışma koşullarına yönelik düzenleme yapan hükümlerin uluslararası düzeyde diğer ölçütlerle uyumlu olması; hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesine yönelik adımların atılması olarak ifade edilmektedir (<https://www.egitimis.org.tr/egitim-is/hakkimizda/>, 2020).

1.3.4 Öğretmenlerin Sendikalaşma Sebepleri ve Beklentileri

Toplumların kültürel yapısının şekillenmesinde de öğretmenler oldukça etkili olmaktadır. Bu etkileri üzerinden toplumun geleceğini şekillendirme gücünü ellerinde bulundurmalarına karşılık özellikle küreselleşmenin neticesinde gelişen neo-liberal politikaların etkisiyle önemli ekonomik kayıplar yaşamışlardır. Yaşanan bu kayıp

öğretmenlerin hak arama arayışı içerisinde olmalarına neden olmakta ve sonuç olarak güçlü bir örgütlenme eğilimi ortaya çıkmaktadır (Işıklı, 2003). Okuyan ve öğrenen öğretmenler kendi gelişimlerini sağladığı gibi sahip oldukları bilgileri aktarmak sureti ile diğer kamu görevlilerinin arasında aktarmış olduğu birikimler üzerinden önemli bir sınıf bilincinin doğmasına vesile olmaktadır. Bu yüzden öğretmenlerin işinde mutlu olmamaları son derece önemlidir. Fakat, ülkemizde öğretmenlerin istihdamı konusunda büyük problemler yaşanmaktadır. Bu yüzden öncelikle öğretmenlerin beklentisi mutluluk değil, öğretmenlik mesleğini yapabilmeleridir. Bu noktada, öğretmen sendikalarının asıl kuruluş sebebi için; öğretmenlerin haklarını korumak ve aramaktır diyebiliriz (Mahiroğulları, 2013).

Eğitim alanında çalışanların örgütlenmesine yönelik adımların atılması oldukça önemlidir. Zira öğretmenler, bireylerin kişiliğinin şekillenmesinde etkili olan stratejik bir meslek kolunun çalışanlarıdır. Bakıldığında öğretmenler hiçbir meslek kolunda olmadığı kadar çalışma hayatı ile yakın ilişkileri bulunmaktadır. Bu durumun temel nedenleri ise sunmakta oldukları eğitim hizmetlerinin tüm toplumsal kesimlere hitap etmesi, toplum içerisinde ortaya çıkan çelişkileri yakında izleyebilme olanaklarının olması ve doğrudan toplumu etkileyebilme potansiyellerinin olmasıdır. Söz konusu etmenlerin bir araya gelmesi örgütlenmeye uygun ve dinamik bir kesimin ortaya çıkmasına vesile olmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak kamu çalışanları arasında öğretmenlerin ilk örgütlenen kesim olması tesadüf olmamaktadır (Altunya, 1998: 20-21).

Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Türkiye’de de sendikalaşma sürecinde öğretmenler oldukça aktif bir role sahip olmaktadır. Kamu çalışanları arasında sayıca en kalabalık grubu öğretmenler oluşturduğu gibi, toplumsal sınıf olarak dar gelirli gruptan gelen aydın kesiminde önemli bir kısmını öğretmenler temsil etmektedir. (Aksoy, 2013). Toplumsal faaliyetlerin şekillenmesinde ise öğretmenlerin yapılandırıcı ve dönüştürücü bir fonksiyonu olmaktadır. Öğretmenler tarafından mesleki örgütlenme süreçlerine yönelik adımların atılması yalnızca kendilerinin mesleki menfaatlerini, konumlarını ve durumlarını iyileştirmemektedir. Bununla birlikte ülkenin genelinde uygulanmakta olan eğitim politikaları üzerinde de etkili olmaktadır. Eğitim

politikalarına yönelik olarak ortaya çıkan bu etki ise dolaylı olarak gelecek üzerinde etkili olmaktadır (Çankaya, 2005).

Öğretmenlerin kamu çalışanlarının sendikalaşmasında öncü konumda olmasının başlıca sebepleri Cerev' (2013)e göre şu şekilde ifade edilmektedir; İlk olarak eğitim sendikalarına üye olan öğretmenlerin tamamı bilgi birikimi ve kültürel olarak diğer kamu çalışanlarına kıyasla çok daha donanımlı olmaktadır. Bu durum mesleki açıdan hak arama ve örgütlenme bilincinin artmasını sağlamaktadır. Diğer bir ifade ile bu kitlenin en temel özelliği eğitimi ve bilinçli olmasıdır. Eğitim sendikalarına üye olanların önemli bir kısmını oluşturmakta olan öğretmenler toplumun diğer bireyleri için örnek olan ve eğitim sisteminin temelinde yer alan bireylerdir (Cerey, 2013: 203-216). Yapılan başka bir çalışmada ise öğretmenlerin sendikaya üye olmak istememelerinin nedenlerinin başında ekonomik faktörlerin geldiği tespit edilmiştir (Çınar, 2008). Sayılan nedenlerin tamamına bağlı olarak eğitim emekçileri birçok alanda olduğu gibi kamu çalışanlarının sendikalaşmasında, sınıf bilincinin gelişmesinde ve sendikal hakların kazanılmasında öncü bir role sahip olmaktadır.

Öğretmenlerin sendikalaşma sebepleri için toplumla ve bürokrasiyle aynı anda birlikte olmaları, çalışmalarının zor şartlarda olması ve sayılarının fazla olmasıdır diyebiliriz. Konuyla ilgili yapılan bir çalışmada öğretmenlerin sendikalaşma sebepleri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilerin daha iyi bir eğitimi hak ettikleri düşüncesi ve daha iyi çalışma koşullarının sağlanmasına ve daha iyi ücret alınmasında sendikaların etkili olacağı düşüncesi yer almıştır (Hoxby, 1996). Farklı bir çalışmada ise öğretmenlerin taban maaşlarının artışında, ek görevler ve yeterlilik eğitimleri konusunda sendikaların etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (West ve Mykerezzi, 2010).

Öğretmenlerin sendikalardan beklentileri için hem devletin hem de toplumun öğretmenlerin sorunlarına karşı duyarlı olmasını sağlamak, bu sorunlara çözüm üretmek veya üretilen çözüme katkı sağlamasını beklemektir diyebiliriz. Çünkü, öğretmenler her ne kadar geniş bir kitleye sahip olsa da seslerini duyurmakta güçlük çektikleri ortadadır. Bunun temel sebebi de öğretmenlerin baskı gücü oluşturacak şekilde ortak hareket edememeleri olmuştur (Aksoy, 2013: 35). Öğretmenler ancak işbirliği içinde dayanışma içinde olduklarında mesleki ve sosyal açıdan kendilerine olumsuz yansıyan pek çok durumu olumlu hale getirebilir yahut bu olumsuz etkileri yok edebilir.

1.4 Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşleriyle İlgili Yurt İçi ve Yurtdışı Yapılan Araştırmalar

Arsan (2014), öğretmenlerin sendikal örgütlenme nedenlerine ilişkin tutumlarını ve sendikal örgütlenme nedenlerini incelediği çalışmasında nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma yöntemi kullanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin görüşlerinin genel olarak yüksek düzeyde olduğu, kadın öğretmenlerin kişisel ve mesleki çıkar boyutlarına erkek öğretmenlere oranla daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri; sendikaya üye olma nedenlerinin ise maddi ve sosyal istekler alt boyutunda yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

Bascia (2000), öğretmen ve diğer mesleki gelişim sendikalarının kurumsal yapısını belirlemeyi amaçladığı çalışmasında Amerika ve Kanada'da faaliyet gösteren sendikaların yapısını incelemiştir. 10 yıl süren çalışma sonucunda öğretmen örgütlerinin yaygın eğitim stratejileri, geleneksel personel geliştirme yaklaşımları gibi konularda çalışmalar sürdürdükleri ve öğretmenlerin mesleki yaşantılarında karşılaştıkları problemleri çözmeye yönelik birtakım etkinlikler düzenledikleri belirlenmiştir.

Snape ve Redman (2006), sendika imajının üye tutumları üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmalarında 386 NUT (Ulusal Öğretmen Birliği) ve 1086 PAT (Profesyonel Öğretmenler Birliği) üyesi öğretmenin görüşlerini belirlemiştir. Çalışma sonucunda PAT üyesi öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki bağlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu, NUT üyesi öğretmenlerin sendikal bağlılıklarının ve sendikalarda aktif çalışma düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Baysal (2006), sınıf öğretmenlerinin sendikalara yönelik görüşlerini araştırdığı çalışmasında 2005-2006 eğitim-öğretim yılında Uşak ilinde çalışan toplam 345 sınıf öğretmenin görüşlerini anket yöntemiyle belirlemiştir. Araştırma sonucunda katılımcılar eğitim sendikalarının siyasi partilere yakın olmaları nedeniyle, siyasi iktidarların eğitim sendikalarını kullanarak eğitim çalışanlarının haklarını göz ardı ettiğini, öğretmenlerin özlük haklarına yönelik beklentilerinin sendikalara üye olma konusunda en etkili unsur olduğunu ve öğretmenlerin mesleki kıdemleri arttıkça sendikalara yönelik görüşlerinin olumsuz yönde etkilendiği belirlenmiştir.

Çankaya (2005), sivil toplum örgütlerinin Elazığ ilindeki eğitim amaçlı faaliyetlerini incelediği çalışmasında Elazığ'da çalışan 321 sendika üyesi ve 60 yönetim kurulu üyesinden oluşan toplam 381 eğitim çalışanının görüşleri belirlenmiştir. Araştırma sonucunda sendika üyelerinin beklentilerinin yüksek düzeyde olduğu ve sendikaların sosyal, kültürel ekonomik ve eğitim alanındaki faaliyetlerinin azımsanmayacak düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Erkılıç (2002), ortaöğretim kurumlarında çalışan bireylerin sendikal örgütlenmelerine etki eden unsurları belirlediği çalışmasında Eskişehir'de Merkez ilçesinde faaliyet gösteren resmi ve özel ortaöğretim kurumlarında görev yapan 578 çalışanın görüşlerini belirlemiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların sendikal beklentilerinin daha çok sağlık, sosyal güvenlik, ekonomik ve iş ilişkileri boyutunda yoğunlaştığı ve sendikalara üye olma nedenlerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Gökçe (2009), ilköğretim öğretmenlerinin sendikalara katılım göstermeme nedenlerinin belirlenmesi ve bu çerçevede üye olmama nedenleri ile birlikte birtakım değişkenler arasında nasıl bir ilişki olduğunun incelenmesi amacı ile karşılaştırmalı türden tarama modelini kullanarak, 2007-2008 Eğitim-Öğretim yılında Uşak ili Merkez ilçede yer alan ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenler üzerinden çeşitli incelemeler yapmıştır. Yürütülen bu araştırmanın örneklem grubunda ise merkez ilçede yer alan 32 ilköğretim okulunda görevlerini sürdürmekte olan ve herhangi bir sendika üyeliği bulunmayan öğretmenler yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara bakıldığında ise; öğretmenlerin sendikalara üye olmamasının en temel nedeni olarak sosyal problemler ön plana çıkmaktadır. Buna ek olarak sendika üyeliği bulunmayan öğretmenlerde genel olarak olumsuz bir tutumun olduğu belirlenmiştir.

Gül (2007), eğitim çalışanlarının sendikalara yönelik tutumlarını incelediği çalışmasında, İstanbul ilinde Kartal ve Ümraniye ilçelerinde görev yapan toplam 120 öğretmenin görüşlerini anket yöntemiyle belirlemiştir. Araştırma sonucunda eğitim sendikalarının, öğretmenlik mesleğinin prestijini arttırmak ve ekonomik gelir düzeyini arttırmayı amaçladığı, erkek öğretmenlerin, kadın öğretmenlere oranla daha fazla sendikalara üye oldukları, sendikaların üyelerine grev ve toplu sözleşme hakkı

verilmesini sağlamaya yönelik çalışmalarını ve sendikaların siyasi faaliyetlerde bulunmamaları konusunda görüş bildirdikleri belirlenmiştir.

Köybaşı ve arkadaşları (2016), öğretmenlerin sendikal örgütlenmelere yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçladığı çalışmasında Sivas ili Kangal ilçesinde görev yapan 148 öğretmenin görüşlerini anket yöntemiyle belirlemiştir. Çalışma sonucunda sendikaların siyasi partilere yakınlığının öğretmenlerin üye olma durumları üzerinde etkili olduğu, sendikaların siyasi eylemlerden uzak olması gerektiğini ve daha çok üyelerinin siyasal, sosyal ve ekonomik haklarının korunmasını düşündükleri belirlenmiştir.

Seashore ve Şimşek (2008), öğretmen sendikaları ve değişen sendikal yapı konulu çalışmalarında Minnesota eyaletinde eğitim alanında etkili olan üç paydaşın öğretmen sendikalarına yönelik görüşlerini belirlemiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların öğretmen sendikalarının temel değerlerine geri döndüğünü, eğitim ve okullarda yenilik konularında etkili roller oynadığı ve reform sürecinde liderlik rolünü üstlenebilmek için birtakım çalışmalar yapmalarının gerektiği ifade edilmiştir.

Yasan (2012), ilköğretim okullarında görev yapmakta olan yönetici ve öğretmenlerin eğitim alanına yönelik olarak sendikaların üstlenmekte olduğu rollere ve var olan eğitim sendikalarının fonksiyonlarına yönelik görüşleri incelemiştir. Araştırmanın evreni ise Malatya ili merkez ilçede yer alan 163 ilköğretim okulunda görev yapmakta olan yönetici ve öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırma neticesinde elde edilenler doğrultusunda; eğitim çalışanlarının eğitim alanında sendikaların mutlaka bulunması gerektiğini ve örgütlenmenin önemli olduğu düşüncesine sahip oldukları görülmüştür. Kadınların ise erkeklere göre bu görüşe katılımlarının daha düşük olduğu anlaşılmıştır.

Yıldız (2015), sendikalı öğretmenlerin sendikal faaliyetlere katılımlarını incelediği çalışmasında 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Kocaeli'nde görev yapan toplam 500 sendika üyesi öğretmenin görüşlerini belirlemiştir. Araştırmada öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla 33 madde ve 2 bölümden oluşan anket formu kullanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların sendikaların üyelerinin sosyal, kültürel, ekonomik ve özlük haklarını geliştirmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirmesini bekledikleri, sendikaların yönetim kurullarının büyük oranda

erkeklerden oluşması kadınların sendikalara üye olma konusunda çekincelere sahip olmalarına neden olduğu ve öğretmenlerin mesleki kıdemleri arttıkça sendikal çalışmalara daha yüksek oranda katılım gösterdikleri tespit edilmiştir.

Çilek (2016), yönetici ve öğretmenlerin sendikaların etkililiğine ilişkin görüşlerini amaçladığı çalışmasında Ankara ilinde kamu okullarında görev yapan sendika üyesi 414 okul yöneticisi ve 582 öğretmenin görüşlerini anket yöntemiyle belirlemiştir. Çalışma sonucunda; sendika üyesi yönetici ve öğretmenlerin sendikalarının sendikaların etkililiğine ilişkin görüşlerinin siyasal ve ideolojik temelli bir kutuplaşma ve bireysel çıkar elde etme boyutunda yoğunlaştığı belirlenmiştir.

2 İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, örneklem, veri toplanması, verilerin analizi ve araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğine yer verilmiştir.

2.1 ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma nitel bir araştırma olup, durum çalışması deseni kullanılarak hazırlanmıştır. Nitel araştırmalarda en fazla kullanılan durum çalışması olduğu için bu çalışmada kullanılmıştır. En önemli özelliği ise, bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Araştırılan durumları bütünlük içerisinde ele alır. Bu bütünlük içerisinde ilgili durumun nasıl etkilendiği ve nasıl etkilediği üzerinde odaklanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018:73). Araştırmada durum çalışmasının sebebi; sendikalara ilişkin öğretmenlerin görüş ve beklentilerinin derinlemesine ve bütüncül bir yaklaşımla incelenmiş olmasıdır.

2.2 ÇALIŞMA GRUBU

Bu araştırma grubu, Diyarbakır ili merkez 4 (dört) ilçesinde (Bağlar, Kayapınar, Sur, Yenişehir) okullarında görev yapan toplam 21 öğretmenden oluşmaktadır. Bu çalışmada 14 öğretmen bir sendikaya üye, 7'si sendikaya üye olmayan öğretmenlerdir. Öğretmenler çalışma grubuna alınırken amaçlı örneklem tercih edilmiştir. Amaçlı örneklem; zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışmasına olanak vermesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018:119).

Amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılarak Diyarbakır ilinde şubesi bulunan 3 farklı sendikaya üye öğretmenler tercih edilmiştir. Amaçlı örneklem ile farklı sendikaya üye, mesleki kıdem, öğrenim düzeyine ulaşmak amaçlanmıştır. Görüşmeye katılan öğretmenlerin kişisel bilgileri Tablo 3.1'de verilmiştir.

Sendikalara Üye Olan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri

Tablo 2.1 Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri

Değişken		N	%
Cinsiyet	Kadın	1	7
	Erkek	13	93
Mesleki kıdem	1-8 Yıl	6	43
	9-18 Yıl	6	43
	19 Yıl ve üstü	2	14
Öğrenim Düzeyi	Lisans	10	71
	Lisansüstü	4	29
Sendika	Eğitim –Sen	5	36
	Eğitim-Bir-Sen	6	43
	Türk Eğitim Sen	3	21
Sendikada Görevi	Üye	11	79
	Diğer (Delege, Temsilci, Yönetici)	3	21
Toplam		14	100

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri

Değişken		N	%
Cinsiyet	Kadın	2	29
	Erkek	5	71
Mesleki kıdem	1-8 Yıl	6	86
	9-18 Yıl	1	14
Öğrenim düzeyi	Lisans	4	57
	Lisansüstü	3	43
Toplam		7	100

Tablo 2.1’de görüldüğü gibi, araştırma Diyarbakır merkez ilçelerinde çalışan 21 öğretmenle yapılmıştır. Katılımcıların 14’ü sendikalı (%67) 7’si sendikasız (%33) öğretmenler oluşturmaktadır. Sendikalı öğretmenlerin %93’ü erkek iken, bu oran sendikalı öğretmenlerde %71’dir. Sendikalı öğretmenlerin mesleki kıdemi 9 ve üzeri oran daha fazla (%57) iken sendikasız öğretmenlerin 1-8 yıl (%86) oranındadır. Sendikalı öğretmenlerin %71’i lisans düzeyinde, %29’u lisansüstü düzeyinde öğrenime sahip iken, bu oran sendikasız öğretmenlerde %57 lisans, %43 lisansüstü düzeyde öğrenime sahiptir. Lisansüstü öğrenim bakımından sendikasız öğretmenler sendikalı öğretmenlere göre akademik çalışmaları az bir farkla, daha fazla önemsedikleri

gözlenmiştir. Sendikalı öğretmenlerde %29 iken, sendikasız öğretmenlerde %43 seviyesindedir.

Diyarbakır ilinde 2020 yılı itibariyle 26.114 öğretmen görev yapmaktadır. Öğretmenlerin yaklaşık 14.726'sı merkez ilçelerde görev yaparken, 11.388 öğretmen ise diğer ilçelerde görev yapmaktadır (MEB Diyarbakır, 2020). Bu öğretmenlerin yaklaşık 15.127'si 3 şubesi bulunan sendikalara üye iken, 10.987 öğretmen sendikaya üye olmayan öğretmenlerden oluşmaktadır. Sendikalı öğretmenler Diyarbakır ilinde şube açan sendikalardan çalışma grubuna alınmıştır. 2018 yılı itibariyle Öğretmenlerin %44'ü Eğitim-Sen, %47'si Eğitim Bir-Sen %9'u Türk Eğitim-Sen sendikasına üyedir. (<https://www.mebpersonel.com/sendikalar/ebs-diyarbakirda-yetkiyi-aldi-h222796.html>, Erişim. 29.11.2020).

Çalışma grubuna alınan öğretmenlerin %36'sı Eğitim-Sen sendikasına, %43'ü Eğitim-Bir-Sen sendikasına, %21'i Türk Eğitim-Sen sendikasına üyedir.

2.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada verilerin toplanması görüşme yoluyla elde edilmiştir. DeMarrais (2004) görüşmeyi; görüşen ve görüşülenin birlikte yer aldığı, araştırmanın yapıldığı alana yönelik sorulan sorulara odaklanarak iki kişinin konuşması olarak tanımlar (akt. Merriam, 2018: s.85). Görüşme sadece somut görünen durumların olaylarla ilgili değil bununla beraber, katılımcıların düşüncelerini olaylara bakış açılarını hemen ortaya çıkmayan durumların ortaya çıkmasını da kolaylaştırır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 130).

Araştırmada görüşme yönteminin kullanmasının temel sebebi, nitel araştırmalarda veri toplanmasında en sık kullanılan yöntem olmasıdır. Bunun gerekçesi; araştırmacının araştırmayla ilgili derinlemesine yanıt bulması, yanıtların doyurucu olması, katılımcının sözel olmayan davranışlarının da ortaya çıkarması yönünden büyük imkânlar sunar. Bu sadece görüşme yoluyla elde edilir. Araştırmacı elinde bulundurduğu bu avantajı, diğer nicel araştırmaların getirdiği sınırlı bilgiyi ortadan kaldıran bir yapıya sahip olmasından kaynaklanır. (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 133).

Yapılan literatür çalışmasında görüşme üç farklı yapılandırmaya ayrılmıştır. Tam yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış. Bu araştırma ise, yarı

yapılandırılmış görüşme tekniği-formu kullanılmıştır. Bu teknik ile genelde keşfedilmesi gereken konuların açığa çıkartmak için soru ya da konu tarafından yönlendirilir ve bununla sorular her ne kadar önceden hazırlanmış olsa da, farklı sorularda görüşme esnasında kullanılarak konu hakkında derinlemesine bilgi elde edilmesini sağlar (Merriam, 2018: s.87-88).

Görüşme için sendikalara ilişkin öğretmenlerin görüş ve beklentilerin net bir şekilde ortaya çıkması için görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırma için hazırlanan bu form, öğretmenlerin sendikalara ilişkin temel görüş ve beklentilerini belirleyecek şekilde 13 (onüç) soru görüş ile ilgili, 2 (iki) soru beklentilere yönelik olarak 15 (onbeş) soruya yer verilmiştir. Hazırlanan görüşme formunun geçerliliğini ve amacına uygunlu için Siirt Üniversitesi'nde eğitim bilimleri alanında çalışan 2 akademisyen ile Dicle Üniversitesinde ölçme değerlendirme ve istatistik alanında uzman akademisyenin görüşlerine başvurulmuştur.

Görüşme formunun uygulanması için Siirt Üniversitesi Etik Kurulu Başkanlığından alınan etik kurulu onayı (Ek: 3) ile Diyarbakır Milli Eğitim Müdürlüğüne başvuru yapılarak araştırma için Valilik Oluru (Ek:1) izni alınmıştır. Gerekli izinlerin alınmasından sonra veriler toplanmaya başlanmıştır. Öğretmenler ile yapılan görüşmelerin tamamı yüz yüze yapılmıştır. Araştırma hakkında öğretmenlere bilgi verildikten sonra görüşmeye başlanılmıştır. Her görüşme 15-25 dakika arası sürdü. 10 öğretmenin verileri ses kayıt cihazı ile toplandı. 11 öğretmenin ses kaydından çekinmelerinden dolayı görüşme yazılı olarak yapıldı. Yapılan görüşmelerin tamamı yazıya aktarıldıktan sonra araştırmaya katılan öğretmenlere teyit edilmesi için tekrar gönderildi. Teyit edildikten sonra veriler kullanılmaya başlandı.

2.4 VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada toplanan veriler, nitel veri analizlerinden biri olan içerik analizi ile yapıldı. İçerik analizi görüşmelerin, alan notlarının ve belgelerin içeriğini analiz eder. Bu kapsamlı analizde özellikle verilen mesajların çeşitliği ve sıklığı, belli bir konuşma biçiminin veya sözcüklerin kaç kere kullandığı üzerinde durulur (Merriam, 2018: s.195).

Araştırma esnasında elde edilen veriler, aşamalı bir şekilde analiz edilir. Bunun için en uygun olan içerik analizi tekniği uygun görülmüştür. İçerik analizi birbirine yakın verilerin, belirli kavramlar ve temalar etrafından toplanması sonucu açık ve net bir şekilde düzenlenme sürecidir (Bakaç, 2018: 75). İçerik analizi toplanan verilerin derinlemesine ve her sorulan her soruyu etrafıca çözümlenmesidir.

Bu çalışmada sendikalara ilişkin öğretmenlerin görüş ve beklentileri ile ilgili sorulan her sorunun kendi içinde kategorize edilmiştir. Yapılan görüşmeler esnasında alınan her veri metne dönüştürülmüştür. Metne dönüştürülen ham veriler araştırmanın amacına uygun olarak ifade edilen görüş ve cümleler sendikalı ve sendikasız öğretmenlerin kodlanması yapılmıştır. Bu verilerden elde edilen ifade ve cümleler her soruya ait kategorize grubunda sendikalı ve sendikasız olarak kategorilendirilmiştir.

Bu çalışmada kodlama ise şu şekilde yapılmıştır. Sendikalı öğretmen ise A kodlu sendikaya üye Ö5 kodlu öğretmen, sendikasız ise; sendikalara üye olmayan Ö15 kodlu öğretmen şeklinde kodlanmıştır. Sendikalı ve sendikasız öğretmenlerin görüş ve beklentileri ayrı ayrı frekans/tekrarlama sayısı verilerek yorumlama yapılmıştır. (Bakaç, 2018: 75). Bu amaçla veri ve hipotez arasında uyum sağlanmıştır. Bir olay ve olgunun kurulan hipotezle ilgili açıklamalarla test edilmesini içeren tümevarımsal titiz bir süreçtir (Merriam, 2018: s.196). Bu çalışma teknik ile içerik analizi tümevarım yöntemi uygulanarak yorumlanmıştır.

2.5 ARAŞTIRMANIN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİ

Bu çalışmanın geçerlilik ve güvenirliği sağlamak için çeşitli ölçütlerden faydalanmıştır. Özellikle bu ölçütlerden Yıldırım ve Şimşek'in (2018:277) tablosundan yararlanılmıştır.

Tablo 2.2. Geçerlilik Ve Güvenirlik Konusunda Nicel ve Nitel Araştırmada Kabul Gören Kavramların Karşılaştırılması

Ölçüt	Nicel Araştırma	Nitel Araştırma	Kullanılan yöntemler
Araştırma sonuçları yoluyla	İç geçerlik	İnandırıcılık	Uzun süreli etkileşim Derinlik odaklı veri toplama

gerçeğin doğru temsili			Çeşitleme Uzman incelemesi Katılımcı teyidi
Sonuçların uygulanması	Dış geçerlik	Aktarılabilirlik	Ayrıntılı betimleme Amaçlı örnekleme
Tutarlılığı sağlama	İç güvenirlik	Tutarlık	Tutarlık incelemesi
Nesnel, yansız olma	Dış güvenirlik	Teyit edilebilirlik	Teyit incelemesi

Tablo 2.2’de görüldüğü gibi, araştırmanın iç geçerliliği için derinlik odaklı veri toplaması yapılarak uzman incelemesi yapıldı. Farklı üniversitelerden uzman görüşü alınarak 4 sendikalı 3 sendikasız ön görüşme yapıldı. Derinlik odaklı veri toplama ölçütü için elde edilen veriler sürekli birbirleriyle karşılaştırılarak, yorumlayarak ve kavramsallaştırarak ortaya konuldu. Araştırmaya katılan bireylerin bile farkına varmadığı örüntüleri ortaya çıkarmak için eleştirel bir gözle bakması, verilerin araştırma sorularına yanıt vermesinde yeterli olup olmadığını ortaya koyması gerekir. Aksi takdirde toplanan veriler sadece bir düz metin olarak kalır(Yıldırım ve Şimşek, 2018: 278-279). Büyüköztürk ve Arkadaşlarına (2013:245) göre; nitel araştırmaların iç geçerliliği, araştırmanın belirlediği kategorilerin ve yorumların gerçekleşen doğrularla örtüşmesine ve gerçeği yansıtmasına bağlı olduğunu dile getirdiler.

Dış geçerlilik için ise ayrıntılı betimleme yapılmıştır. Ayrıntılı betimleme ham verinin ortaya çıkan kavram ve temalara göre yeniden düzenlenerek herhangi bir müdahale olmadan okuyucuya olduğu gibi aktarılması olarak ifade edilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 282). Alan yazı araştırmalarında buna aktarabilirlik denilmektedir. Nitel araştırmaların dış geçerliliği, elde edilen sonuçların genellenebilirliğine bağlı olmasıdır. Bu çerçevede veriler, kategoriler gibi bütün aşamaların her biri ayrıntılı bir şekilde tanımlaması yapıldı(Büyüköztürk ve Arkadaşlar, 2013: 246).

Veri toplama aracı ile toplanan veriler arasında uyumun olup olmadığı, elde edilen verilerin kategorize edilmesi, sonucun amaca uygunluğu ve verilerin kodlanması gibi bütün durumların örüntüleri yapılarak herhangi bir eksikliğin olup olmadığı ortaya

çıkarılması için çalışılmıştır. Ayrıca araştırmanın dış güvenirliği içinde Dicle Üniversitesi’den eğitim bilimleri alanında bir uzman tarafından teyit incelemesi yapıldı.

Araştırmanın güvenirliği için, 4 sendikalı öğretmen(A kodlu sendika Ö5, B kodlu Sendika Ö6 ve Ö7 C kodlu sendika Ö12 kodlu Öğrt.) ve 3 sendikasız (Ö14, Ö15, Ö17 kodlu Öğrt.) öğretmen olmak üzere 7 öğretmenle ön görüşme yapıldı. Bu görüşmelere metne aktarıldı. Yapılan görüşmede Ö17 kodlu öğretmen, eğitim sendikalarının şuan ki durumda tercih etmeyeceğini ve gereksiz oldukları için tercih etmeyeceğini belirtirken, diğer sendikalı ve sendikasız 6 öğretmen ise; sendikaların emeğin korunması, örgütsel yaşamın gelişmesi ve geliştirilmesi için gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan uzman incelemesinde, deşifre edilen ve düz yazıya aktarılan her veri için kodlama ve frekanslarını hesaplanmıştır. Araştırmanın güvenirliği hesaplamasında Miles ve Huberman’ın (Miles ve Huberman, 1994 akt. Menduhoğlu, 2016. 204) şu güvenirlik formülü kullanılmıştır..

$$R(\text{Güvenirlik}) = \frac{Na}{Na + Nd}$$

Na (Görüş Birliği) Nd
(Görüş Birliği) (Görüş Ayrılığı)

$$R(\text{Güvenirlik}) = 6/6+1 = 6/7 = 0,857 \text{ yani } \%86$$

Miles ve Huberman’a göre güvenirliğin %70 üzerinde olması, yapılan uzman incelemesinde görüş birliğinin % 86 çıkması görüşmede elde edilen verilerin değerlendirilmesinin güvenilir olduğunu gösterir.

3 ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1 Öğretmenlerin Sendikala İlişkin Görüşlerine Göre Bulgular Ve Yorumlar

3.1.1 Öğretmenlerin, Sendikalara Üye Olmaya Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Birinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri Aşağıdaki Tablo 3.1.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1.1 Birinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori:1 sendikalara üye olma nedenleriniz nelerdir?	Sendikalara üye Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Sendikaya örgütlü olmak için üye oldum.(Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12,Ö13, Ö14)	12
	Özlük haklarımın korunması için sendikaya üye oldum.(Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8,Ö9,Ö10, Ö11, Ö13, Ö14)	13
	Siyasi görüşüme yakın olduğu için sendikaya üye oldum(Ö4, Ö6,Ö9)	3
	TOPLAM	14
	Herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlerin görüşleri	f
	Bir örgüte ait olmak için üye olurum (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20,Ö21)	6
	Özlük haklarımın korunması için üye olurum. (Ö16, Ö17, Ö18, Ö20,Ö21)	5
	Sendikaların gücü için üye olurum(Ö15, Ö18, Ö20)	3
	TOPLAM	7

Tablo 3.1.1 “Öğretmenlerin Sendikalara üye olma nedenleri nelerdir?” sorusuna ilişkin sendikalı öğretmenlerin üye olma nedenleri özlük haklarının korunmasını, ($f=13$), örgütlü olmak ($f=12$) ve siyasi görüşüme yakın oldukları ($f=3$) için sendikalara üye olduklarını vurguladılar. Sendikasız öğretmenlerin ise; örgütlü olmak ($f=6$), özlük haklarının korunması ($f=5$) ve sendikaların gücü ($f=3$), için üye olabilirim diye vurguladılar.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; “bana göre sendikalar üye olmak örgütlü bir yaşamın kendisi olarak ifade ediyorum. Kişinin mesleki hayatında yaşadığı olumlu ve olumsuz bir durum karşısında sendikanın gücü sendikanın desteğinin kişiye yol açabileceğini düşünüyorum”. A kodlu sendikaya üye Ö4 kodlu öğretmen; “Sendika aslında sizin renginizdir. Özellikle değişen her bakanın kendisine göre eğitim sistemini değiştirdiği ve hep başarıyı yakalama konusunda öğrencileri deneme tahtası yapmış sistemde örgütsel olarak verdiğiniz tepkidir. Eğitim konusunda söz sahibi olmak ve bu

sözünü de uygulamaya koymak için örgütsel bir topluluğa ihtiyaç var. Bu da sendikadır. Ayrınca kişisel hakların korunumu ile ilgili olarak da örgütsel bir mücadele şart. Bir kişinin çabasıyla değişim zor ama örgütsel olarak değişim ciddi bir mekanizma oluşturur”. diyerek vurguladılar. A kodlu sendikaya üye öğretmenlerin sendikalara üye olma nedenleri örgütlü olma ve temel hak ve özgürlüklerin korunması olarak sıraladılar.

B kodlu sendikaya üye öğretmenlerden Ö6 kodlu öğretmen; “bununla ilgili 3 madde sıralayabilirim. Mesleki olarak örgütlenmek istedikleri için üye oluyorlar. Özlük hakların korunması ve geliştirilmesi için ile siyasi görüş olarak kendilerine yakın hissettikleri için sendikalara üye olduklarını düşünüyorum. Benim için bu maddeler etkili oldu”. B kodlu sendikaya üye Ö8 kodlu öğretmen ise; “Kişisel fikrim öğretmenlerin mali özlük konularında haklarının biraz iyileştirilmesinin sağlanması. Bir yere ait olma düşünce olarak kendime yakın bulduğum için sendikaya üye oldum”. Vurgulayarak sendikaya üye olma nedenlerini özlük hakların korunması, bir örgüte ait olma ve siyasi olarak kendilerine yakın oldukları için üye olduklarını dile getirdiler.

C kodlu sendikaya üye Ö14 kodlu öğretmen; “sendikaya üye olma amacım; örgütsel bir oluşum içerisinde olmam. Özlük haklarımın korunması yaşanan bir sorunda hukuksal destek almak olarak sıralayabilirim”. Diyerek sendikaya üye olma nedenlerini sıralamaktadır.

Herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlerden Ö16 kodlu öğretmen; “Sendikalara üye olma nedenleri daha çok; aidiyet duygusu bir yere ait olma isteği, bide bazen sendikaların yönetsel kararlarda atamada söz sahibi olması sendikalara üye olma nedeni olarak düşünüyorum”. Sendikasız Ö20 kodlu öğretmen; “bana göre bir öğretmenin sendikaya üye olma sebebi. Örgütlü bir şekilde haklarını korumak, iş güvenliği ortaya koymak herhangi bir sıkıntı durumunda sendikalardan destek almak ve siyasi görüşüne yakın olduğu için sendikalara üye olurlar. Bide sendikaların ellerinde bulunan gücü için”. Beyanında bulunmuştur. Sendikalara üye olmayan öğretmenlerin örgütlü olma, özlük haklarının korunması ve sendikaların gücü için üye olabileceklerini dile getirdiler.

3.1.2 Öğretmenlerin, Sendikalara Üye Olmama Nedenlerine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İkinci soruya ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans değerleri aşağıdaki Tablo 3.1..2’de verilmiştir.

Tablo 3.1.2 İkinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori:2 sendikalara üye olmama sebepleri nelerdir?	Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Sendikalılı olma korkusu. (Ö1, Ö2,, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8,Ö9,Ö10, Ö11, Ö13, Ö14)	12
	Sendikaların yeteri kadar çalışma yapmaması.(Ö1, Ö2, Ö3, Ö6,, Ö8,Ö9,Ö10, Ö11)	8
	Sendikaların siyasallaşması .(Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14)	12
	TOPLAM	14
	Herhangi Bir Sendikaya Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Sendikalılı olma korkusu. (Ö15, Ö16, Ö17, Ö20, Ö21)	5
	Sendikaların yeteri kadar çalışma yapmaması(Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö20, Ö21)	6
	Sendikaların siyasallaşması (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö20, Ö21)	7
	TOPLAM	7

Tablo 3.1.2’de “Öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenleri nelerdir?” sorusuna ilişkin sendikalılı öğretmenlerin görüşleri; sendikalılı olma korkusunu ($f=12$) ve sendikaların siyasallaşmasını ön plana çıkartırken ($f=12$), sendikaların istenilen düzeyde çalışanların haklarının korunmasında faaliyet göstermedikleri için ($f=8$) sendikalara üye olan öğretmenlerin, öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenlerini sıralamaktadırlar. Sendikalara üye olmayan öğretmenler ise; sendikaların siyasallaşmasını ($f=7$), sendikaların istenilen düzeyde çalışmamasını ($f=6$) ve sendikalara üye olursam başıma ne gelir korkusunu ($f=5$) beyan ederek sendikalara üye olmama nedenlerini sıraladıkları ortaya çıkmıştır.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; “günümüz konjektüründe sendikaya üye olmayan bireylerin %90-95 ülkenin siyasal gelişiminin getirdiği o korku sebebiyle sendikaya üye olmadıklarını düşünüyorum”. A kodlu sendikaya üye Ö2 kodlu öğretmen; “Özellikle son dönemdeki sendikal faaliyetlerin siyasi partilerle olan dirsek teması; toplumda bazı sendikaların içini boşaltmaya yönelik oluşturulan yanlış algılar, kişisel ve sendikal faaliyetler nedeniyle öğretmenlerin cezai süreçlere karşı karşıya gelmesi nedeniyle sendikalara karşı önyargı duygusu geliştirmesi ve korkması sonucu

üye olmadıklarını düşünüyorum". A kodlu sendikaya üye Ö5 kodlu öğretmen ise; "Türkiye’de sendikacılık aslında bazen de partililik gibi olmuş. Devlet sistemine göre insanlar sendikalara üye oluyor. Eğer ki eğitim konusunda fikri varsa ya da kişisel özlük hakları hakkında bir mücadele söz konusu olsa da eğer ki o anki parti rejimine göre kişi sendikaya üye olmaz. Söyleyecek çok şeyi olan birey demokratik bir ortamda olmadığını düşünürse ülke yöneticilerine muhalefet edecek hiçbir sendikaya üye olmaz. Bu da korkudan dolayıdır. Birey işini kaybetmek istemez, işini kaybetmeyeceğini bilse dahi başının ağrımamasını hiç istemez. Bu yüzden aynı fikirde olsa dahi sendikaya üye olmaz. İkincisi olarak da sendikaların çalışanların isteklerine uygun çalışmalar yapmamasından dolayı üye olmadıklarını düşünüyorum". A kodlu sendikaya üye öğretmenlerin, çalışanların sendikalara üye olmamama nedenleri arasında en önemli sorun sendikaya üye olursam başıma ne gelir korkusu ve sendikaların siyasallaşmasını sonucunda sendikal faaliyetlerinin dışına çıkmasından dolayı çalışanların üye olmak istemediklerini beyan etmişlerdir.

B kodlu sendikaya üye Ö6 kodlu öğretmen; *"Bana göre sendikaların yeterli olmadıkları düşündükleri için üye olmuyorlar. Birde sendikaları siyasi yapılanma olarak gördükleri için herhangi bir sendikaya üye olmadıklarını düşünüyorum". B kodlu sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen; "Sendikaya üye olmama sebepleri; öğretmenler sendikaları adil bir tavır içerisinde görmüyor. Özellikle idarecilik atamaları gibi konularda adil olmadıkları için. Sendikaların üyelerinin haklarını yeterince savunmuyor. Sendikaların iktidara yaranma derdinde olduğu için üye olmuyorlar". B kodlu sendikaya üye Ö10 kodlu öğretmen ise; "Sendikaların yeteri kadar kişilerin özlük haklarını savunmadıkları için üye olmadıklarını düşünüyorum". B kodlu sendikaya üye olan öğretmenler, sendikaların yeteri kadar görev ve sorumluluklarını yerine getiremedikleri, sendikaların siyasallaşması sonucu üye olmada korkunun oluşmasından dolayı sendikalara karşı uzak durulduklarını beyan etmişlerdir.*

C kodlu sendikaya üye Ö14 kodlu öğretmen; *"bana göre sendikaya üye olmayan öğretmenler; sendikaların siyasallaşması ve yeteri kadar çalışma yapan sendikanın olmaması. Birde öğretmenlerin ben bu sendikaya üye olursam başıma ne gelir nasıl fişlenirim korkusundan ötürü üye olamadıklarını düşünüyorum".*

Sendikalara üye olmayan öğretmenlerden Ö16 kodlu öğretmen; “Üye olmama nedenlerim; daha çok siyasi olarak ayrıştırmaya yöneltmesi, özellikle öğretmenlerin öğretmenler odasında o ayrıştırmının içerisinde olmak istememesi uzak tutuyor. Bana göre sendikalar maalesef siyasi partilere göre ayrılmış durumda. Böyle olunca daha çok siyasi partileşme durumu var. Öğretmenleri geliştirme açısından ön ayak olma durumu söz konusu olmadığı için üye olmadım”. Sendikalara üye olmayan Ö18 kodlu öğretmen; “Sendikaya üye olmayan öğretmenlerin, sendikaların vizyonlarında belirttiği hedeflere gerçekleştirme doğrultusunda eksikliklerin olduğu bu eksiklikleri gideremedikleri ya da belli siyasi izlerin peşinden geldiklerini görmekteyiz. Bu düşüncelere sahip öğretmenler sendikaları tercih etmiyorsa yani öğretmenlerin dertlerine gerçek anlamda hiçbir hak ve özgürlüklerinin peşinden koşmadıkları için sendikalara üye olmadım”. Sendikalara üye olmayan Ö21 kodlu öğretmen; “Bu soruya şu şekilde birkaç nedenle cevap vermek istiyorum. Birincisi; sendikaların siyasallaşması, bu durum beni en fazla özen en fazla örgütsel yaşamdan soğutan bir durumdur. Sivil toplum örgütü olan sendikanın partilikle herhangi bir alakası yok. Kuruluş amacı belli yasalara karşı üyesinin ve emeğin korunması olan sendika ne yazık ki siyasi emeller peşinden koştuğu için çalışanların haklarının korunması pek düşünmüyor. İkinci, mevcut siyasi atmosfer, acaba sendikaya üye olursam başıma ne gelir korkusu. Üçüncüsü ise, sendikaların demokratik bir tutum içerisinde hareket edecek güçlerinin olmaması ve bu durumu kabul etmeleri. Çalışanların daha iyi koşullarda çalışıp kazınım sağlanması için mücadele de yetersiz oluşları. Bu yüzden sendikalara karşı mesafeli oldum”. Sendikalara üye olmayan öğretmenler, özellikle sendikaların siyasasal parti olarak hareket etmesi, sendikanın amaç ve hedeflerine uygun hareket etmemesi ve üye olursam başıma ne gelir korkusundan dolayı sendikalara üye olmama nedenlerini sıralamaktadırlar.

3.1.3 Öğretmenlerin, Sendikaların Demokrasi İçin Önemine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Üçüncü soruya ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans değerleri aşağıdaki Tablo 3.1.3’te verilmiştir.

Tablo 3.1.3 Üçüncü Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori:3 sendikaların demokratikleşmeye katkıları nelerdir? İzahl ediniz.	Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Eğitim ve Demokrasi için politikalar üretmesi(Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö8,Ö9, Ö11, Ö12)	9
	Anti demokratik tutumlara karşı çıkmak(Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö9,Ö10, Ö12, Ö14)	8
	Fikir özgürlüğünü savunmaları(Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö13, Ö14)	8
	Demokrasiye herhangi bir katkıları yoktur (Ö9, Ö12)	2
	TOPLAM	14
	Herhangi Bir Sendikaya Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Eğitim ve Demokrasi için politikalar üretmesi(Ö15, Ö17, Ö18,Ö19, Ö20)	5
	Farklı fikirlerin ortaya çıkması (Ö18,Ö19, Ö20, Ö21)	4
	Demokratik nitelikler için yeteri kadar çalışmıyorlar (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö21)	6
	TOPLAM	7

Tablo 3.1.3'te "Eğitim Sendikalarının demokratikleşmeye katkıları nelerdir?" sorusuna ilişkin sendikalı öğretmenlerin; demokrasi için politika üretebilmelerini ($f=9$), anti demokratik tutumlara karşı çıkmasını ve fikir özgürlüğünü savundukları için demokratik bir hareket sağladığını ($f=8$), herhangi bir demokratik harekete katkılarının olmadığını ($f=2$) dile getirerek eğitim sendikalarının demokratikleşmeye katkılarını beyan ettiler. Herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenler ise; demokratik nitelikler için yeteri kadar çalışma yapmadıklarını ($f=6$), eğitim ve demokrasi için politika üretmelerini demokratik bir hareket olarak görmekte ($f=5$) ve farklı fikirlerin ortaya çıkmasını ($f=4$) ise demokratikleşmeye katkı olarak sendikaların yaptıklarını beyan etmişlerdir.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; "Eğitim sendikaların demokratikleşmeye katkılarının en büyük çıkış noktası politika yapabilmeleri, devlet dediğimiz aygıtın eğitim modellerinin eğitim rolleri geliştirirken sendikaların fikirleri bu modellerli bu politikalara yön açıcı, görüş belirtici bir noktada durabileceğine inanıyorum. Olumsuz anti demokratik durumlar karşısında tavır alabileceklerine inanıyorum. Bu yüzden ne olursa olsun sendikaların bu noktada güzel şeyler

yapabileceğine inanıyorum. Olması gerektiğine de ısrar ediyorum”. A kodlu sendikaya üye Ö2 kodlu öğretmen; “Bu katkı ilgili sendikanın tüzüğü ve dolayısıyla üye profilleriyle yaşama bakış açısıyla doğrudan ilgilidir. Bazı sendikaların evrensel değerleri gözetken, tabanda oluşan hukuksuz ve antidemokratik uygulamalara yerel ve genel seçim süreçlerinde meydana gelen olumsuz uygulamaları ve bireyin temsiliyet hakları açısından oluşan aksaklıkları dolaylı olarak gözlemleyip kamuoyuna açıklamak gibi hassasiyetleri varken, bazı sendikaların ise ülke yönetiminde muktedir olan siyasi parti kurumlarına doğrudan veya dolaylı olarak biat etmesi demokratikleşmeyi sekteye uğratabilmektedir. Bu konuda sendikaların yetersiz olduğunu düşünüyorum”. A kodlu sendikaya üye Ö4 kodlu öğretmen; “Çok renklilik, çok fikirdir. Çok fikir demokrasi ve muhalefet için olmazsa olmazdır. Eğitim ve özlük hakları konusunda sendikaların varlığı hemen bakış açısını genişletir hem de eksiklerin görülmesine yardımcı olur. Sunulan fikirler tartışılır ve eğitim ile özlük hakları için gerekli olanlar yürürlüğe girer” beyan ederek; sendikaların demokratikleşmeye katkılarını politika üretmelerini, farklı fikirlerin ortaya çıkmasını ve anti demokratik olaylara karşı gelmesine rağmen mevcut durumdan kaynaklı çalışmalarının yetersiz oluşlarını beyan etmektedirler.

B kodlu sendikaya üye Ö7 kodlu öğretmen; “Demokraside çoğulcu görüş önemlidir. Sendikalarda genellikle çoğulcu görüşü alıp üyeye değer verir. Böylelikle üyelere kendini rahat hissedip görüşlerini rahat bir şekilde istedikleri zaman sunma imkanı bulur. Bu da sendikaların demokratik bir hareketi yerine getirdiğini ortaya koyar”. B kodlu sendikaya üye Ö8 kodlu öğretmen; “Eğitimcilerden oluştuğu için eğitimi iyi biliyorlar. Dolayısıyla hükümetin eğitim politikası yönünden planlar hazırlayabilirler. Onun için ne kadar öğretmen katılımı sağlanırsa demokratik katkı sağlar. Buda sendikanın demokratikleşmeye katkısı olur. Şuan 2023 vizyonu oluşturulmuşsa bu sendikanın da mutlaka görüşü alınmıştır”. B kodlu sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen ise; “Sendikaların demokratikleşmeye pek bir katkı sağladıklarını düşünmüyorum. Çünkü her ildeki yetkili sendika hükümete yaranma derdinde olduğu için fikirler özgürce ifade edilemiyor. Ya da kale alınmıyor. Onun için sendikal faaliyetler sadece formalite de kalıyor” dile getirdiler.

B kodlu sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen sendikaların demokratikleşmeye herhangi bir katkısının olmadığı vurgularken, aynı sendika üyesi diğer öğretmenler

sendikaların demokratikleşmeye katkılarını; politika üretmelerini, farklı fikirlerin ortaya çıkmasını demokratikleşmeye katkı sağladığı beyanında bulundular.

C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; *“Demokratikleşmeye katkılarına inanmıyorum. Çünkü her sendika kendi siyasi görüşüne yakın partinin hâkimiyeti altına girmiştir. Bu sebepten dolayı demokratikleşmeye katkısı olacağını düşünmüyorum”*. Diyerek demokratikleşmeye herhangi bir katkısının olmadığını beyan ederken, C kodlu sendikaya üye Ö14 kodlu öğretmen; *“Sendikaların demokrasiye katkıları farklı fikirlerin konuşulması ortaya çıkmasını sağlamak. Sendikaların çağdaş bir sistemde olması öğretmenlerin örgütlü bir şekilde anti demokratik tutumlara karşı çıkmasında ve çok sesliliğin olması demokratik tutumların gelişmesinde katkı sağladığı görüşündeyim”*. Dile getirmektedir. Diğer sendika üyesi de aynı görüşü savunarak demokratikleşmeye katkılarının olduğunu beyan etmektedir.

Herhangi bir sendikaya üye olmayan Ö15 kodlu öğretmen; *“TİS görüşmelerini örnek verebilirim. TİS görüşmelerinde hükümet tarafı ve sendika temsilcisi beraber oturur. En büyük konfederasyon sendikaların görüşlerini belirtir. Bu aslında demokrasinin bir gereğidir. Yani demokratikleşmeye ve yönetime katılma konusunda sendikaların bu yönde demokratik bir yöntem oluşturma özelliklerini söyleyebilirim”*. Sendikalara üye olmayan Ö18 kodlu öğretmen; *“Elbette demokrasi ile yönetilen ülkelerde her öğretmen kendi kurumumuzda ya da bakanlığımız içerisinde çalışmalarını özgür bir şekilde yapabilmeli bu yüzden sendikaların amaçlarına uygun bir şekilde olabilse farklı görüşten farklı eğitim açısından insanların farklı yöntem ve strateji ya da değişik eğitim uzmanlarıyla eğitimimizi geliştirmeye çalışması demokratikleşme açısından iyi bir örnek olur. Ama sendikalarımız bu konuda yetersiz kalıyor”*. Sendikalara üye olmayan Ö20 kodlu öğretmen; *“Sivil toplum örgütleri oldukları için ortaya koydukları her öneri eylem demokratik bir hareket olarak görülür. Dar anlamda söyleyecek olursam, öğretmen ve öğrenci için yapılan her öneri toplumda ki çok sesliliğe çok kültürlülüğe işaret ediyor. Bu öneriler ister istemez toplumda dillenmeye başlanıyor. Örneğin din derslerinin ders saatlerinin artırılması veya serbest kıyafet veya anadilde eğitim gibi düşüncelerin her biri toplum için demokratik bir harekettir. Bu konuda sendikaları demokratik hareketlere bir ivme kazandırdığını düşünüyorum. Genel anlamda ise toplumu ilgilendiren herhangi bir konuda daha geniş katılımlı olan*

konfederasyonların vermiş olduğu tepkiler ve öneriler toplumun demokratikleşmesi için önemli bir göstergedir". Sendikalara üye olmayan Ö21 kodlu öğretmen ise; "Bu konu hakkında sendikaların vermiş olduğu önemli göstergeler var. Özellikle çalışanların haklarının korunması için vermiş oldukları mücadele halkın yanında olarak görüldüğü için ve farklı fikirlerin bir araya gelerek ortak fikir sunmaları demokratik bir hareket olarak görülür. Bunun yanında eğitim sendikalarının demokrasi için vermiş olduğu öneri ve politikalar çalışanların ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz oldukları kanısındayım". Beyanında bulunarak; sendikaların demokratikleşmeye katkılarının olduğunu ancak istenilen düzeyde politika belirlemeye başlayabilirler ise, demokrasiye ivme kazandırabileceği vurguladılar.

3.1.4 Öğretmenlerin, Sendikaların Genel Çalışma Koşullarına Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Dördüncü soruya ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans değerleri aşağıdaki Tablo 3.1.4'te verilmiştir.

Tablo 3.1.4 Dördüncü Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori:4 sendikaların genel çalışma koşullarından memnun musunuz?	Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Sendikamın çalışmasından memnunum (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8,Ö9, Ö13, Ö14)	10
	Sendikamın çalışmasından memnun değilim (Ö9,Ö10,)	2
	Özlük haklarımı savunduğu için memnunun (Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö13, Ö14)	8
	TOPLAM	14
	Herhangi Bir Sendikaya Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Sendikaların genel çalışma koşullarından memnun değilim (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö20, Ö21)	7
	Özlük haklarımız için yeteri kadar mücadele etmiyorlar (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö20, Ö21)	7
	TOPLAM	7

Yukarıdaki Tablo 3.1.4'te "Eğitim sendikaların genel çalışma koşullarından memnun musunuz?" sorusuna, sendikalı öğretmenlerin kendi sendikalarının

çalışmasından çok memnun olduklarını ($f=10$), özlük haklarının korunmasına verdikleri önem için memnun olduğunu ($f=8$) dile getirmişlerdir. Az bir kısmı ($f=2$) kendi sendikalarından memnun olmadıkları dile getirerek görüşlerini belirtirler. Sendikalara üye olmayan öğretmenler genel olarak; sendikaların genel çalışmalarından ($f=7$) ve özlük haklarının yeteri kadar korunmadığı ve savunulmadığı için ($f=7$) sendikaların çalışmalarından memnun olmadıkları belirtirler.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; *“Kendi sendikamdan memnunum. . Ama diğer sendikaları bilemediğim için çalışmalarını nasıl olduğunu bilemediğim için bir fikir yürütmem. Ama kendi sendikam için; örgütlü bir hayatın olması, desteğinin olmasına inanıyorum. Bu yüzden sendikamın benle olan ilişkisinde diyaloglarında ya da bilgiyi alma verme mekanizmalarının benim ile olan ilişkilerinde gayet memnunum. Örnek vermem gerekirse; herhangi bir olumsuzluk yaşadığım zaman sendikamı çok rahatlıkla arayabiliyorum onlardan fikir alabiliyorum. Mevzuat ve yönetmelik konusunda iş yerinde yaşanabilecek herhangi bir konuda sendikamdan fikir aldığım zaman gerek hukuksal gerek sendikal anlamda yardım ve destek sundukları için bu konuda çok memnunum”*. A kodlu sendikaya üye Ö3 kodlu öğretmen; *Yani sendikaların genel çalışma koşullarında ben şahsen üyesi olduğum sendikanın ülkenin içerisinde geçtiği bu zorlu süreçte yaptığı çalışmalarda memnunum. Çünkü sendikam bu konuda yani insanların mali sıkıntıları olsun, sosyal sorunları olsun, özlük haklarına kadar birçok konuda insanların geçtiği bu zorlu süreçte hiç çekinmeden bütün sorunlarına el uzatıyor. Bu çerçevede sendikamın ben ile, toplum ile ve sistem ile ilişkisi övgüye değerdir. Dışarıdan baktığımda da bu son dönemlerde yapılmaya çalışmalara ve sorunlara ülkenin diğer eğitim sendikalarının bakış açısına baktığımda sendikam bu işi en iyi şekilde yerine getiriyor”*. A kodlu sendikaya üye Ö5 kodlu öğretmen; *“İktidar yanlısı sendikaların hükümetin güdümünde olmaları asli görevlerini unutturmuş hak savunan değil hak teslim eden bir noktaya gelmelerinden dolayı sendikaların çalışma koşullarından memnun değilim”*. Beyanında bulunarak, kendi sendikalarının çalışma koşullarından ve özlük hakları için verdikleri mücadeleden memnun olduklarını dile getirdiler. Ö5 kodlu öğretmen ise, kendi sendikası için memnun olduğunu ancak diğer sendikaların çalışmalarından memnun değilim beyanında bulundu.

B kodlu sendikaya üye Ö7 kodlu öğretmen; *“Sendikalar genel yükümlülüklerini yerine getirdiklerini düşünüyorum. Herhangi bir konu hakkında üyelerini bilgilendirip*

üyelerden gelen tepkileri kulak vermelerinden ve üyelerine verdikleri değerden dolayı memnunum". B kodlu sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen; "ben bazı kazanımların elde edilmesinde nöbet ek ders kılık kıyafet gibi durumlarda çalışmalarından memnunum. Bu çalışmalar sendikalar tarafından gerçekleştiği ve kazanıldığı için sendikalardan memnunum". B kodlu sendikaya üye Ö10 kodlu öğretmen; "Memnun değilim. Çünkü sendikalar üzerlerine düşen sendikal davranışları unutup siyasi emeller uğruna düştükleri için üyelerin haklarını korumadıklarından ötürü memnun değilim". Beyanında bulundular. Ö10 kodlu öğretmen başta sendikasının genel çalışma koşulundan genelde bütün sendikaların çalışmasından memnun olmadığını dile getirdi. Diğer sendika üyeleri ise sendikaların çalışmalarından memnun olduklarını vurguladılar.

C kodlu sendikaya üye Ö14 kodlu öğretmen; "sendikamın genel çalışma koşullarından memnunum. Özellikle öğretmenlerin haklarının korunması için verdikleri mücadele, herhangi bir olumsuzluk oluştuğunda özellikle özlük hakları ile ilgili yapılan çalışmalar takdire şayandır". Ö12 kodlu öğretmen ise; özlük haklarının yeteri kadar çalışma yapılmadığı için memnun olamadığı vurguladı.

Sendikalara üye olamayan Ö15 kodlu öğretmen; "Sendikaların genel çalışma koşullarından memnun değilim. Nedeni ise; sendikacılık yıllardan beri var olan bir olgu ama bu dönem için konuşacaksak çokta sendikacılığın görevini yerine getirdiklerini düşünmüyorum. Çünkü sendikacılık demek üyelerinin haklarını savunmak demek, özlük haklarını her platformda dile getirmek demek, kültürel ve sanatsal özelliklerini geliştirmek demek, ama sendikaların son yıllarda bunlardan yoksun olduklarını düşünüyorum. Buda ister istemez genel çalışma koşullarını etkiliyor. Daha doğrusu genel çalışma prensiplerini doğrudan etkiliyor. Bu sebepten dolayı sendikaların genel çalışmalarını beğenmiyorum". Sendikalara üye olmayan Ö16 kodlu öğretmen; "Özellikle öğretmenlerin özlük ve ekonomik haklarına karşı genel çalışmalarından memnun değilim. Çünkü sendika ve sendikalar öğretmenlerin haklarının korunmasına yönelik çalışması gerekir iken siyasetle uğraştıkları için genel çalışma koşullarından memnun değilim". Sendikalara üye olmayan Ö20 kodlu öğretmen; "Tam manasıyla memnun değilim. Özellikle öğretmenlerin özlük haklarının korunmasın da memurlara verilen zam oranlarının az olmasından çalışanların değil siyasetin peşinden koşmalarından memnun değilim. Çalışma koşulları için sendikaların daha aktif ve

öğretmelerin çalışma koşullarının düzeltilmesi için mücadele etmesi gerekir. En basiti polislerin ve diğer mesleklerin meslek kanunu var öğretmenlerin yok mesela bu konuda bir çalışma yapıp bakanlığa kabul ettirmeleri gerekir”. Sendikalara üye olmayan Ö21 kodlu öğretmen; “Hayır memnun değilim. Çünkü benim için elle tutulur hiçbir çalışmaları yok. Kendi içerisinde bile sendikaların üst mercileri kendi dertlerine düşünüyor öğretmeni düşünmüyor. Kendileri ne kadar yol alır ona bakıyor. Her sendikanın üst yönetiminden olan kişi bakıyorum bir partide milletvekili veya bir koltuk alma peşinde bu çalışma koşulları içerisinde olan sendikaların öğretmenlere bir faydasının olması mümkün görünmüyor. Özellikle öğretmenlerin özlük haklarının korunması için bir daha çok çalışmaları gerekir”. Beyanında bulunarak sendikaların genel çalışma koşullarından memnun olmadıklarını ve çalışmalarının yetersiz olduğunu dile getirdiler.

3.1.5 Öğretmenlerin, Eğitim Sendikaları Hakkında Genel Görüşlerine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Beşinci soruya ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans değerleri aşağıdaki Tablo 3.1.5’te verilmiştir.

Tablo 3.1.5 Beşinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori:5 sendikalar hakkında temel görüşleriniz nelerdir?	Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Örgütsel bir yaşamın parçası olarak görüyorum(Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8,Ö9 Ö13, Ö14)	10
	Çağdaşlaşmanın aracı olarak görüyorum(Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8,Ö9,Ö10, Ö11)	8
	Sendikaların çalışanların sorunlarıyla ilgilenmemesi(Ö1, Ö3, Ö5, Ö9,Ö10, Ö14)	6
	Sendikaların sendikacılığı bırakıp siyaset yapmaları(Ö8,Ö9,Ö10, Ö11, Ö12, Ö14)	6
	TOPLAM	14
	Herhangi Bir Sendikaya Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Örgütsel bir yaşamın parçası olarak görüyorum (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö20, Ö21)	7
	Sendikaların çalışanların sorunlarıyla ilgilenmemesi (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö20, Ö21)	7
	Sendikaların sendikacılığı bırakıp siyaset yapmaları (Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö21)	5
	TOPLAM	7

Tablo 3.1.5'te “ Eğitim sendikalar hakkında temel görüşleriniz nelerdir?” sorusuna, sendikal öğretmenlerin çoğunluğu sendikaların örgütsel bir yaşamın parçası olduğunu($f=10$), çağdaşlaşmanın aracı olduğunu ($f=8$) olumlu görüşleri arasında iken, sendikaların çalışanların sorunlarıyla ilgilenmediğini ($f=6$) ve siyaset yapmalarını ($f=6$) olumsuz görüş belirterek eleştirmişlerdir. Sendikalara üye olmayan öğretmenler ise; sendikaların örgütsel bir yaşamın parçası olduğunu ($f=7$), ancak çalışanların sorunlarıyla ilgilenmediğini için ($f=7$) eleştirmiş ve siyaset yapmalarının doğru olmadığını azımsanmayacak düzeyde ($f=5$) olumsuz görüş olarak belirlenmiştir.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; *“Sendika örgütlü bir yaşamdır. Ama Türkiye’deki sendikacılık çok böyle kafamdaki sendikal yapıya uygun olduğunu düşünmüyorum. Çünkü çok kere dar güdük sadece anlık o anda olan bir olay karşısında politika belirlediğini düşünüyorum. Ve bunu çok kere dile getirmişim. Daha genel geçer daha ileriye dönük daha yaşamın içinden olan bir sendika anlayışının olmadığını düşünüyorum. Sendikamda dahil olmak üzere bunlar işte herhangi bir olumsuzluk yaşadığım zaman sendikam buna tepki gösterebiliyor. Oysa eğitim dediğim modelin içerisinde sendikaların tüm sendikaların hatta daha yön açıcı perspektif geliştirici daha farklı olanlarda insanları kitleri devlet kurumlarını daha da aydınatabileceğini düşünüyorum”*. A kodlu sendikaya üye Ö2 kodlu öğretmen; *“Bir çalışma alanının yani emeğin olduğu her alanda kesinlikle sendikaların bulunması lazım. Emekçi ve işveren arasındaki denge açısından özellikle emek sömürüsünün engellenmesi hususunda çok önemli buluyorum. Bu faaliyetler sadece maddi kazanımlar olarak değerlendirmemelidir. Ayrıca sendikaların topluma yön verme açısından önemli misyonların olduğu da unutulmamalıdır”*. A kodlu sendikaya üye Ö4 kodlu öğretmen; *“Fikirlerin artması, sendikaların da artması ve muhalefetin de artması demek. Bu da şunu gösteriyor. Farklı fikirler yani muhalif fikirlerin sayısı sendika sayısını da etkiliyor. Burada da şöyle bir problem doğmakta; Muhalif olmayan, eğitim ve özlük konusunda sürekli devletin yaptıklarını destekleyen sendika, sendikal olarak görevini yapıyor mu? Ya da sendika kelimesi ve özüne uygun şekilde hareket ediyor mu? Sonuçta sendika aynı muhalif fikirlerden etkilenen bireylerin örgütlendiği kurumdur. Eğer ki sendikalar devletin her dediğine evet diyorsa neden varlar? Katkıları ne? Alkış çalmak mı?”* A kodlu sendikaya üye Ö5 kodlu öğretmen; *“Sendikalar demokratik hukuk*

devletlerinin olmasa olmazıdır. Ancak ülkemizde siyasi baskılar nedeni ile temel görevlerinden saptırılmıştır. Muhalif sendikalar bastırılmış, hükümet yanlısı sendika yükseltilmiştir. İktidar yanlısı sendika baskı tehdit ve liyakatsizlik vaatleri ile üye sayısını artırmış ve toplu sözleşme görüşmelerinde yetkili hale gelmiştir. Bu da çalışanların haklarının savunulamayacağı tamamen hükümetin istediği yönde anlaşma yapılacağına açık ifadesidir". Dile getirerek; sendikalar hakkındaki temel görüşlerini örgütlü bir yaşamın parçası olduğunu, çalışmalarının eksik yaptıklarını, siyasetin güdümünde kaldıklarını vurguladılar.

B kodlu sendikaya üye Ö6 kodlu öğretmen; *"Sendikaları toplumsal geleceğin inşasında olmazsa olmaz olarak görüyorum. Özellikle ülkenin demokratikleşmelerinde ve ülkenin toplumsal sorunlarında olumlu rol oynadıklarını düşünüyorum".* B kodlu sendikaya üye Ö7 kodlu öğretmen; *"Toplumsal yapının ve çağdaşlaşmanın bir parçası olarak görmekteyim. Sendikanın çalışanların sorunlarına karşı son dönemlerde ilgisiz kalması ve siyaset yapmaları genel görüşümü biraz olumsuz etkiliyor".* B kodlu sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen; *"Sendikalar olmalıdır. Gereklidir. Lakin çalışanın yani üyelerinin haklarını dünya standartlarında savunmalı birilerine yordakçılık yapmamalı günün şartlarına uygun ve adilane kararlar alıp ve bunları fiiliyata dökebilecekleri sürece sendikalar gereklidir".* B kodlu sendikaya üye Ö11 kodlu öğretmen; *öğretmenlerin haklarını savunmalarından dolayı güzel ancak siyasetle ilgilenmeleri hoşuma gitmiyor".* Dile getirerek sendikaların çağdaşlaşma ve demokratik toplumun bir parçası olduğunu, çalışanların sorunlarına ilgisiz kaldıklarını, siyasetin baskısından kurtulmadığını beyan ettiler.

C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; *"Sendikaların her biri bir partinin eğitim kolu haline gelmiştir. Özlük haklar, öğretmenlerin çalışma koşullarının dışında her konuda varlık göstermekteler. Genel başkanlarının amaçları siyasi partilerde makam ve mevki sahibi olmaktan başka niyetlerinin olmadığı görülmektedir".* C kodlu sendikaya üye Ö13 kodlu öğretmen; *"Birçok öğretmenin bir çok üreten ve hizmet eden bilincin bir araya gelerek bir şeyler yapması gerçekten eğitim faaliyeti adına sağlıklı ve olması gereken bir şey olarak karşımıza çıkmaktadır. Buda sendika tarafından yapılabilen güzel bir durumdur. Bunun yanı sıra insan haklarının bilincinde olup*

öğretmenin haklarının korunması da gerçekten önem arz etmektedir". Beyanında bulunarak sendikalar hakkında temel görüşlerini beyan ettiler.

Sendikalara üye olmayan Ö16 kodlu öğretmen; *"Sendikalar olması gereken yerde değil. Daha çok mesleki gelişime katkı sunmaları gereken birlikler olarak biliyoruz. Ama şuanda öyle olmadıkları için sendikacılık yaptıklarını düşünmüyorum".* Sendikalara üye olmayan Ö17 kodlu öğretmen; *"Emekçi olarak bir sendikaya üye ihtiyacımız var. Sendikalaşma bu konuda çok önemli. Ancak ülkemizde sendikalar yetersiz ve siyasi oldukları için katılmayı düşünmüyorum".* Sendikalara üye olmayan Ö18 kodlu öğretmen; *"Akla ve bilime göre, insanların hak özgürlüklerine göre bunları gözetilip bir sendika kurulmuş olsaydı ülkemizde elbette bunlar tutarlı olurdu. Öğretmen içinde eğitim için de çok faydalı olurdu. Ama şu hususta ülkemizde eğitim sendikalarının amaçları dışında çalıştığı için pek faydasının olmadığını düşünmekteyim".* Sendikalara üye olmayan Ö21 kodlu öğretmen; *"Sendikalar hakkında temel görüşüm bir örgütsel oluşum olmasıdır. Çağın gereklerine uygun hareket eden ve çalışanların haklarını korumayı kendine amaç edine çok fikirli bir yapıda olan sivil toplum örgütleridir. Ancak son dönemlerde sendikaların siyasi atmosferin de vermiş olduğu baskı yüzünden pek aktif olduğunu söyleyemem. Çalışanların haklarının savunulması konusunda yeteri kadar çalıştıklarını söyleyemem bu konuda bir öz eleştiri bekliyorum bütün sendikalardan. Bu siyasi atmosferden dolayı mı bilmem ama sendikaların siyaset peşinden koşmalarını da anlamak pek mümkün gözüküyor."* Beyanında bulunarak, sendikaların emek mücadelesinin korunması için gerekli olduğunu ancak yapmış oldukları mücadelenin yetersiz olduğunu, bunun sebebinin ise amaçları dışında olan siyasetle uğraştıklarını beyan ettiler.

3.1.6 Öğretmenler Sendikalara Üye Olurken Dil, Din, Irk ve Siyasi Görüş Gibi Durumların Etkisine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Altıncı soruya ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans değerleri aşağıdaki Tablo 3.1.6'da verilmiştir.

Tablo 3.1.6 Altıncı Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori:6 sendikaya üye olurken dil, din, ırk, mezhep, siyasi görüşü sizi etkiliyor mu?	Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Siyasi görüş etkiliyor (Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14)	12
	Hepsi etkiliyor (Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12, Ö13, Ö14)	7
	Sadece çalışma koşulları etkiler (Ö3, Ö10)	2
	TOPLAM	14
	Herhangi Bir Sendikaya Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Siyasi görüş etkiliyor (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20,)	5
	Hepsi etkiliyor (Ö19)	1
	Sadece çalışma koşulları etkiler (Ö18, Ö20, Ö21)	3
	TOPLAM	7

Tablo 3.1.6’ da “ Sendikalara üye olurken dil, din, ırk, mezhep, siyasi görüş gibi durumlar sizi etkiledi mi?” sorusu sorulduğunda, sendikalı öğretmenlerin çoğunluğuna göre siyasi görüşün belirleyici olduğu ($f=12$), azımsanmayacak bir şekilde dil, din, ırk, mezhep ve siyasi görüşün tamamının üye olmada etkili olduğunu ($f=7$) ve çok az kişi ise ise; sadece çalışma koşulları etkilediğini için ($f=2$) üye olduklarını beyan ettiler. Sendikalara üye olmayan öğretmenlerin üye olmada en etkilendikleri durumun sendikanın siyasi görüşünün olduğunu ($f=5$), çalışma koşullarının siyasi görüşten sonra geldiği ($f=3$) ve düşük bir görüşte; sendikaların dil, din, ırk, mezhep ve siyasi görüşün tamamı üye olmalarında etkili olacağını ($f=2$) dile getirdiler.

A kodlu sendikaya üye Ö2 kodlu öğretmen; “Doğrudan bu durumlar üye olurken etkilemekle beraber sendika oluşumları, tüzükler dolaylı olarak bu durumlarla karşılıklı olarak etkileşim halindedir. Dolayısıyla kendine uzak bir siyasi görüşe sahip insanların bulunduğu bir sendikaya üye olmayı düşünmem. Sendikam siyasi görüşüme uygun bir sendika olmasını isterim. Dil din ırk ver mezhep kısmen etkiler”. A kodlu sendikaya üye Ö3 kodlu öğretmen; “Bu durumların hiçbirisi beni etkilemiyor. Ben baktığım tek nokta sendikanın hak arama mücadelesinde üyesinin yanında durup durmadığına ve bu mücadeleyi verip vermediğine bakıyorum”. A kodlu sendikaya üye Ö4 kodlu öğretmen; “Sendikalara üye olunurken insanlar belli fikir çerçevesinde yakın hissettiği sendikaya üye olur. Ama şu ki, temel insan haklarına karşı oluşacak hiçbir

sendikal oluşum ya da fikir doğru değildir. Ama devlet temelinde ırk, dil, din, mezhep yüzünden eğitim ve özlük haklarında eksikliler varsa ve bir sendika bunu dile getiriyorsa bunu ayrımcılık olarak nitelendirmek de yanlış olur. Bu eksiklilere göz yummak ayrımcılıktır. Bu haksızlık karşısında durabilen sendikaya üye oldum”. Vurgulayarak, sendikalara üye olma nedenlerini siyasi görüş, dil, din, ırk ,mezhep gibi konularda mücadele eden sendikaya üye olduklarını, ayrıca sendikanın yapmış olduğu mücadelenin de bunda etkisi olduğunu beyan ettiler.

B kodlu sendikaya üye Ö6 kodlu öğretmen; *“Bu durumların etkili olduğunu düşünüyorum. Özellikle beni etkileyen din ile siyasi görüş sendikaya üye olmamı çok etkiledi”.* B kodlu sendikaya üye Ö8 kodlu öğretmen; *“Mutlaka etkiliyor. Çünkü farklı bir siyasi görüşteki bir insanın diğer sendikaya üye olması pek mümkün değil. Türkiye de bu çok ön plandadır. Kendini muhafazakâr gören bir kişi diğer sendikalarla hiçbir ilişkiye girmez. Bu aynı zamanda diğer sendikalar içinde geçerli. Dil din ırk mezhep gibi faktörler pek etkilemez. Ama siyasi görüş etkiler”.* B kodlu sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen; *“Elbette üye olduğum sendika fikir dünyama yakın olmalı. Benim için İslami haysiyetleri gözetken her sendika-vakıf-dernek önemlidir. Sendikalar üyelerin haklarını savunurken İslam’ın emirlerini de göz ardı etmemelidir. İslam’ın meşru gördüğü dairede hareket etmeli ve bu çerçevede faaliyetlerde bulunmalıdır”.* Vurgulayarak, sendikalara üye olmada siyasi görüş, dini hassasiyetin ön planda olduğunu vurguladılar. Aynı sendikaya üye Ö10 kodlu öğretmen ise sadece çalışma koşullarının etkili olacağını vurguladı.

C kodlu sendikaya üye Ö13 kodlu öğretmen; *“Evet birkaç madde etkiliyor haliyle; vatana millete hizmet etmek, insanlık adına faydalı işler yapmak, bizim misyonumuz olduğu için bu boyutta da var olduğum coğrafya, yetişmiş olduğum toplum, mensup olduğum din ve Türk genci olarak, Türk öğretmeni ve Türk milliyetçiliğini ve Türk eğitim sistemini savunan bir zihniyete sahibim. Bu bağlamda bazı maddeler etkili oluyor.”* C kodlu sendikaya üye Ö14 kodlu öğretmen; *“Evet etkiledi. Bir Türk olarak Türk milliyetçiliği ön plana alan vatan millet aşkı ile mücadele eden bir sendikaya üye olmak benim için bir onurdur”.* Vurgulayarak, sendikalara üye olmada dilin, dinin, ırkın ve siyasi görüşün etkili olduğunu beyan ettiler.

Sendikalara üye olmayan Ö15 kodlu öğretmen; *“Kesinlikle etkiliyor. Günümüzde etkilememsi mümkün değil. Sendikalar son yıllarda siyasal görüşlere daha yakın bir yere geldiler. Hatta çoğu sendika sivil toplum örgütü olmak yerine bir siyasi parti gibi çalışıyor. Ben bir sendikaya üye olursam tabi ki sendikanın benimsediği politik görüşü de savunmuş olacağım. Buda dil din ırk mezhep siyasi görüş gibi bütün durumları etkiler”*. Sendikalara üye olmayan Ö18 kodlu öğretmen; *“Dışarıdan bakıldığı zaman özellikle mesleğe yeni başlayan öğretmen sendika araştırırken herkes yalnız kalmamak ister. Kendisini savunacak bir avukatın olması gerektiğini ya da belirli Eğitim vizyonlarına sahip olan insanların bir örgüt bir grup halinde çalışmasını ister. Ancak öğretmenler genel anlamda siyasi görüş ve etnik kimlik açısından belli sendikalara üye olurken dini açıdan da başka sendikaya üye olunuyor buda ülkemizde sendikacılığın ne anlama geldiğini bize gösteriyor. Ben ise bunu kabullenmiyorum. Koskaca öğretmen topluluğunda öğretmenler bu şekilde gruplaşmamalı. Aslında öğretmenler dil din siyasi görüş gibi durumlarda sendikalara üye olmamalı. Eğitim politikalarının ülkemiz eğitiminde ne derece etkili olduğu, hangi stratejilerde hangi programlarda etkili olacağını tartışan örgütler olmalı”*. Sendikalara üye olmayan Ö19 kodlu öğretmen; *“Etkiler tabi ki. Türkiye’de yaşıyoruz ve yaşadığımız coğrafyada attığımız her adımda dilin, dinin ırkın mezhebin önemli bir yeri vardır. Toplum ona göre şekillenmiş ve kutuplaşmış. Biz de toplumla iç içe yaşadığımızdan dolayı sendikalara üye olurken sendikanın genel çizgisini göz ardı edemeyiz”*. Sendikalara üye olmayan Ö21 kodlu öğretmen; *“beni etkilemez ben sadece sendikaların çalışma koşullarına bakarak üye olurum. Eğer sendikanın amacı çalışanların hakları ise sendika zaten bu çerçevede çalışmasını yapmalı. Ben böyle bir sendika görmediğim için dil’den din’den ve siyasi görüşten uzak bir sendika, herhangi birisine üye olmadım”*. Beyan ederek, sendikalar üye olmada siyasi görüşün, dilin, dinin, mezhebin ve çalışma koşullarının etkili olduğunu vurguladılar.

3.1.7 Öğretmenlerin, Sendikaların Kendi Üyelerine Üst Mevkilere Atanmasında Sendikaların Etkinliğine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Yedinci soruya ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans değerleri aşağıdaki Tablo 3.1.7’da verilmiştir.

Tablo 3.1.7 Altıncı Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori:7 sendikaların kendi üyelerinin; herhangi bir makama atanmasında yer değiştirmesinde ve görevde yükselmesinde etkili olduklarını düşünüyor musunuz?	Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Üyelerin mevki ve makamlara gelmesinde sendikanın etkisi vardır. (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8,Ö9,Ö10, Ö11, Ö14)	10
	Üyeler liyakat sahibi oldukları için mevki makamlara geliyorlar (Ö6, Ö7, Ö13,)	3
	TOPLAM	14
	Herhangi Bir Sendikaya Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Üyelerin mevki ve makamlara gelmesinde sendikanın etkisi vardır. (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18,Ö19, Ö20, Ö21)	7
	Üyeler liyakat sahibi oldukları için mevki makamlara geliyorlar	
	TOPLAM	7

Tablo 3.1.7’de “ sendikaların kendi üyelerinin, herhangi bir makama atanmasında, yer değiştirmesinde ve görevde yükselmesinde etkili olduklarını düşünüyor musunuz”? Sorusuna sendikalı öğretmenlerin çoğunluğuna göre sendikaların üyelerini her hangi bir makama gelmesinde etkili olduklarını ($f=10$), çok az bir kısmı ise sendikaların etkili olmadığını üyelerin liyakat sahibi olduğunu olduğu için ($f=3$) terfi ettiğini dile getirdiler. Sendikalara üye olmayan öğretmenlerin tamamı sendikanın, üyelerinin herhangi bir makama atanmasında, yer değiştirmesinde ve görevde yükselmesinde sendikanın etkili olduğunu ($f=7$) beyan ettiler.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; “*Bu nokta en rahatsız edici durum. Çünkü meslek hayatımda yaşadığım örneklerle baktığımda maalesef partizancılık yapılıyor. Sendika kimliğine göre insanların atama, görevde yükselmesi ve yer değiştirilme gibi noktalarında, günümüz şartları çokta sağlıklı tarafsız liyakat usulüne göre yapılmadığını görmekteyim. Ben çevremde meslek hayatımda çokça gördüğüm, mesela bir okulda bir yöneticilik sınavı açılmışsa yada genel anlamda bir yer değiştirme ile alakalı bir durum varsa idarecilik pozisyonu varsa görüyoruz benim torpilim yok herhangi bir kurumda özellikle onay kurumundan geçmek gerekiyor. Bunun içinde şu sendikaya üye olmak ya da burada durmak gerekiyor. Buna benzer*

şeyler yapıldı. Görüyoruz farklı uçlarda bile olsa girdiği sınavda liyakatla o işi hak etmiş insanların atanmadığını yer değiştirmediğini, o istenilen göreve getirilmediğini görüyoruz. Bu durum sendikacılık anlamında beni çok yaralıyor. Benim için önemli olan kişinin liyakat derecesidir”. A kodlu sendikaya üye Ö2 kodlu öğretmen; “Bu konu maalesef “Sarı Sendikacılık” diye tabir edilen yandaş sendikaların çok istismar ettiği bir konudur. Bu yolla üye devşirilmektedir. Ayrıca bu sendikalara üye olmayanların yükselmedikleri hatta mobbing uygulamalarına maruz kalmalarına kadar ilerleyen bir süreçteyiz”. A kodlu sendikaya üye Ö4 kodlu öğretmen; “Sendikal çalışmalar tamamen gönüllülük esastır. Zoraki olarak kimse ne bir yere atanır ya da yer değiştirilir. Ama şu da kesin biliniyor ki, istediği bir yere atanmak için ya da görevde yükselmek için “...sendikasına” üye olun diyorlar. Hatta görevde yükselmek için yeterli puanı alan başka sendika üyelerine şifaen, ”her şey iyi, güzel de puan almışsınız ama keşke sendikanızdan da vazgeçseniz ve biz sizi uygun yere atayalım” denildi. Sendika tercihlerinden dolayı insanların atanamaması ya da hak ettiği göreve yükselememesini doğru bulmuyorum. Bundan bir sene önce “...sendikası” seçime gitti. Seçime girecek başkan adayları tüm okulları teker teker gezip şunu söylüyorlardı. “şu anki sendika başkanı üst düzey görevleri eş dostlarına peşkeş çekmiş ve onları orda kadroya almıştır. Seçime gelin ve bu adaletsizliği ortadan kaldıralım” deyip okuldaki “...sendikası” üyelerinden seçime gelip oy istemişlerdir”. Beyan ederek, sendikaların bu gibi atmalarda etkili olduklarını vurguladılar.

B kodlu sendikaya üye Ö6 kodlu öğretmen; “Sendikalar üyelerinin herhangi bir makama gelmesinde liyakatla geldiklerini düşünüyorum herhangi bir etkilerinin bu konuda olmadıklarını düşünüyorum”. B kodlu sendikaya üye Ö8 kodlu öğretmen; “Zaman zaman sendikaların müdahalesinin olmasını görüyoruz. Bu da işin ehli liyakat sahibi birisinin bir yere gelmesini engelliyor. Bu çerçevede sendikalar torpil olma aracı olarak kullanılıyordu. Bu son yönetici atamalarında sınav puanının esas alınarak atamaların yapılması bu durumu biraz iyileştirdi. İşin ehline verilemesi gerekir”. B kodlu sendikaya üye Ö10 kodlu öğretmen; “Üyelerin atanması herhangi bir mevkiye atanması veya görevde yükselmesi liyakat esasına göre yapılmalı. Kimsenin hakkı gasp edilmeden herkes kendi hakkı ne ise ona göre bir yerlere gelmesi gerekirken ne yazık ki sendikanın bu durumlarla anılması çok üzücü ve rahatsız edici bir durum olduğunu

düşünüyorum. Bu sendikal faaliyet değil". belirterek, liyakatle yapıldığını söyleyenler olmasına rağmen sendikanın etkili olduğunu beyan ettiler.

C kodlu sendikaya üye Ö13 kodlu öğretmen; *"Yapılan atamaların ve görevlendirmelerin layık insanlara yapıldığına kanaat getiriyorum. Neticede profesyonel olmak ve profesyonel davranmak önemli olduğu için yapılan görevlendirmeler ziyadesiyle güzeldir. Sendikaların bu görevlerde etkisinin olmadığını düşünüyorum".* C kodlu sendikaya üye Ö14 kodlu öğretmen; *"Bu konuda Diyarbakır da görev yaptığım için iktidara yakın sendika bütün mevki makamlara kendi adamlarını getirdi. Bu utanılması gereken bir durum liyakatin olmadığı yerde bu durumun oluşması eğitimin geldiği noktayı bize somut olarak gösteriyor. Hak gasplarının olması hak edenin hakkettiği yere gelmemesi utanç verici bir durumdur".* Belirterek, sendikaların etkili olmadığını söyleyenler kadar sendikanın etkili olduğunu beyan eden öğretmenlerde olmuştur.

Sendikalara üye olmayan Ö16 kodlu öğretmen; *"Bunu bizzat yaşadım. Eğer herhangi bir kuruma idareci olarak atanmak istiyorsanız. Sendikaya üye olmanız lazım denildi ilk şart olarak. Tabi bu sendikanın da hükümete yanlısı olması lazımdı. Kesinlikle yer değiştirmede görevde yükselmede ve atamada sendikalı olma şartı getirildi. Her ne kadar resmi bir yazı ve yönetmelik olmasa da bu uygulandı. Bu durum liyakat esaslı olması gerekirken, liyakatin olmadığı yetkili sendikanın karar mekanizmasında olduğu bir durum yaşadım. Bu yüzden sendikalardan sendikacılığın gerekliliği için bir çalışmasını istiyorum. Torpilin sendikaya geçme aracı olarak lanse edilmemesi gerekir".* Sendikalara üye olmayan Ö20 kodlu öğretmen; *"Bu konu en çan sıkıntısı olan konu. Özellikle hükümet yanlısı sendikanın illerde ve ilçelerde yapmış oldukları listeler çerçevesinde okul idarecilerinin atanması, şube müdürlüklerine birinin damı olanların atanması il ve ilçe müdürlüklerine yine aynı görüşte kişilerin atanması bir utanç kaynağı olarak tarihteki yerini aldı.bu bağlamda sendikanın kendi asli unsurundan kopması torpilin yuvası haline gelmesi, işin ehline değil de adamı olanı göreve getirilmesi ülke eğitime verilen en büyük zarar olduğu öğrenci başarılarından ve PISA daki sıralamadan görülebilir. Ancak son iki yıldır yapılan sınav sistemi ile bunun önüne geçilmesi de muhalif sendikaların başarısı olarak takdir edilmeye layıktır. Bunun dışında okul idarecilerinin Ek-1 puan olarak yine atanması bu sıkıntının tam manasıyla değişmediğini göstermektedir. Sendika bu işleri bırakıp öğretmenlerin*

sorunlarıyla ilgilenmesi sendikacılık faaliyetleri bakımından daha doğru olacaktır”. Sendikalara üye olmayan Ö21 kodlu öğretmen; “Söyleyeceğim pek bir şey yok her şey ortada hiçbir işten anlamayan kişilerin belli makamlara yetkili sendika tarafından gelmesi utanç verici bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Sendikaların bu düşüncelerinden ve davranışlarında vazgeçmesini, işi hak edene verilmesini talep ediyorum. Şuan eleştiren sendikaların elinde güç olsa aynı durumu yapacaklarından kuşum yok. Milli eğitim liyakata dayalı herhangi bir hak gaspına uğratabilecek bu durumu ortadan kaldırıp adil bir durumda atamaların ve yükselmelerin yapılmasını talep ediyorum”. Belirterek, sendikaların bu durumu ellerinde bulundukları güç doğrultusunda kullandıklarını beyan ettiler.

3.1.8 Öğretmenlerin, Sendikaların Özlük Haklarının Korunması ve Geliştirmesine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Sekizinci soruya ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans değerleri aşağıdaki Tablo 3.1.8’de verilmiştir.

Tablo 3.1.8 Sekizinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori:8 sendikaların çalışanların özlük haklarının korunması için görevlerini yerine getiriyor mu?	Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Sendikalar çalışanların özlük hakları için yeteri kadar çalışıyor. (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö11, Ö13, Ö14)	10
	Sendikalar özlük haklarının korunması için yeteri kadar çalışmıyor (Ö8,Ö9,Ö10, Ö12)	4
	Sendikalar özlük haklarının korunması için görevlerini yerine getiriyor. Ancak üst merciler tarafından kabul edilmiyor. (Ö2, Ö5, Ö6)	3
	TOPLAM	14
	Herhangi Bir Sendikaya Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Sendikalar çalışanların özlük hakları için yeteri kadar çalışıyor. (Ö18)	1
	Sendikalar özlük haklarının korunması için yeteri kadar çalışmıyor(Ö15, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20, Ö21)	6
	TOPLAM	7

Tablo 3.1.8’ de “ Sendikaların, çalışanların özlük haklarını korunma ile ilgili görevlerini yeteri kadar yerine getirdiklerini düşünüyor musunuz”? Sorusuna sendikalı öğretmenlerin çoğunluğuna göre; kendi sendikaları özlük hakları için yeteri kadar mücadele ettiğini ($f=10$), istenilen düzeyde özlük hakları için mücadele etmediklerini ($f=4$) ve az bir kısmı ise mücadele ettiklerini ancak yetkili merciler tarafından taleplerinin karşılanmadığını ($f=3$) ifade ettiler. Sendikalara üye olmayan öğretmenlere göre; sendikaların özlük hakları için yeteri kadar mücadele etmediklerini ($f=6$) ve çok düşük bir düzeyde sendikaların göstermiş olduğu mücadelenin yeterli olduğunu ($f=1$) ifade ederek görüşlerini belirttiler.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; *“İşin doğrusu kendi sendikamdan cevap vermem gerekiyorsa ben kendi sendikamdan memnunum. Ama diğer sendikalarında bazen özlük hakları konusunda işte üyelerinin durumları hakkında yaptıkları basın açıklaması olsun demeçleri olsun, açtıkları davalara baktığım ve okuduğum zaman çok iyi işler yapan sendikalarda görüyorum. Genel anlamda yerine getiriyorlar”*. A kodlu sendikaya üye Ö3 kodlu öğretmen; *“Ben fazla yerine getirilmiyor eleştirisine katılmıyorum. Bu birazda karşısındaki kişiyle alakalı olduğunu düşünmüyorum. Bu ülkede insanlar sendika adına görüşme yürüttüğü kurumlarda beklentileri karşılatması çok zordur. Çünkü ülkenin içerisinde geçtiği çok zor zamanlar zamanıdır. Bu zamanlarda beklentilerin karşılanması hem mali hem sosyal hem özlük olarak karşılatması mümkün değildir”*. A kodlu sendikaya üye Ö3 kodlu öğretmen; *“Yerine getirmiyorlar. Ama bu sendikadan dolayı değil. Devletin kendisine muhalif olarak gördüğü sendikalara iş yaptırmamasından dolayıdır. Özlük hakları için muhatap kişilerle randevu alınamıyor. Sendikalar özlük haklarının korunması ya da iyileştirilmesi konusunda yetkili muhatap bulmakta zorlandığı için bu görevini yerine getirmekte zorlanıyor”*. Belirterek sendikaların özlük hakları için mücadelenin yeterli olduğunu, istenilen düzeyde gerçekleşmesinin sebebinin ise yetkili merciler olduğunu beyan ettiler. Ö5 kodlu öğretmenin ise; *“Hayır. Çünkü her şey iktidarın olması istediği gibi şekilleniyor. Bu nedenle muhalif sendikalar görevlerini yerine getiremiyor”*. Diyerek sendikanın bu konuda yetersiz olduğu beyanında bulundu.

B kodlu sendikaya üye Ö6 kodlu öğretmen; *“Sendika yöneticileri çalışanların özlük hakları ile ilgili hükümetlerden talepleri olmaktadır. Ancak bu tür durumlarda*

son söz hükümetlerde olduğu için talepler tam anlamıyla karşılanmamaktadır”. B kodlu sendikaya üye Ö7 kodlu öğretmen; “Mevcut yasa ve kanunlarının olanak tanıdığı ölçüde yerine getirdiklerini düşünüyorum”. B kodlu sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen; “3600 ek gösterge hala yürürlüğe girmedi. Yıllık bazda yapılan zamlar ise enflasyonu dahi karşılamıyor. Kesinlikle sendikalar bu konuda çok yetersiz olduklarını düşünüyorum”. B kodlu sendikaya üye Ö11 kodlu öğretmen; “Yeteri kadar olmasa da yine de özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için çabaladıklarını biliyorum”. Beyan ederek, mücadele ettiklerini ve bu mücadelenin yetkili merciler tarafından tam karşılanmadığını dile getirmelerine rağmen, Ö9 ve Ö10 kodlu öğretmenler çalışma yapmadıkları beyanında bulundular.

C kodlu sendikaya üye Ö13 kodlu öğretmen; “Evet bu bağlamda sendikalar gerçekten olağanüstü çalışmalar yapıyor. Özlük haklarının korunması sendikaların görev ve misyonların temelinde yer alan maddelerindendir. Bu bağlamda sıkı çalışmalara yer veriliyor. Kabullenen koruyan ve gerçekten iyi idare eden sendikaların olduğunu biliyorum”. C kodlu sendikaya üye Ö14 kodlu öğretmen; “Bu konuda kendi sendikam üzerine düşeni gayet iyi yaptı. Gerek bakanlık nezdinde oldun gerek diğer kurumlar nezdinde olsun özlük hakları için çok iyi çalışmalar yaptı.”. Belirterek, sendikanın mücadelenin yeterli olduğunu, aynı sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen ise; “Özlük ile ilgili yeterince çalışmıyorlar. Öyle bir niyetleri de yok. Samimiyetlerine inanmıyorum. Öyle bir niyetleri olsa tek çatı altında sadece özlük haklar ile ilgilenirler. Siyasi görüş ve konuşmalar içinde olmazlar”. Beyan ederek çalışma yapmadıklarını vurguladı.

Sendikalara üye olmayan Ö16 kodlu öğretmen; “Özlük hakları için çalışmalar yaptıklarını pek düşünmüyorum. Yani bana gelen, sendikasız olmama rağmen bildiğim bir şey yok. Okullara üye toplamak için gelen sendikacıların bile kendi önlerinde saygıyla eğilmeyi bekleyen kişiler istemesi siyasi bir erk olduklarının göstergesi olarak karşımıza çıktı. Amaçları özlük, ekonomik ve sosyal haklar değil sadece propaganda yapmalarıdır”. Sendikalara üye olmayan Ö19 kodlu öğretmen; “Kesinlikle yerine getirmiyorlar. Aslında sendikaların var olma nedeni çalışanların özlük haklarını korumadır. Ama maalesef çalışanların özlük hakları sendikalar için önem sırasına göre sonlarda yer almaktadır. Çalışanların özlük haklarını koruma görevlerini yerine getirebilmeleri için çalışanların tümü ile diyalog halinde olunmalı ve özlük hakları ile

ilgili talepleri dikkate alınarak gereken yapılmalıdır. Ama bunlar yapılmadığı için özlük haklarının korunması açısından eksiklik doğuyor”. Sendikalara üye olmayan Ö20 kodlu öğretmen; “bana göre yerine getirmedir. Sebebi de şu; eğer hala öğretmenler ek bir iş peşinden koşuyorsa özel öğretim kursları adı altında dersanelerde gizli çalışıyorsa sendikaların başarısızlıklarından dolayıdır. Özlük haklarına yeteri kadar emek sarf etmemelerinden kaynaklanıyor”. Beyan ederek sendikaların özlük hakları için yeterli bir mücadele vermediklerini beyan ettiler.

3.1.9 Öğretmenlerin, Sendikaların Siyasi Kurumlarla Olan İlişisine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Dokuzuncu soruya ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans değerleri aşağıdaki Tablo 3.1.9’da verilmiştir.

Tablo 4.1.9 Dokuzuncu Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori:9 Sendikaların siyasetle, partilerle ve sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir.	Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Sendikalarının siyasilerle ve partilerle ilişki içerisinde olmalı (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö14)	10
	Sendikalar partililikten uzak durmalı (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö14)	10
	Sendikalar sivil toplum kuruluşlarıyla sürekli ilişki içerisinde olmalı (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14)	14
	TOPLAM	14
	Herhangi Bir Sendikaya Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Sendikalar siyasilerle ve partilerle ilişki içerisinde olmalı (Ö15, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)	5
	Sendikalar partililikten uzak durmalı (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)	7
	Sendikalar sivil toplum kuruluşlarıyla sürekli ilişki içerisinde olmalı (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)	7
	TOPLAM	7

Tablo 3.1.9’da “Sendikaların siyasetle, partilerle ve diğer sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkilerine yönelik görüşleriniz nelerdir”? Sorusuna sendikalı öğretmenlerin çoğunluğuna göre; sendikaların siyasi kurumlar ve siyasi partilerle ilişki içerisinde olması gerektiğini (f=8,) ancak sendikaların partililikten ve siyaset

yarmaktan uzak durması gerektiğini ($f=8$), sendikanın da sivil toplum örgütü olduğu için diğer sivil toplum kuruluşlarıyla sürekli fikir alış verisinde olması gerektiğini ($f=14$) ifade ederek sendika siyaset ilişkisi çerçevesinde görüşlerini belirtirler. Sendikalı olmayan öğretmenlerin çoğunluğuna göre; siyasiler ve partilerle ilişki içerisinde olması gerektiğini ($f=5$), ancak sendikaların bir siyasi parti olarak hareket etmemesi gerektiği ($f=7$) ve diğer sivil toplum kuruluşlarıyla sürekli fikir alış veriş içerisinde olması gerektiğini ($f=7$) sendika siyaset ilişkisi çerçevesinde görüşlerini belirtirler.

A kodlu sendikaya üye Ö3 kodlu öğretmen; *“Ben sendikaların sivil toplum örgütü olarak bütün partilerle ilişkiler içerisinde olmaları gerektiğini düşünüyorum. Çünkü en başta siyaset kurumu sorun çözme sanatı olarak tanımlanır. Ülkenin sendikası da sorun çözmeye taraf olması gerekir. Bu çerçevede bütün paydaşları ile ilişki içerisinde olması gerekir. Çünkü sendikaların varoluş sebebi gördüğü sorunu muhataplarına fark ettirmesini sağlamak için ve sorunların çözümü için taraf olmak için var olmalarıdır. Sendikanın amacı siyasetle ilişki içerisinde olmalı ama siyaseti kendisi için bir sıçrama alanına dönüştürmemelidir”*. A kodlu sendikaya üye Ö4 kodlu öğretmen; *“Eğer ki bir fikir görüş ya da eğitimdeki bir eksikliği gördüğünüzde bunu kağıda yazıp çözülmesini beklemezsiniz. Bunu iletmek için muhatap ararsınız. Eğitimdeki bir değişiklik fikrini siyasi partilerin tekelinde olan bakanlığa iletirsiniz. Bu yüzden siyasi partilerle iletişim ve ilişkide olmanız gerekiyor. Bu konuda baskı yapmak için sivil toplum örgütlerinden de yardım alabilirsiniz”*. A kodlu sendikaya üye Ö5 kodlu öğretmen; *“Sendikalar, diğer sivil toplum örgütleri ve siyasi partiler ile ilişki daha doğrusu iletişim halinde bulunmalılar. Ama asla yandaş olmamalılar. Hangi siyasi parti iktidarda olursa olsun yandaş olmamalılar. Öncelikleri, üyelerinin haklarının savunulması ve gerektirdiği alanlarda sürece katkıda bulunmaları olmalıdır. Üyelerini siyasi erke peşkeş çekmemeli”*. Beyan ederek, sendikaların siyasiler ile iletişim halinde olması gerektiğini, partilikten uzak gerektiğini, diğer sivil toplum kuruluşlarıyla iletişim halinde olup herhangi bir olumsuzluk durumunda destek alması gerektiğini vurguladılar.

B kodlu sendikaya üye Ö7 kodlu öğretmen; *“Siyasi partilerle gerekli görüşmeleri ve ilişki kurabilir. Lakin bir siyasi beklenti ve siyasi bir duruma düşmekten veya kendi menfaati için siyasete bulaşmasını doğru bulmuyorum. Fikir alış veriş*

yapabilir". B kodlu sendikaya üye Ö8 kodlu öğretmen; *"Diğer sivil toplum örgütleriyle muhakkak ilişki içerisinde olmaları gerekir. Ama siyaset ve partilerle fazla iç içe olmamaları gerekir. Sadece eğitimle ilgilenmeleri gerekir. Siyasetin eğitimle ilgili politikalarında ilişki içerisinde olmalıdır"*. B kodlu sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen; *"Sendikalar kesinlikle siyasete bulaşmamalıdır. Çünkü iktidar veya diğer partilerle hemhal oldukları zaman adaleti gözetmek imkânsızlaşır ve böylece olaylara bakma özellikleri kaybolur"*. Beyan ederek sendikaların siyasi kurum ve sivil toplum kuruluşlarla ilişki içerisinde olması gerektiği, ancak partiliktan uzak durması gerektiği beyanında bulundular.

C kodlu sendikaya üye Ö13 kodlu öğretmen; *"Sendika faaliyeti eşgüdüm içerisinde yürütüldüğü için birçok kurum ve kuruluşla beraber çalışma yapma anlamına gelmektedir. Bu bağlamda da sağlıklı yöntemler sağlıklı çalışma ve sağlıklı propaganda yaptıklarına eminim"*. C kodlu sendikaya üye Ö14 kodlu öğretmen; *"sendikalar sivil toplum örgütleri olduğu için diğer sivil toplum örgütleriyle zaten çalışması gerekir. Siyaset ile öğretmenlerin hakların korunması için siyasi fikirleri sunmaları gerekir. Ancak bir parti gibi hareket etmelerini istemiyorum bir duruşunun olması gerekir"*. C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; *"Her sendika kendi siyasi görüşüne yakın parti ve sivil toplum kuruluşları ile bağlantı içindedir. Bu durumun sendikacılık anlamında doğru olmadığını söyleyebilirim. Çalışanların haklarının korunması için amaçlarına hizmet edecek kişi kurum ve kuruluşlarla ilişki içerisinde olabilirler"*. Vurgulayarak, sendikaların nasıl ilişki içerisinde olması gerektiğini beyan ettiler.

Sendikalara üye olmayan Ö15 kodlu Öğretmen; *"Bir sendikanın siyasete hizmet etmesini doğru bulmuyorum. Çünkü sendikacılık demek; üyelerinin kişisel gelişimini amaç edine bağımsız bir sivil toplum kuruluşu demek. Bu minvalde düşünecek olursak bir kere sendikacılık tamamen siyasal görüşten bağımsız olmalı, hiçbir siyasal kesime, hiçbir ırka yönelik bir çalışma içerisine girmemeli. Herkesi kucaklayıcı bir strateji belirlemeli. Yeni tek bir siyasal kesime hitap ettiğiniz zaman o kesim dışında herhangi bir etkinliği kalmıyor. Sendikacılık yapmış olmaz propaganda yapmış olur. Ama şöyle olabilir. Siyaset ve partileri dışarı bırakarak sivil toplum örgütleriyle ilişkilerini geliştirmelidir. Örneğin insanlar sosyal gelişimini sağlayabilmek için sanat ve sanatçılarla bir oyun tertip edip üyelerinin sosyal bir şekilde gelişimini sağlayabilir."*

Sendika tek başına bir şey yapamadığı için diğer sivil toplum örgütleriyle ilişki içerisinde olması gerekir. Siyasal parti dışındaki her unsurla ilişki içerisinde olmalı. Siyasetle sadece üyelerinin haklarını savunmada ve geliştirmede ilişkiye girmeli". Sendikalara üye olmayan Ö19 kodlu öğretmen; "Sendikaların eğitim çalışanlarının haklarını koruyabilmesi için siyaset üzerinde etkisi olması gerekir. Etkili olması için de güçlü olması, siyaset ile iletişim halinde olması sivil toplum kuruluşları halinde sürekli diyalog halinde olması gerekir. Sendikalar siyasi partileri yönlendirebilmeli ama Türkiye’de tam tersi partiler sendikaları yönlendiriyor". Sendikalara üye olmayan Ö20 kodlu öğretmen; "Sivil toplum örgütü olan sendikaların diğer paydaşları ile yani sivil toplum ile sürekli fikir alışverişinde bulunması gerekir. Eğitimin sorunlarına toplumsal bir bakış açısıyla daha iyi sonuçlarla çözümler bulmasına yardımcı olur. Ve siyasi erke bunu yaptırma gücü bulur. Sendika eğitim ile alakalı siyaseti muhakkak yapmalı çünkü siyaset sorunu çözecek bu konuda ilişki içerisinde olması gerekir. Ama sendika şunu hiçbir zaman unutmamalı sivil bir örgütün partililik veya bir siyasi emel peşinden koşmasına da gerek yok. Özellikle son yıllarda sendikalarımızın unuttuğu en önemli sorun bu". Beyanında bulunarak sendikaların siyasi ve sivil toplum kuruluşlarıyla ilişki içerisinde olması gerektiği, siyasi parti gibi davranılmaması gerektiğini vurguladılar.

3.1.10 Öğretmenlerin, Sendikaların Eğitim Sorunlarına Karşı Yaklaşımına Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Onuncu soruya ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans değerleri aşağıdaki tablo 3.1.10’de verilmiştir.

Tablo 3.1.10 Onuncu Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori:10 Günümüz eğitim sendikalarının eğitim ile ilgili sorunlara yeteri kadar çözüm ürettiklerini düşünüyor musunuz?	Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Sendikalar eğitim ile ilgili sorunlarda çözüm önerileri sundular (Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö12, Ö13)	6
	Sendikalar eğitim ile ilgili sorunlarda çözüm önerisinde bulunmadılar (Ö1, Ö2, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11)	7
	Sendikaların çözüm önerileri yetkili merciiler tarafından dikkate alınmadı (Ö4, Ö5, Ö6, Ö12, Ö14)	5
	TOPLAM	14
	Herhangi Bir Sendikaya Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Sendikalar eğitim ile ilgili sorunlarda çözüm önerileri sundular (Ö17)	1
	Sendikalar eğitim ile ilgili sorunlarda çözüm önerisinde bulunmadılar (Ö15, Ö16, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)	6
	Sendikaların çözüm önerileri yetkili merciiler tarafından dikkate alınmadı (Ö17)	1
	TOPLAM	7

Tablo 3.1.10’da “Günümüz eğitim sendikalarının, eğitimle ilgili sorunlara yeteri kadar çözüm ürettiklerini düşünüyor musunuz”? Sorusuna sendikalı öğretmenler; eğitim ile ilgili sorunlara herhangi bir çözüm önerisinde bulunmadıklarını ($f=7$), sendikaların yeterli düzeyde eğitim ile ilgili çözüm önerilerinde bulunduğunu ($f=6$) ve çözüm önerilerinin yetkili kurum tarafından dikkate alınmadığını ($f=5$) sıralayarak sendikaların eğitim sorunlarına yaklaşımıyla ilgili görüşlerini belirtir. Sendikalara üye olmayan öğretmenler; sendikaların eğitim ile ilgili sorunlara herhangi bir çözüm önerisinde bulunmadığını ($f=6$), çok az bir düzeyde ise; sendikaların eğitim ile ilgili çözüm önerisinde bulunduklarını ancak yetkili kurum tarafından kabul görmediğini ($f=1$) ifade ederek sendikaların eğitim sorunlarına yaklaşımıyla ilgili görüşlerini belirtir.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; “Çözümünden ziyade bunu fikir olarak ele alırsam çünkü çözüm olup olmadığı belli olmaz. Ama fikir üretme noktasında pek güdük kaldıklarını çokta sağlam ayağı yere basan bir sendikacılık noktasında sorunlara çözüm üretmediklerini görüyorum. Beklide önlerinin kapalı olması yasaların kanun koyucuların bu noktada kendilerini çerçevelemesinden dolayı çokta kendilerini geniş anlamda müdahil olabildiklerini düşünmüyorum. Bunun en somut örneği 3-4 yılda

bir sınav sistemi değişiyor. Bunun dışında sınıfların kalabalık olması, öğretmenlerimizin niteliği, dışarıda atamayı bekleyen binlerce öğretmenin olması bölgeler arası, ketler arası hatta mahalleler Arası eğitimsel anlamda uçurumların olması, sorunların halen devam etmesi bunun en açık örneğidir. Özellikle bu yapılan tepeden inme durumlarına karşı sendikalar yetersiz kalıyor. Ses çıkartmıyor” A kodlu sendikaya üye Ö3 kodlu öğretmen; *“Bu soruya kendi sendikam için bu zor şartlarda bile yerine getirdiğine inanıyorum. Özellikle KHK’ler döneminde insanların haklarının gasp edilmesi mağdur edilmesi gibi durumlar karşısında bile üyelerine karşı bütün imkânlarını seferber ederek dayanışma örneğini gösterdiğini söyleyebilirim. Diğer sendikalar bu dönemlerde ise, üyeleri haksız yere mağdur edilmesine rağmen üyelerine sırtını çevirmiştir. Ben bu durumun sendikacılık tarihi açısından bu sendikalara kara leke olarak görüyor. Bende bu eğitimin bir parçası olarak bunu rahatlıkla dile getirebilirim. Son 3-4 yıldır bana karşı yapılan hukuksuzluk karşısında sendikam her zaman yanımda olmuştur. Bu zaten en küçük birimde bile böyle çalışan bir sendikanın diğer sorunlarda üzerine düşeni yapması zaten beklenen bir şeydir. Sendikam zaten laik bilimsel anadilde ve parasız eğitim için üzerine düşeni fazlasıyla yapmıştır”*. A kodlu sendikaya üye Ö4 kodlu öğretmen; *“Hayır. Çünkü sorunları tartışacak, çözümleri dinleyecek muhatap bulunamıyor. Muhatap bulunamayınca, sendikalar sorunları çözemiyorlar. Çözümler raflarda çürüyor ta ki hükümet yeni sistem getirip, rafta duran sorunlar artık böyle bir sistem olmadığı için yok oluyor. Ama gelen yeni sistemle birlikte yeni sorunları da getiriyor. Ve gene çözüm önerileri muhatap bulunamadığı için rafta kısır döngüye maruz kalıyor.”* belirterek, sendikalarının kendi üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmede biraz eksik kaldığını, yapabildiği çözüm önerilerine karşı bir muhatap bulunamadığı için sorunların çözüm bulmadığını beyan ettiler.

B kodlu sendikaya üye Ö6 kodlu öğretmen; *“Sendikalar eğitim sorunları ile ilgili sürekli çözüm önerileri içeren paketler hazırlayıp bakanlığa sunmaktadır. Ancak maddi konulardaki talepler ülkenin ekonomi dengesi yüzünden karşılık bulmamaktadır. Buda eğitimle ilgili çözüm önerilerini sekteye uğramaktadır.”* B kodlu sendikaya üye Ö7 kodlu öğretmen; *“Öğretmen ve öğrencilerin çok sorunu vardır. Sendikalar bu sorunların maalesef çok basit kısmını karşılamaktadır. Bunun daha iyi bir seviye çıkması için öğretmen ve öğrencilerinin yanında yer alarak gerekli bütün adımları yerine getirmeleri gerekir”*. B kodlu sendikaya üye Ö7 kodlu öğretmen; *“Türkiye’deki*

son yıllarda eğitim alanında değişiklikler mutlaka sendikalarında payı vardır. LGS sınavlarında son yıllardaki değişmelerde sendikaların bir etkisi olmuştur. Ancak bu durumun sıkıntılar doğraması sendikanın çözüm noktasında eksikliğinin olmasından kaynaklanıyor. Somut bir çözüm ürettiklerini düşünmüyorum. Saha çalışmaları yapıp o çerçevede çözüm üretmeleri gerekir". Beyan ederek sendikaların eğitim ile ilgili sorunlara yetersiz kaldıklarını, vermiş oldukları önerilerin yetkili merciler tarafından kabul görülmediği için sorunların devam ettiğini beyan ettiler.

C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; "Yeteri kadar çözüm üretmediklerini düşünüyorum. Fakat her sendikada da güzel ve mantıklı çözümler var. Ancak birlik olmadıkları için siyaseti aşamıyorlar". C kodlu sendikaya üye Ö14 kodlu öğretmen; "Çözüm önerileri sunuyorlar ama kale alınmıyorlar. Sendikam bütün konularda kendi üzerine düşeni yapıyor. Ancak yetkili sendika olmaması çözüm önerilerini üst mercilerde kabul görmesi biraz zorlaşıyor. Bütün sendikalardan eğitim şuan ki durumu için ortak hareket ederek öğrencilerin yaşadıkları ders yükü sıkıntıları, öğretmenlerin çalışma koşulları için ortak hareket ederek daha iyi çözüm önerilerinde bulunması gerekir". beyan ederek çözüm önerilerinde eksik kaldığını, yapmış oldukları sorunlara karşı çözüm önerilerinde ise yetkili merciler tarafından kale alınmadıklarını vurguladılar.

Sendikalara üye olmayan Ö15 kodlu öğretmen; "Hayır düşünmüyorum. Yani eğitimin hali ortada Sendikaların şu ana kadar sosyal medyada ve kendi kişisel web sitelerinde paylaştığı çözüm önerilerine baktığımda bir incir çekirdeği kadar çözüm üretmediğini görüyorum. Tamamen günü kurtarmaya yönelik biraz propaganda amaçlı biraz üye kazanma mantığı ile hareket eden bir anlayış hâkim. Eğitim boyutunu ön plana çıkardığını düşünmüyorum. Eğitim geldiği noktada zaten açık bir şekilde görülüyor. Bunu için sendikaların eğitimin bütün sorunlarına yönelik iyi bir şekilde çözüm üreterek ve bunların uygulanması için çalışması gerektiğini düşünüyorum". Sendikalara üye olmayan Ö18 kodlu öğretmen; "Kesinlikle çözüm ürettiklerini düşünmüyorum. Bu güne kadar söylemlerini yazılı ve sözlü medyada dile getirmediklerini gördüm. Hiçbiri soruna karşı ve kutsal meslek için yeterli bulmadım. Çünkü Mustafa Kemal ATATÜRK'ün dediği gibi "bir ülkede öğretmenlerin maaşı en az bir milletvekili maaşı kadar olması gerekir" sözü öğretmenin haklarının önemini gösteriyor. Çünkü koskocaman bir milleti yetiştiren bir meslek grubudur öğretmenler.

Bu derece toplumun geleceğine yön veren öğretmenlerin değeri ve özlük haklarının savunabilmesi ve daha iyi yerlere gelebilmesi gerekirdi. Bu anlamda sendikaların pasif kaldığını düşünüyorum". Sendikalara üye olmayan Ö20 kodlu öğretmen; "Düşünmüyorum. Bunun birinci sebebi; sendikaların sürekli değişen sınav sistemleri kademeli eğitim sistemi (4+4+4) gibi bir duruma karşı duramadılar. Bu konuda daha ileri düzeydeki ülkelerden ve sistemlerden örnekler alınarak yapılması daha doğru olacaktı. Bu konu aslında sadece sendika ile alakalı değil ama sendika bu konuda iktidara sendikal gücünü göstermedi. Diğer konu ise sendikanın elle tutulur ileriye dönük bir çözüm önerisinin bulunmaması, günü kurtarma derdinde olan sendikacılık anlayışı eğitim bu kadar sıkıntılar içerisinde devam etmesi, sınıflardaki öğrenci sayısının fazla olması, öğretmen açığının fazla olması, köy okulların hala birleştirilmiş sınıf şeklinde eğitime devam etmesi sorunların sadece bir kaçı. Bazı okulların hiç ödenek alamadan eğitim öğretim yılını tamamlaması eğitim en büyük sorunları haline gelmektedir. Sendikaların bu konularda biraz daha çalışıp ve sendikal gücü ortaya koyması beklenir". Belirterek sendikaların eğitim ilgili sorunlara karşı yeteri kadar mücadele etmediği, ortaya koyduğu çözüm önerileri de çok pasif kaldığı için kabul görülmediğini beyan ettiler.

3.1.11 Öğretmenlerin, Sendikaların Eğitim İle İlgili Alın Yönetmelik Kararların Alınmasındaki Etkinliğine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

On birinci soruya ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans değerleri aşağıdaki Tablo 3.1.11'de verilmiştir.

Tablo 3.1.11 On Birinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori:11 Sendikaların yönetsel kararlarda etkili olduklarını düşünüyor musunuz?	Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Yönetsel kararların alınmasında sendikaların gücü vardır(Ö4, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö13, Ö14)	7
	Yönetsel kararların alınmasında sendikalar bir önerisi ve etkisi yoktur. (Ö2, Ö6, Ö10, Ö12)	4
	Sendikaların yönetsel kararlar sendikaların önerileri üst merciiler tarafından dikkate alınmıyor (Ö1, Ö3, Ö5, Ö7, Ö10)	5
	TOPLAM	14
	Herhangi Bir Sendikaya Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Yönetsel kararların alınmasında sendikaların gücü vardır (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20, Ö21)	6
	Yönetsel kararların alınmasında sendikalar bir önerisi ve etkisi yoktur. (Ö19)	1
	Sendikaların yönetsel kararlar sendikaların önerileri üst merciiler tarafından dikkate alınmıyor (Ö21)	1
	TOPLAM	7

Tablo3.1.11’de “Sendikaların, eğitimle ilgili yönetsel kararlarda etkili olduğunu düşünüyor musunuz”? Sorusuna sendikalı öğretmenler; sendikaların yönetsel kararlarda etkili olduğunu ($f=7$), sendikaların yönetsel kararlarda etkisi ve önerisinin bulunmadığını ($f=4$), sendikaların önerilerinin yetkili kurumlarca kabul görülmediğini ($f=5$) sıralayarak sendikaların eğitim ile ilgili yönetsel kararlarda etkinliği ile ilgili görüşlerini belirttiler. Sendikalara üye olmayan öğretmenlerin çoğunluğuna göre yönetsel kararlarda sendikaların etkisi olduğunu ($f=6$), çok az bir düzeyde ise herhangi bir etkilerinin ve önerilerinin olmadığını ($f=1$) belirtmiştir.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; “Açık söylemek gerekiyorsa sendikalar yönetsel kararlarda etkili olduğu noktasında fikirlerini sunabildiklerini ama bu fikirlerin karar mercileri tarafından kale alınmadığını düşünüyorum. Çünkü üst mercilerdeki kişilerin, kurumların, bakanlığın çokta buna yanaştığını düşünmüyorum”. A kodlu sendikaya üye Ö2 kodlu öğretmen; “Hayır düşünmüyorum. Özellikle işverenle görüşme konularında temsiliyet bağlamında ciddi sorunlar mevcuttur. Yetkili sendikanın tüm gücü elinde bulundurması “Çoğulculuk İlkesine” aykırı hareket edilmesi sendikacılığı tekelleştirmiş ve siyasi güç ile işveren ortak hareket etme

noktasına getirmiştir. Bu da yönetsel kararların alınması noktasında eğitimcilerin değil siyasi gücün hassasiyetlerinin göz önünde bulundurduğunu gösterir". A kodlu sendikaya üye Ö3 kodlu öğretmen; "Bu ülkede sendikalar yönetsel kararlarda sevk ve idare işlerine çok fazla karıştırılmıyor. Ülkenin politikalarını belirli gruplara belirli kişiler üzerinden alınıyor. Sendikalar ama pek dahil edilmiyor. Bu katılıma izin verilmediği için ülkede eğitim sorunlarından bahsediyoruz. 20 yıla yakındır iktidarda olan hükümet bile bu sorunların olduğunu dile getirmekte". A kodlu sendikaya üye Ö4 kodlu öğretmen; "Sendikalar amacı sorun, problemi bulup çözüme kavuşturmak. Baskı olduğu kadar çözüme kavuşulur. Eğer ki yeteri kadar destek ve baskı varsa kesinlikle yönetsel kararda etkili olunacaktır". Beyan ederek, sendikaların yönetsel kararların alınmasında yetkili kurumların izin vermediği için pek bir etkilerin olmadığını, herhangi bir etkilerinin olabilmesi için sendikal gücü kullandıklarında etkili olabileceklerini vurguladılar.

B kodlu sendikaya üye Ö6 kodlu öğretmen; "Eğitim ile ilgili yapılan şuralar ve toplantılara sendikalarda katılmaktadır. Ancak sendikaların görüşleri tavsiye niteliğinde olduğu için tam anlamıyla bire bir yönetsel kararlarda söz hakkı oldukları söylenemez." B kodlu sendikaya üye Ö8 kodlu öğretmen; "Bu durum sadece yetkili sendika için geçerli olduğunu düşünüyorum." B kodlu sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen; "Bazı konularda etkilediklerini söyleyebilirim. Özellikle seçmeli derslerin müfredata girmesinde etkili oldukları düşünüyorum". B kodlu sendikaya üye Ö11 kodlu öğretmen; "Yeteri kadar üyeye sahip olan sendikaların yönetsel kararlarda etkili olduğunu düşünüyorum". Beyan ederek, sendikaların gücü doğrultusunda yönetsel kararların alınmasında etkili olduklarını, sendikanın sadece önerilerde bulunabileceğini, önerilerde bulunduğunu beyan ettiler.

C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; "Sendikaların çoğunluğu aynı görüşü destekler kararlar çıktığında yönetsel kararlarda etkili olduklarını düşünüyorum. Tek sendikanın (yetkili sendika dışında) bunu kabullendirmesi biraz zor". C kodlu sendikaya üye Ö13 kodlu öğretmen; "Evet. Eğitimle ilgili yönetsel kararlarda etkili olduklarını düşünüyorum. Çünkü sendikaların yapmış olduğu çalışmalar ve söylemler alınan kararlarda etkili olduğunu görüyorum". Beyan ederek, sendikaların yönetsel kararların alınmasında etkili olduklarını vurguladılar.

Sendikalara üye olmayan Ö15 kodlu öğretmen; *“Tüm sendikalar değil sadece yetkili sendika kim ise onun bazı yönetsel kararlarda etkili olduğunu söyleyebilirim. Özellikle yönetici atamalarında İl MEM’lerin yapması gerekirken sendikalardan bağımsız yapamıyor. Çünkü sendikalar o kararlardan direkt etkili olduğu için MEM’leri onlardan bağımsız hareket edemiyor. En basit bir iş olan yönetici atama yönetmenliği değişeceği zaman sendikalar etkinliğini ortaya koyarak o yönetmelikten geri adım attırabiliyor. Buda yönetsel kararlarda etkili olduklarını destekliyor”*. Sendikalara üye olmayan Ö16 kodlu öğretmen; *“Tabi ki etkili olduklarını düşünüyorum. Yani yönetici atmaları olsun yetkili sendika tarafından yapıldı. Ancak bu seneki atamalar biraz liyakatı esas aldıklarını gösterdi. Bunun dışında önceki dönemlerde yönetsel kararların çoğu hükümete yakın sendikanın isteği doğrultusunda gerçekleşti. Örneğin din dersinin 2 saate çıkması 4+4+4 eğitim sistemi gibi”*. Sendikalara üye olmayan Ö18 kodlu öğretmen; *“Daha çok ülkemizde sadece bir grubu temsil eden sendika ve siyasi görüşün egemen olduğu ve o grubun istediklerinin gerçekleştirildiğini düşünüyorum. Diğer insanların görüşlerine fikirlerine değer verilmediğini görüyorum. Akla ve bilime uyan projeler bile olsa çeşitli sendikalarda gelen bu fikirler hükümete yakın sendika tarafından bile karşı çıkılıyor. 2002 yılından itibaren ülkenin başında bulunan iktidar partisi ve bu partiye yakın olan sendika var. Genellikle meclis çalışmasında vekillerin eğitim politikalarından bahsettiği konularda sadece bu sendikanın istekleri doğrultusunda istenilen yönetsel kararlar bakanlık tarafından kabul ediliyor”*. Beyan ederek, eğitimle ilgili yönetsel kararların alınmasında yetkili sendikanın ve iktidara yakın sendikaların etkinliğinin olduğunu vurguladılar.

3.1.12 Öğretmenlerin Sendikalara Karşı Aidiyet Duygusuna Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

On ikinci soruya ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans değerleri aşağıdaki Tablo 3.1.12’de verilmiştir.

Tablo 3.1.12 On İkinci Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori:12 sendikalar üyelerine aidiyet duygusu ve meslek bilinci oluşturmada yeteri kadar katkı sağlıyor mu?	Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Sendikam bana aidiyet duygusu kazandırdı. (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14)	14
	Meslek bilinci oluşturmamda bana destek sağladı (Ö12, Ö13, Ö14)	3
	TOPLAM	14
	Herhangi Bir Sendikaya Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	f
	Sendikalar bana herhangi bir aidiyet duygusu sağlamadı. (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)	7
	TOPLAM	7

Tablo 3.1.12’de “Sendikalar, üyelerine aidiyet duygusu ve meslek bilincini oluşturma da yeteri kadar katkı sağlıyor mu?” sorusuna sendikalı öğretmenlerin tamamı sendikalarının kendilerine aidiyet sağladığını ($f=14$), az bir kısmı ise; meslek bilinci geliştirmemde yardımcı olduğunu ($f=3$) beyan ettiler. Sendikalara üye olmayan öğretmenlerin tamamı sendikaların kendilerine herhangi bir aidiyet duygusunu sağlamadığı için ($f=7$) üye olmadıklarını beyan ettiler.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; “*Bu soruya kendi sendikamdan cevap vermek istiyorum. Ben kendimi sendikama ait hissediyorum. Özellikle KHK’lar döneminde açığa alınmalar döneminde ben sendikamın ciddi desteğini sendikamın benimle beraber olduğunu gördüm. Şuanda bile açığa alınan İhraç edilen öğretmen arkadaşlarımıza sendikamızın belli bir fonu olduğunu biliyorum. Bizlerinde o fona destek sunduğunu çok rahatlıkla söyleyebilirim. Hani o dayanışma ruhu kendi sendikam açısından aidiyet duygusunun olduğunu düşünüyorum.*” A kodlu sendikaya üye Ö3 kodlu öğretmen; “*. Benim sendikam bana aidiyet duygusu kazandırdığı için üye oldum ve meslek bilincimi geliştirmede faydalı oldu. Özellikle sendikamın tüzüğüne sahip bir bilinçte hareket ettiğim için toplumda bütünleşmemi eğitim öğretim hayatında teorik olarak dile getirdiğim şeyleri hayatın içerisinde vücut bulmama sebep oldu*”. A kodlu sendikaya üye Ö5 kodlu öğretmen; “*Kendi sendikamı her zaman eleştirdim. Fakat özellikle son 4 yıldır uygulanan baskı ciddi anlamda yordu. Buna rağmen kendi üyelerine meslek bilincini kazandırmada ve aidiyet duygusu kazandıran sendikam*

dışında başka sendikanın olduğunu düşünmüyorum.” Beyanında bulunarak sendikalarının kendilerine ait hissettikleri için üye olduklarını vurguladılar.

B kodlu sendikaya üye Ö6 kodlu öğretmen; *“Evet katkı sağladığını düşünüyorum. Aidiyet duygusu ve meslek bilinci kazandırmak için çeşitli etkinlik ve eğitsel toplantı yapıp geziler düzenledikleri için bana katkı sağladılar.”* B kodlu sendikaya üye Ö8 kodlu öğretmen; *“Özellikle bana ait olma duygusu kazandırdılar. Çünkü sendikaya üye olan birey kendisini ait hisseder.”* B kodlu sendikaya üye Ö11 kodlu öğretmen; *“sendikaya üye olurken kendime yakın düşüncelerime uygun kendimi oraya yakın ve ait hissettiğim için üye oldum.”* Beyan ederek sendikaya aidiyet hissettikleri için üye olduklarını, yapılan etkinlikler ve eğitsel toplantılarla meslek bilincinin gelişmesinde etkili olduklarını vurguladılar.

C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; *“Bunu sağlayan sendikalar var. Ben kendi sendikamda bunu hissediyorum. Zaten kendimi sendikama ait hissettiğim için üye oldum.”* C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; *“Aidiyet duygusu zaten temelinde olan bir şey. Çünkü bu sadece katılmak için katılan bir faaliyet değildir. Üye olmak için üye olan bir faaliyette değildir. İşin bilincinde olan öğretmenler meslek bilincini savundukları ve profesyonel oldukları için sendikalara üye oldular.”* Beyan ederek; sendikanın kendilerine aidiyet duygusunu kazandırdığı ve kendilerinin sendikaya ait olduğu hissettiklerini vurguladılar.

Sendikalara üye olmayan Ö16 kodlu öğretmen; *“Sendikalar bana herhangi bir aidiyet duygusu sağlamadı, meslek bilinci içinde aynı durum geçerli bu yüzden hiçbir sendikaya üye olmadım.”* Sendikalara üye olmayan Ö19 kodlu öğretmen; *“Katkı sağlamıyor. Çünkü üyeler arasında bile ortak görüş sağlanmadığı için olması gereken aidiyet duygusu gelişmiyor.”* Sendikalara üye olmayan Ö21 kodlu öğretmen; *“Bende sağlamadığı için üye olmadım kendimi her hangi bir sendikaya ait hissetmiyorum.”* Beyanında bulunarak; sendikaların kendilerinde herhangi bir aidiyet duygusu ve meslek bilincinin oluşmasında ve geliştirilmesinde herhangi bir etkilerinin olmadığını vurguladılar.

3.1.13 Öğretmenlerin, Sendikaların Eğitim İle İlgili Alınan Politik Kararlardaki Etkinliğine Yönelik Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

On üçüncü soruya ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans değerleri aşağıdaki Tablo 3.1.13’de verilmiştir.

Tablo 3.1.13 On Üçüncü Soruya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Değerleri

Kategori:11 sendikaların politik kararların alınmasında etkili olduklarını düşünüyor musunuz?	Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri	<i>f</i>
	Sendikalar eğitim ile ilgili politik kararların alınmasında kısmen etkilidirler. (Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö13, Ö14)	10
	Sendikalar eğitim ile ilgili politik kararların alınmasında herhangi bir etkinlikleri yoktur. (Ö1, Ö3, Ö12,)	3
	Sendikaların politik kararların alınmasında fikirlerine başvurulmuyor. (Ö1, Ö3, Ö11)	3
	TOPLAM	14
	Herhangi Bir Sendikaya Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri	<i>f</i>
	Sendikalar eğitim ile ilgili politik kararların alınmasında kısmen etkilidirler. (, Ö18,Ö19)	2
	Sendikalar eğitim ile ilgili politik kararların alınmasında herhangi bir etkinlikleri yoktur. (Ö15, Ö16, Ö17, Ö20, Ö21)	5
	TOPLAM	7

Tablo 3.1.13’de “Sendikaların politik kararlarda etkili olduklarını düşünüyor musunuz?” Sorusuna sendikalı öğretmenler; sendikaların eğitimle ilgili politik kararların alınmasında kısmen etkili olduğunu($f=10$), herhangi bir etkinliklerinin ve önerilerinin olmadığı ($f=3$) ve ilgili makamlar bu tür kararların alınmasında sendikaların fikirlerine başvurmadığını ($f=3$) ifade ederek görüşlerini belirtirler. Sendikalara üye olamayan öğretmelerin sendikaların politik kararların alınmasında herhangi bir etkilerinin ve önerilerinin olmadığını ($f=5$), politik kararların alınmasında sendikaların kısmen etkili olduğunu ($f=2$) ifade ederek görüşlerini belirtirler.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; *“Politikalarda maalesef program geliştirme noktasında felsefi noktada üst mercilerin buna pek izin vermediklerini düşünüyorum. Sendikalarımız politikalar üretse bile onların yankılarının onların söylemek istediklerinin yukarıdaki konularda pek duyulmadığını duyulmak istemediğini düşünüyorum”*. A kodlu sendikaya üye Ö2 kodlu öğretmen; *“Güç yanlısı sendikaların bu gücü olduğu söylenebilir. Siyasi erk ile birlikte hareket ettikleri için toplumu etkileme noktasında daha güçlü ve etkili olabilirler”*. A kodlu sendikaya üye Ö3 kodlu öğretmen; *Politik kararlarda etkili değiller. Ama olmaları gerekir. Özellikle eğitim öğretim ile ilgili alınacak kararlar ve belirlenecek politikalara dâhil olması gerekir”*. Beyan ederek, sendikaların politik kararların alınmasında yetkili sendikanın etkili olduğunu diğer sendikaların pek bir etkilerinin olmadığını vurguladılar.

B kodlu sendikaya üye Ö6 kodlu öğretmen; *“Evet etkili olduklarını düşünüyorum. Özellikle basın açıklamaları ve yaptıkları eylemlerle siyasileri etkilediklerini düşünüyorum”*. B kodlu sendikaya üye Ö8 kodlu öğretmen; *“Eğitim sendikası Türkiye’de üye sayısı en fazla sendikanın sayısından dolayı politik kararlarda etkili olduğunu düşünüyorum. Diğer sendikaların bu konuda etkisinin olduğunu düşünmüyorum”*. B kodlu sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen; *“Alınan politik kararlar sosyal hayatı etkiliyorsa sendikalar etkili oluyor. Onun dışında pek bir etkisi yoktur. Ama ekonomik kararlarda devlet bildiğini yapıyor ve sendikalarda boyun eğiyor”*. Beyan ederek, sendikaların etkilerinin konularda olduğu onun dışında pek bir etkilerinin olmadığını vurguladılar.

C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; *“Hiçbir sendikanın politik kararlarda etkili olabilecek güçlerinin olduğunu düşünmüyorum. Daha bu durumu gerçekleştirebilecek güce gelmediler”*. C kodlu sendikaya üye Ö14 kodlu öğretmen; *“Politik kararların alınmasında önerilerde bulunabilirler. Onun dışında herhangi bir etkinlikleri yok. Son karar genelde bakanlığın. Ancak bakanlığın almış oldukları kararların tartışılmasında etkililer”*. Beyan ederek, sendikaların pek bir etkinliklerinin olmadığını yapabildikleri sadece öneri olduğunu vurguladılar.

Sendikalara üye olmayan Ö16 kodlu öğretmen; *“Politik kararlarda pek etkili olduklarını düşünmüyorum. Siyasi erk karar verir onlarda yanlarında durarak biz bu kararı çıkartıp diye propaganda yapıyorlar”*. Sendikalara üye olmayan Ö18 kodlu

öğretmen; *“Yalnızca seçim zamanlarında etkili olduklarını düşünüyorum. Çünkü siyasetçiler eğitim politikalarıyla ilgili düzenlemeler yapacakken özellikle seçim zamanları sendikalara danışma gereği duyuyorlar. Ve bunlarda büyük ölçüde iktidar partilerine yakın olan sendikaların istekleri yerine getiriliyor”*. Sendikalara üye olmayan Ö20 kodlu öğretmen; *“Sadece yetkili sendikanın etkinliği söz konusu. Özellikle hükümetin eğitim politikasının dindar nesil özlemi içerisinde olması ve yapmış oldukları 4+4+4 eğitim modeli ile zaten bunu yapmışlardır. Ama diğer sendikaların akıl ve bilimi temel esas olarak hazırladığı politikalar her ne kadar doğru olsa bile hükümet ve yandaş sendika tarafından engellenmektedir. Bu konuda yetkili sendikanın etkisi var diğer sendikaların herhangi bir etkisinin olduğunu düşünmüyorum.”* Sendikalara üye olmayan Ö21 kodlu öğretmen; *“Tabii ki etkili. Bakanlığın yapmış olduğu son 10 yıldaki bütün eğitim politikalarında yetkili sendikanın istekleri doğrultusunda politika geliştirdi. Bunun dışında hükümet sendikalara alan verdiği ölçülerde ekli oldular”*. Beyan ederek, sendikaların politik kararların alınmasında etkili olduğunu özellikle yetkili sendikanın belli zamanlarda bu etkinliğinin olduğunu, diğer sendikaların pek etkili olmadığını vurguladılar.

3.2 Öğretmenlerin Sendikalardan Beklentilerine Yönelik Bulgular

3.2.1 Öğretmenlerin, Sendikalardan Genel Beklentilerine Yönelik Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular

Birinci soruya ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans değerleri aşağıdaki Tablo 3.2.1’de verilmiştir.

Tablo 3.2.1. Birinci Soruya İlişkin Öğretmen Beklentilerinin Frekans Değerleri

Kategori:1 sendikalardan temel beklentileriniz nelerdir?	Sendikalara Üye Öğretmenlerin Beklentileri		<i>f</i>
	Özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için çalışmaları. (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö11, Ö13, Ö14)		10
	Sendikaların siyasi emellerin peşinden koşmaması (Ö2, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14)		10
	TOPLAM		14
	Herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlerin Beklentileri		<i>f</i>
	Özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için çalışmaları. (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)		7
	Sendikaların siyasi emellerin peşinden koşmaması (Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21)		7
	TOPLAM		7

Tablo 3.2.1’de Sendikalı öğretmenlerin “sendikalardan genel beklentileriniz nelerdir”? Sorusunu sorduğumuzda sendikalı öğretmenlerin çoğunluğuna göre sendikaların çalışanların özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için mücadele etmesi gerektiği ($f=10$) ve sendikaların siyasi bir parti olarak sendikacılık yapmalarını istememesi ($f=10$) temel beklentileri olarak sıraladılar. Sendikaya üye olmayan öğretmenlerin tamamı sendikaların çalışanların özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için mücadele etmesi gerektiği ($f=7$) ve sendikaların siyasi bir parti olarak sendikacılık yapmalarını istememesi ($f=7$) sendikalardan temel beklentileri olarak sıraladılar.

Bu konuda A kodlu sendikaya üye Ö3 kodlu öğretmen “*En son yapılan Toplu İş sözleşmesi (TİS) görüşmelerinde yetkili sendikanın mikrofonlar açıkken hükümetle yaptığı görüşmede hükümet tarafında durması bu konuda sendikacılık adına büyük bir leke olarak tarihe geçmiştir*”. B kodlu Sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen ise; “*3600 ek gösterge hala yürürlüğe girmedir. Yıllık bazda yapılan zamlar ise enflasyonu dahi karşılamıyor*”. C kodlu Sendikaya üye Ö13 kodlu öğretmen ise; “*benim sendikam başta olmak üzere diğer bütün sendikalardan beklentim çalışanların sosyal ekonomik hakları için birlikte mücadele ederek çalışanların özlük haklarının korunmasını sağlayarak, çalışanların refah içerisinde yaşamaları için çalışmalarını yapmalarıdır*”. Bu konuda her üç farklı sendika öğretmeni de öğretmenlerin ekonomik olarak özlük

haklarını korunması gerektiğini söyleyerek, sendikaların bu konularda yeterli çalışmaları yapmaları istenilmektedir.

Herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenler ise sendikaların öğretmenlerin özlük hakları ile ilgili sendikaların görev ve misyonları çerçevesinde mücadele etmeleri gerektiğini vurguladılar. Bu konuda sendikaya üye olmayan öğretmenlerden Ö20 kodlu öğretmen *“özlük haklarının korunması için daha aktif davranmaları, özellikle ekonomik sıkıntıların önlenmesi için zam konusunda dürüst davranıp çalışanların haklarından taviz vermeden mücadele etmesi gerekir”*. Herhangi bir sendikaya üye olmayan Ö21 kodlu öğretmen ise; *“Sendikalardan beklentim; çalışanların bütün hakları için tüzüklerinde belirtilen amaçlara hizmet etmelerini istiyorum. Çalışanların ne sıkıntısı varsa ona uygun ortak bir fikir oluşturup bakanlığa baskı yapmaları talep ediyorum. Çalışanlar için daha uygun koşullarda çalışma imkanlarının sunulmasını, eş durumu mazeret atamasında ikametgahlarına yakın bir okulda eşlerden birisinin gelmesi için yasal düzenleme için bakanlığa baskı yapmaları, Sözleşmeli öğretmenlik mağduriyetinin ortadan kaldırılması için yetkili mercilere fikirler sunup bu mağduriyetin ortadan kaldırılması gerekir. Öğretmen öğretmendir ücretli sözleşmeli kadrolu diye bir şey olmaz. Bu düşünce doğrultusunda çalışanların bütün özlük haklarını içine alacak, öğretmenlik meslek kanunu çıkması için bütün sendikaların ortak hareket etmesini bekliyorum”*. Diyerek sendikalardan beklentilerini dile getirdiler.

Diğer temel beklenti hakkında A kodlu sendikaya üye Ö2 kodlu öğretmen; *“sendikanın siyasi partisi olamaz. Aksi halde tüzüğünün dışına çıkar.”* B kodlu sendikaya üye Ö7 kodlu öğretmen; *“ sendika kendi siyasi beklentisi için siyaset ve siyasi bir parti gibi davranmasını doğru bulmuyorum. Bu durumdan kurtulmaları gerektiğini düşünüyorum”*. C kodlu sendikaya üye Ö12 kodlu öğretmen; *“Sendikaların her biri bir partinin eğitim kolu haline gelmiştir. Özlük haklar, öğretmenlerin çalışma koşullarının dışında her konuda varlık göstermekteler. Genel başkanlarının amaçları siyasi partilerde makam ve mevki sahibi olmaktan başka niyetlerinin olmadığı görülmektedir”*. Her üç sendikaya üye öğretmenler genel olarak sendikaların siyasi parti gibi davranmaları çalışanların haklarını korumada engel olduğunu vurguladılar.

Sendikasız öğretmenlerden Ö15 kodlu öğretmen; *“bir sendikanın siyasetin isteklerine uygun hareket etmesini doğru bulmuyorum. Sendikalar bütün siyasi*

kesimlerin düşüncelerinden uzak durmalı, bir parti gibi herhangi bir alana yönelmemeli amaç ve hedeflerine uygun bir şekilde çalışmalarını yapmalıdır. Ancak ülkemizdeki bütün sendikalar bir siyasi partinin arka bahçesi olarak faaliyetlerini sürdürüyor. Sendikalardan en büyük beklentim bu durumun son bulmasıdır”. diyerek sendikalardan beklentilerini sıraladılar.

3.2.2 Öğretmenlerin, Sendikaların Eğitim İle İlgili Sorunlara, Politik ve Yönetmel Kararların Alınmasında ve Öğretmenlerin Mesleki Gelişimine Yönelik Beklentilerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular

İkinci soruya ilişkin öğretmen beklentilerinin frekans değerleri aşağıdaki Tablo 3.2.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2.2. İkinci Soruya İlişkin Öğretmen Beklentilerinin Frekans Değerleri

Kategori:14 Sendikaların, eğitimle ilgili sorunlarda, politik ve yönetsel kararlarla ilgili, öğretmenlerin mesleki gelişimleriyle ilgili vb. konularda beklentileri karşıladığını düşünüyor musunuz?	Sendikalara Üye öğretmenlerin beklentileri karşılama düzeyine yönelik beklentileri	f
	Sendikaların, eğitimle ilgili sorunlarda, politik ve yönetsel kararlarla ilgili, öğretmenlerin mesleki gelişimleriyle ilgili vb. konularda beklentilerimi karşıladı. (Ö1, Ö3, Ö4, Ö7, Ö12, Ö13, Ö14)	7
	Sendikaların, eğitimle ilgili sorunlarda, politik ve yönetsel kararlarla ilgili, öğretmenlerin mesleki gelişimleriyle ilgili vb. konularda beklentilerimi karşılamadı. (Ö2, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11)	7
	TOPLAM	14
	Herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlerin beklentileri karşılama düzeyine yönelik görüş ve beklentileri	f
	Sendikaların, eğitimle ilgili sorunlarda, politik ve yönetsel kararlarla ilgili, öğretmenlerin mesleki gelişimleriyle ilgili vb. konularda beklentilerimi karşıladı (Ö15, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20, Ö21)	6
	Sendikaların, eğitimle ilgili sorunlarda, politik ve yönetsel kararlarla ilgili, öğretmenlerin mesleki gelişimleriyle ilgili vb. konularda beklentilerimi karşılamadı. (Ö18)	1
	TOPLAM	7

Tablo 3.2.2’de“Sendikaların, eğitimle ilgili sorunlarda, politik ve yönetsel kararlarla ilgili, öğretmenlerin mesleki gelişimleriyle ilgili vb. konularda beklentileri karşıladığını düşünüyor musunuz?” sorusuna sendikalı öğretmenler; sendikalarının

beklentilerinin karşılandığı (f=7), beklentilerinin bu konularda karşılanmadığını (f=7) beyan ederek beklentilerini sıraladılar. Sendikalara üye olmayan öğretmenlerin çoğunluğuna göre sendikaların bu konulardaki beklentilerinin karşılanmadığını (f=6) beyan ederek beklentilerini sıraladılar.

A kodlu sendikaya üye Ö1 kodlu öğretmen; *“Bu konularda sendikamın beklentilerimi karşıladığını düşünüyorum. Eğitim ile ilgili sorunlarda yönetsel ve politik kararlarda ve mesleki gelişim ile ilgili olsun, hayat pahalılığıyla olsun, özlük haklarla ilgili olsun, üyelerin ve öğretmenlerin isteklerine uygun davrandıklarını sendikamın bu konularda beklentilerimi karşıladığını rahatlıkla söyleyebilirim”*. A kodlu sendikaya üye Ö3 kodlu öğretmen; *“Bu soruya bütün yönleri ile baktığımda sendikam bütün beklentilerini karşıladığını düşünüyorum. Özellikle KHK mağduru biri olduğum için sendikamla kurduğum ilişki ve beklentilerin yerine getirilmesi çok değerlidir. Benim için bu ezbere değil yaşayan birisi olarak söylüyorum”*. A kodlu sendikaya üye Ö5 kodlu öğretmen; *“Kesinlikle hayır. Hepsi mevcut hâkim ideolojiler kısıcında kalıyor. Kendi sendikamda buna dâhil karşıladıklarını kesinlikle düşünmüyorum. Eğitim ile ilgili sorunlarda olsun, politik ve yönetsel kararların alınmasında olsun, mesleki gelişimle ilgili olsun hâkim ideolojik kısıcında oldukları için beklentileri karşılamaları pek mümkün değil. Bütün sendikalar bu kısaçtan kurtuldukları zaman bu sorunlara cevap verebilirler. İsteğim bu ideolojiden kurtulup asıl amaçlarına dönmeleridir”*. Beyan ederek, sendikanın bu beklentileri karşıladığını belirtenler kadar beklentilerden uzak kaldığını bunun sebebinin ise; mevcut durumdaki ideolojik düşüncelerden olduğu, sendikaların bu ideolojik düşünceden vazgeçerek amaçlarına uygun davranması gerektiğini belirttiler.

B kodlu sendikaya üye Ö7 kodlu öğretmen; *“Evet karşılamaktadır. Benim açımdan benim sendikam soruda sorulan bütün alanlarda benim bütün beklentilerimi karşılamaktadır”* B kodlu sendikaya üye Ö8 kodlu öğretmen; *“Pek beklentileri karşılamadılar.*

- *Eğitimle ilgili yapılacak çalışmalar programlar eğitim şuralarının da önce saha çalışmalarının sonucunda elde ettikleri verileri ilgili yerlere götürüp paylaşmaları ve bunun oradan hayat geçmesi gerektiğini bekliyorum. Direkt olarak sendikacılar arasında değil de öğretmenler arasında fikir birliğine varıp eğitim ile ilgili beklentilere cevap vermediler.*

- Politik ve yönetsel kararlarda da istenilen düzeyde karşılamadılar. Bunun için iyi bir politika belirlemeleri gerekir.

-Mesleki gelişim ile ilgili üye olduğumdan beri herhangi bir hizmet içi eğitim almadım. Bunun için sendikalardan ve sendikamdan hizmet içi eğitim kursları, çalıştaylar, seminerler, düzenlenmesini bekliyorum”. B kodlu sendikaya üye Ö9 kodlu öğretmen; “Sendikalar bu konuların hiç birinde beklentileri karşılamadılar. Mağduriyetler, meslekten haksız ihraçlar yaşandığında sendikadan ses çıkmayıp adeta herkes kılıfına çekilmişti. Böyle bir sendikanın bu beklentileri karşılaması mümkün değil”. Beyan ederek sendikaların bu beklentileri pek karşılamadığı vurgulayarak beklentilerini belirttiler.

C kodlu sendikaya üye Ö13 kodlu öğretmen; “Öğretmen yeterlilikleri mesleki gelişmeleri ile ilgili konularda sendikaların yapmış olduğu birçok faaliyet var. Bunlarda zaten bakanlık ile birlikte hareket etmekte. Neticede beklentilerimi karşıladığını söyleyebilirim. Çünkü hem fikirleri dinleyen hem de fikişel olarak yönlendiren bir temaya sahip oldukları için bu konulardaki bütün beklentileri karşıladığını düşünüyorum”. Beyan ederek, sendikanın beklentileri karşıladığını vurguladı.

Sendikalara üye olmayan Ö15 kodlu öğretmen; “Karşıladığını düşünmüyorum. Neden:

-Mesela öğretmenlerin mesleki gelişimleriyle ilgili sosyal ve sanatsal anlamda kırsal ve uzak ilçelerde herhangi bir çalışma yapmıyorlar. O insanlar mesleki anlamda da normal gelişimlerde de şehir merkezine uzak durdukları için sıkıntı yaşıyorlar. Onlar için sanat spor ve sosyal kişisel gelişim kursları açarak çalışmalar yapması gerekiyor.

-eğitim konusunda somut ve yapılabilir çözümler üretmeleri gerekir. 4+4+4 sistemi geldiğinde bazı sendikalar içeriğe tam hâkim olmadan savundu, bazıları ise içeriği bilip eleştirdi. Ancak çözüm önerisinde bulunamadılar. Bu vb. konularda çalışmalar yapıp çağdaş yöntemlerle çözüm üretmeleri gerekir.

- politik kararlarda, ülkenin eğitim sisteminin değiştirilmesinde hükümetin karşısında durmalarını bekliyorum. Veya ikna edici bir şekilde hükümete bu politik

kararların yapılmasında öğretmenlerin beklentilerinin karşılanmasını sağlamaları gerektiğini düşünüyorum

-yönetmelik kararlarda etkili olmaması gerekir. Özellikle yönetici atamalarına karışmaması gerektiğini düşünüyorum. Sendika kendisini üyelerinin; özlük, sosyal ve ekonomik hakların korunması ve geliştirilmesi için yönetmelik kararlarda karalı olması gerekir". Sendikalara üye olmayan Ö20 kodlu öğretmen; "Benim açımdan sendikalar bu konuda biraz beklentinin altında kaldı. Madde madde sıralayacak olursam;

-Eğitim ile ilgili sorunlarda; sendikaların bu güne kadar eğitim daha iyi akıl ve bilimi temel esas alan çağın gereklerine uygun bir çalışma içerisinde olmadılar. Bunu özellikle diğer sorularda açıkladığım gibi, öğretmenlerin çalışma koşullarını düzeltmediler. Öğretmenler halen az bir ücretle kırsal yerleşim yerlerinde normal gelişmiş bir şehirdeki öğretmen gibi maaş alıyor olması. Mesela bu konu hakkında sendikalar bir çalışma içerisine girip orada çalışan öğretmenin biraz daha fazla ücret almasını sağlayabilir. Birleştirilmiş sınıfların şuan ki durumu hakkında bir mücadele vererek o öğrencilerin eğitimde fırsat eşitliği maddesi gereğince o öğrencilerinde normal akranları gibi tek bir sınıf aynı seviyedeki öğrencilerle ders görmesi için çalışması gerekir. Okulların genel olarak fiziki ve alt yapı sorunlarını çözecek çözüm önerilerinde bulunarak bakanlığı harekete geçirebilir. Eğitimin bölgesel hatta il düzeyinde ve ilin de kendi içerisinde bölgelere ayırarak eğitim verilmesi sağlanarak eğitim bir bütün olarak bütün yurttaşlara verilmesini sağlanabilir. Bu sadece belli başlı ve herkes tarafından görülen sorunlar. Bide sürekli bir sistem değişikliği yapılmaması ve 4+4+4 eğitim sistemin kaldırılması için mücadele vermelerini isterim bütün sendikaların.

-Yönetmelik ve politik kararlarda ise sendikalar kendi alanları içerisinde politika üretip çözüm önerilerinde bulunuyorlar. Önemli olan nokta bakanlık tarafından kale alınmalarıdır. Bu konuda sendikalar ellerinde bulunan bütün gücü kullanmasını istiyorum. Çözüm önerilerinin kimden geldiği değil akıl ve bilime dayanıyorsa ve çağın gereklerine uygunsa bakanlık tarafından bütün sendikalardan politik ve yönetmelik kararlarda çözüm önerilerini dinleyip ona göre politika üretmeler eğitim daha iyi olur.

-Mesleki gelişim noktasında illerde görev yapan öğretmenler daha avantajlı bu mesleki gelişim ilçelerde ve uzak köy okullarında yapan öğretmenlerinde katılacak bir düzeyde ve yerde yapılması daha doğru olacaktır. Sendikalar bunu bir görmesi gerekir". Beyan ederek, sendikaların beklentileri karşılamadığını belirterek beklentilere ilişkin görüş ve beklentilerini vurguladılar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4 SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde sendikalara ilişkin öğretmenlerin görüş ve beklentilerinden elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuç, tartışma ve öneriler kısmına yer verilmiştir.

4.1 SONUÇLAR

Aşağıda öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri 13 kategori, beklentileri 2 kategoride bir sendikaya üye ve sendikaya üye olmayan öğretmenler başlığı altında ayrı ayrı yer verilmiştir.

4.1.1 Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerine Göre Sonuçlar

4.1.1.1 Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenlerine Göre Sonuçlar

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri

- Araştırma sonucunda sendikalı öğretmenlerin; sendikalara üye olmada en önemli faktörün özlük haklarının korunması için üye oldukları sonucuna varılmıştır.
- Sendikalı öğretmenlerin; sendikalara üye olma sebeplerinin arasında en önemli ikinci etken ise örgütlü bir şekilde hareket etme ve bir grup içerisinde yer alma isteği olarak belirlenmiştir. Sendikalı öğretmenlerin çok az bir kısmı ise, sendikaların kendi siyasi görüş ve düşüncelerine yakın olduğu için üye oldukları tespit edilmiştir.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikaya üye olmayan öğretmenlerin; sendikalara üye olmada örgütlü bir şekilde mücadele etmek ve bir gruba ait olma düşüncesi sendikalara üye olabilecekleri tespit edilmiştir.
- Sendikalara üye olmada, sendikaların özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi önemli bir sonuç olarak tespit edildi. Sendikasız öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu özlük haklarının korunması için üye olabileceği sonucuna varılmıştır. Sendikasız öğretmenlerin çok az bir

kısmı ise sendikaların elinde bulundurduğu güç için üye olabilecekleri sonucu tespit edilmiştir.

4.1.1.2 Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olmama Nedenlerine Göre Sonuçlar

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikalı öğretmenlerin; öğretmenlerin sendikalardan çekinmelerinin ve üye olmama nedenlerinin en önemli sebebi, mevcut siyasi atmosferden korktukları “acaba üye olursam başıma ne gelir korku ve endişesinin olduğu sonucuna varıldı. Bunun dışında sendikaların, son dönemlerde siyasi bir kurum olarak hareket etmeleri sebebiyle öğretmenlerin sendikalardan çekindikleri ve üye olmada pasif davrandıkları sonucuna varılmıştır.
- Sendikalı öğretmenlerin yarıdan fazlası sendikaların istenilen düzeyde çalışanların haklarının korunması için çalışma yapmadıkları için üye olmaktan memnun olmadıkları sonucu tespit edilmiştir.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikasız öğretmenlerin, her sendikanın bir siyasi kurum mensubu olarak hareket ettiğini, sendika olarak hareket etmediğini bu yüzden sendikalara üye olmadıkları sonucu tespit edilmiştir.
- Sendikaların istenilen düzeyde çalışanların haklarının korunmasında ve geliştirilmesinde beklenen düzeyde çalışmalarda bulunmaması, öğretmenlerin sendikalara üye olmamalarında önemli bir etken olduğu sonucuna varılmıştır.
- Son yıllarda sendikalı öğretmenlerin, sendikal çalışmalarda kaynaklı açığa alma ve ihraç olma durumlarının olması, sendikalara üye olmayan öğretmenlerin sendikaya üye olmada çekingen, korku ve endişeye sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

4.1.1.3 Öğretmenlerin, Sendikaların Demokratikleşmeye Katkısına Göre Sonuçları

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikaların demokratikleşmek için yapmış oldukları politik duruşları, sendikalı öğretmenlerin çoğunluğu için demokrasi için atılabilecek en önemli demokratik tutum olduğu sonucu tespit edilmiştir.
- Sendikaların, çalışanları haklarının korunması bakımından ortaya çıkan antidemokratik tutumların karşısında durması ve farklı dilde, renkte ve görüşte insanların bir araya gelerek özgür bir şekilde fikirleri söylemeleri demokratikleşme için önemli bir etken olduğu sonucuna varılmıştır.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikaların demokrasi gelişmesi ve korunması için beklenen düzeyde olmasa da, sendikaların eğitim ile ilgili konularda tutum ortaya koyması ve tutumu geliştirmek içinde politik mücadele içine girmesi demokratikleşme için en önemli sonuç olduğu tespit edilmiştir.
- Sendikalar toplumun her kesiminde insanların bir araya gelerek ortak bir hareket etmesi, farklı düşüncelerin zenginlik olarak görülmesi demokrasi için güzel bir örnek olduğu sonucuna varılmıştır.

4.1.1.4 Öğretmenlerin Sendikaların Genel Çalışma Koşullarına Göre Sonuçları

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikalı öğretmenlerin; sendikalarının genel çalışma koşullarından memnun olduğu sonucu tespit edilmiştir. Bu memnuniyetin sendikanın çalışanların haklarının korunması için vermiş oldukları mücadeleden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.
- Sendikanın çalışma koşullarını yetersiz bulan ve bu çalışma için sendikaya karşı olumsuz duygu besleyenler az bir orana sahip oldukları tespit edilmiştir.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikaya üye olmayan öğretmenler; sendikaların genel çalışma prensiplerini yetersiz olduğunu, özellikle ekonomik ve sosyal hakların korunması için yeterli düzeyde mücadele etmediklerini bu yüzden sendikaların genel çalışma koşullarından memnun olmadıkları sonucuna varılmıştır.

4.1.1.5 Öğretmenlerin Eğitim Sendikalarının Hakkında Temel Görüşlerine Göre Sonuçları

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikalı öğretmenlerin; eğitim sendikalarına karşı olumlu olarak baktıkları, sendikaların çalışanların haklarının savunulmasında ortak bir mücadele içerisinde oldukları ve örgütlü bir yaşamın parçası olarak görmeleridir. Sendikalı öğretmenlerin azımsanmayacak düzeyde sendikaların olumsuz olarak gördükleri sendikaların çalışanların sorunlarıyla beklenen düzeyde ilgilenmedikleri ve siyasi fikirler peşinden hareket ettikleri eleştirisi sonucuna varılmıştır.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikasız öğretmenlerin sendikalara genel bakışı, sendikaların örgütsel bir yaşamın olmazsa olmaz bir parçası olarak gördüklerini sonucuna varılmıştır. Eğitim sendikalarına olumsuz bakışlarında ise, sendikaların çalışanların sıkıntılarını görmezden geldikleri ve herhangi bir sorunla ilgilenmediklerini araştırmaya katılanların tamamı tarafından olumsuz bir bakış olarak tespit edilmiştir. Ayrıca sendikaların siyasi kurum olarak hareket etmesi ve sendikacılığın genel tanımına uygun hareket etmediği sonucu tespit edilmiştir.

4.1.1.6 Öğretmenler Sendikalara Üye Olmada Etki Eden Durumlara Göre Sonuçları

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikalı öğretmenlerin sendikalara üye olmada en önemli faktörün sendikaların siyasi duruşundan (milliyetçi, muhafazakâr ve demokrat) dolayı üye oldukları sonucu tespit edilmiştir.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikasız öğretmenlerin, sendikalara üye olmalarında en önemli faktör olarak sendikaların siyasi duruşu olduğu ve üye olduklarında kendi siyasi fikirlerine yakın bir sendikaya üye olabilecekleri sonucuna varılmıştır.

4.1.1.7 Öğretmenlerin, Sendikaların Kendi Üyelerinin, Üst Mevkilere Atanmasında Sendikaların Etkinliğine Göre Sonuçları

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikalı öğretmenlerin; sendikanın etkisiyle liyakat sahibi olmayan üyelerin çalışma hayatında herhangi bir mevki ve makama getirilmesinde sendikaların etkili olduğunu bu durumda kendi sendikaları olsa bile sendikaya karşı olumsuz bir durum olduğu sonucu varılmıştır.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikaya üye olmayan öğretmenlerin, özellikle son dönemlerde yapılan atamaların yetkili sendika tarafından kendi üyelerini kayırmada kullandığı, sendikanın bu konuda etkili olduğu sonucu tespit edilmiştir.

4.1.1.8 Sendikaların Özlük Haklarının Korunması ve Geliştirilmesine Göre Sonuçları

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikalı öğretmenlerin, sendikaların özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için yeteri kadar mücadele ettikleri bu konuda sendikalarına karşı olumlu bir bakışa sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikasız öğretmenlerin, sendikaların özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi için çalışmadıklarını bu yüzden sendikalara karşı olumsuz bir bakışa sahip oldukları sonucu varılmıştır.

4.1.1.9 Sendikaların Siyasi Kurumlarla Olan İlişkisine Göre Sonuçlar

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikalı öğretmenlerin çoğunluğuna göre, sendikaların siyasiler ilişki içerisinde olup, çalışanların sorunlarına çözüm bulmak için mücadele etmesi gerektiğini ve her siyasi oluşumla iyi ilişkiler içerisinde olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ancak bunu yaparken belli bir siyasi durumun içerisine girmekten uzak durması gerektiği beyanında bulundular.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikasız öğretmenlerin çoğunluğuna göre, sendikaların her siyasi oluşumla çalışanların sorunlarını çözmek için siyaset yapmaları gerektirdiği sonucuna varılmıştır. Bu siyasi kurumlarla ilişki içerisine girdiklerinde siyaset kurumu gibi hareket etmelerini istemedikleri sonucuna varılmıştır.

4.1.1.10 Sendikaların Eğitim Sorunlarına Yaklaşımına Yönelik Sonuçları

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri

- Araştırmaya katılan Sendikalı öğretmenlerin, sendikaların günümüz eğitim sorunlarına karşı ilgisiz kaldıkları, çalışanların ve eğitimin

bulunduğu duruma karşı herhangi bir çalışma içerisinde olmadıkları ifade ederken, bu durumun sadece sendikaların pasif davranmasından kaynaklanmadığını, karar mercileri tarafından da sendikaların bu çalışmalarda engellendiği sonucu tespit edilmiştir.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikaya üye olmayan öğretmenlerin, sendikaların günümüz eğitim sisteminin içerisinde olduğu sorunlara karşı herhangi bir çözüm önerisinde bulunmadığını, bu sorunlara karşı çözüm olabilecek bir durumda olmadıkları sonucuna varılmıştır.

4.1.1.11 Sendikaların Yönetmel Kararların Alınmasındaki Etkinliğine Göre Sonuçlar

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikalı öğretmenlere göre, sendikaların yönetmel kararların alınmasında etkili oldukları, hükümet tarafından alınan kararlarda sendikaların kendi isteklerini yerine getirmede ve ona uygun kararların alınmasında yeterli bir güce sahip oldukları sonucu tespit edilmiştir.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikaya üye olmayan öğretmenlere göre, sendikaların yönetimsel kararların alınmasında güçlü oldukları, özellikle yönetici atama gibi durumlarda sendikaların istekleri doğrultusunda kararların çıktığı sonucuna varılmıştır.

4.1.1.12 Öğretmenlerin, Sendikalara Karşı Hissettikleri Aidiyet Duygusuna Göre Sonuçlar

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikalı öğretmenlerin, sendikalarına karşı kendilerini ait hissettiklerini ve örgütün bir parçası olarak kendilerini gördükleri,

sendikalarına karşı bu duyguyla üye oldukları sonucu tespit edilmiştir.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikasız öğretmenler, sendikaların kendilerine karşı herhangi bir aidiyet duygusu kazandırmadığı için üye olmadıkları araştırmaya katılan sendikaya üye olmayan öğretmenler tarafından beyan edilmiştir.

4.1.1.13 Sendikaların Politik Kararların Alınmasındaki Etkinliğine Göre Sonuçlar

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikalı öğretmenlerin, sendikaların özellikle politik kararlarda kısmı bir etkiye sahip olduğu, bu kısmi etkinin yetkili sendika dışında diğer sendikaların herhangi bir etkiye sahip olmadıkları sonucuna varılmıştır.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Görüşleri

- Sendikaya üye olmayan öğretmenlerin büyük çoğunluğu göre, sendikaların politik kararların alınmasında herhangi bir etkililiğinin olmadığı sonucu tespit edilmiştir.

4.1.2 Öğretmenlerin Beklentilerine Göre Sonuçlar

4.1.2.1 Öğretmenlerin Sendikalardan Genel Beklentilerine Göre Sonuçları

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Beklentileri

- Sendikalı öğretmenlerin sendikalardan en önemli beklentileri, sendikaların çalışanların özlük hakları korunması ve geliştirilmesi için her alanda mücadele etmesi gerektiği, özellikle ekonomik ve sosyal konularda yeterince çalışma yapması, öğretmen ücret ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi gerektiği beklentiler içerisinde yer almıştır.

- Sendikaların günümüzde en fazla eleştirilen ve sendikalı çalışanlar tarafından uzak durulması istenilen siyasi bir kurum gibi davranılması istenilmeyen beklenti olarak tespit edilmiştir.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Beklentileri

- Sendikaya üye olmayan öğretmenlerin sendikalardan beklentileri, özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi olduğu, özellikle ekonomik ve sosyal olarak çalışanların refah içerisinde yaşamaları için mücadele etmeleri gerektiği sonucu tespit edilmiştir.
- Sendikaya üye olmayan öğretmenlerin sendikalardan en önemli ikinci beklentileri ise, sendikaların herhangi bir siyasi kurumun bir parçası olarak görüş içerisinde olmaları istenilmeyen davranış olarak beklentiler içerisinde yer almıştır.

4.1.2.2 Öğretmenlerin, Sendikaların Eğitim, Politik-Yönetmel Kararların ve Mesleki Gelişimine Yönelik Beklentilerine Göre Sonuçları

Sendikalara Üye Öğretmenlerin Beklentileri

- Sendikalara üye öğretmenlere göre sendikaların eğitim ile ilgili sorunlarda; sendikalardan beklenen, fizik ve alt yapı sorunları, sınıfların kalabalıklı konusunda yeterli beklentiyi karşıladığı, politik ve yönetmel kararlarda; sendikaların iyi bir politika geliştirdiği ve bu sayede alınan kararlarda etkili olduğu, yönetici atamalarında sendikaların istekleri doğrultusunda atama planının olması, mesleki gelişimle ilgili hizmetiçi eğitim kurs ve seminerlerin olması sendikaların sendikalı öğretmenlerin beklentisini karşıladığı sonucu tespit edilmiştir.
- Araştırmaya katılan sendikalı öğretmenlerin çoğunluğuna göre ise; sendikaların bu konularda istenilen düzeyde olmadıklarını, eğitim içerisinde bulunduğu kalitenin yetersiz olduğu, bunun için eğitimin bütün alanlarına yönelik çalışma yapmasını, iyi bir politika belirleyip öğretmenlerin istekleri doğrultusunda politik kararların alınması için

çalışma yapması, yönetsel kararların çalışanların istekleri doğrultusunda mücadele etmesi gerektiği, mesleki gelişim için her zaman ve her yerde seminer ve çalıştayların düzenleyerek çalışanların katılmasının sağlanması için kolaylıklar sunması beklentiler içerisinde sıralanmıştır.

Sendikalara Üye Olmayan Öğretmenlerin Beklentileri

- Sendikası olmayan öğretmenlerin çoğunluğuna göre sendikaların istenilen düzeyde beklentileri karşılamadığı sonucuna tespit edilmiştir. Özellikle sürekli eğitim sisteminin ve sınav sistemin değişmesi için sendikaların bu konuda daha aktif bir rol üstlenmesi, politik ve yönetsel kararlarda ellerinde bulunan gücü tam olarak kullanması gerektiği, mesleki gelişimle ilgili kırsal ve şehir arasındaki farkı kapatmak için her yerde hizmetiçi eğitim ile ilgili çalışmalar yapmaları beklentiler içerisinde sıralanmıştır.

4.2 TARTIŞMA

Araştırmada öğretmenlerin sendikalara üye olmada en önemli faktörün özlük haklarının korunması ve örgütlü olmak olduğu tespit edilmiştir. Arslan (2015) yaptığı araştırmasında öğretmenlerin sendikalara üye olmasının en önemli nedenlerinin; haklarının korunması ve örgütlü olmak olduğu sonucu elde edilmiştir. Aksoy (2013) yılında yaptığı araştırmasında, lise öğretmenlerin sendikalara üye olma görüşlerinde; “özlük haklarında kazanım elde etmek için örgütlendikleri” , “örgütlenerek haklarının korunması” görüşleridir. Bu araştırmalar incelendiğinde alan ile ilgili çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye olumsuz bakışa sahip olmasına neden, sendikaların siyaset kurumu ile olan ilişki sonucu üye olursam başıma ne gelir korkusu ve endişesinin olduğu tespit edilmiştir. Gökçe (2009) yılında yapmış olduğu ilköğretimde çalışan öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenleri; sendikaların siyasi partilerin savunucu olması ve üye olursam toplum tarafından etiketlenme korkusu olduğudur. Arslan (2015) araştırmasında “Sendikalar siyasete alet oldukları

için üye olmuyorum.” ifade etmişlerdir. Aksoy (2013) araştırmasında öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenleri arasında “Öğretmenler, sendikaların siyasi fikirlere göre ayrılmaları, sendikaların ülke meselelerine sahip çıkmada ortak bir iradede birleşememeleri, her gelen iktidarın kendisine yakın bir sendikayı kullanarak eğitim çalışanlarının haklarını göz ardı etmeleri” ifade etmiştir. Yapılan alan çalışmasında öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenleri arasında ortak nedenlerin olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin, sendikaların demokratikleşmeye katkılarının, sendikal varlığın olması ve farklı fikirlerin bir arada bulunması olarak sıralanmıştır. Çınar (2008) ilköğretim okullarında sendikalaşma faaliyetlerinin öğretmenler ve yöneticiler üzerindeki etkisini incelediği araştırmasında; demokrasinin ülkemizde gelişmesi için sendikaların varlığının gerekli olduğu sonucu tespit edilmiştir. Ün (2018) araştırmasında hem işçi hem de kamu çalışanlarının demokrasiyi özgürlük olarak tanımladıkları ve ortak karar alımına değindikleri sonucu görülmüştür. Uyumlu (2009) araştırmasında üniversite öğretim elemanlarının sendikal örgütlenmeyi; demokrasi ve insan haklarına yarar sağlamak olarak tespit etmiştir. Bu çerçevede yapılan alanyazısı çalışmasında sendikaların demokrasi için hem gelişimsel hem de olgusal olarak etkinliği tartışmasız olduğudur.

Öğretmenlerin sendikaların genel çalışma koşullarında sendikalı öğretmenlerin memnun oldukları, sendikalı olmayan öğretmenlerin memnun olmadığı sonucu tespit edilmiştir. Gökçe (2009) araştırmasında, sendikaya üye olmayan öğretmenlerin sendikalara karşı genel olarak olumsuz bir tutum içerisinde olduğunu ifade etmiştir. Eken (2014), Yasan (2012), Taşdan (2013) ve Çınar (2008) yaptıkları araştırmalarında; sendikaların eğitim ile ilgili genel çalışmalarının eksik olduğu; araştırmaya katılanların bu konuda sendikadan memnun olmadıkları sonucu tespit edilmiştir. Sendikasız öğretmenlerin memnun olmamasının nedeni olarak vurgulayabiliriz. Arslan (2015) araştırmasında; *“Sendikalar öğretmenlerin haklarını arayıp seslerini duyurabilmelerini sağlar”* ifade etmiştir. Bu çerçevede sendikalı öğretmenlerin sendikalardan memnun olduklarının temel nedeni haklarının aranması olduğunu söyleyebiliriz.

Öğretmenlerin sendikalar hakkındaki görüşlerine baktığımızda; sendikaların örgütsel bir yaşamın parçası olarak görülmesi olduğudur. Sendikalar hakkındaki olumsuz görüşleri ise sendika siyaset kurumu ile olan ilişkisi olduğudur. Aksoy (2013)

araştırmasında; öğretmenlerin, özlük haklarının korunması, demokratik toplum olabilmelerinde, eğitim ile ilgili sorunlarda çözüm bulmada söz sahibi olabilmek için örgütlenmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Arslan (2015) çalışmasında öğretmenlerin sendikalara karşı olumsuz görüşlerinin temelinde sendika siyaset-ilişkisi olduğu belirtmesidir. Aksoy (2013) çalışmasında, sendikaların siyasi fikirlere göre ayrılmaları sendikalara karşı olumsuz bir bakış ortaya koyduğunu ifade etmektedir. Yapılan çalışmalarda da bakıldığında sendikaların örgütlü olmak için önemli bir etken olduğu, sendikanın siyaset ile olan ilişkisinin olumsuz bir bakışı ortaya çıkarttığı tespit edilmektedir.

Öğretmenlerin sendikalara üye olmada siyasi görüşün belirleyici olduğu, bunun dışındaki dilin, ırkın, dinin vb. durumlarının da etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Durmuş (2018) araştırmasında, öğretmenlerin sendikalara üye olurken bilinçli davranmadıklarını, genellikle siyasi düşüncelerine yakın sendikaya üye olduklarını tespit etmiştir. Arslan (2015) çalışmasında, öğretmenlerin aynı ideolojiye sahip sendikalara üye olduklarını ifade etmiştir. Uyumlu (2009) çalışmasında, sendikalara üye olmada “milli menfaatlerin, ülkü birliğinin” etkili olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışmalardan da görüldüğü gibi siyasi durumun temel belirleyici olduğu diğer durumların bundan sonra geldiğini ifade edebiliriz.

Öğretmenlerin, sendikaların kayırmacılık için kullanıldığı azımsanmayacak düzeyde tespit edilmiştir. Özellikle sendikalara üye olmayan öğretmenlerin bu durumdan rahatsız olduklarını beyan etmişlerdir. Çilek (2016) çalışmasında, öğretmenlerin sendikaları bireysel çıkar elde etme boyutunda yoğunlaştığı sonucuna varmıştır. Ak ve Sezer (2018) kamu personel sisteminde çalışanların görevde yükselmesinde kayırmacılık sorunu adlı araştırmasında; kamuda gittikçe güçleri artan sendikaların, bu güçlerini yönetici atama ve terfilerde kullandıkları sonucuna varmıştır. Akcan ve diğerleri (2017) araştırmalarında öğretmenlerle yapılan görüşmede sendikaların yönetici atamalarında pozitif ayrımcılık yaptığı sonucuna ulaşmıştır. Arslan (2015) araştırmasında; “*Sendikaların adam kayırma ve torpili desteklemesi*” sonucuna vararak sendikalara karşı olumsuz bir düşüncenin varlığına işaret etmiştir.

Öğretmenlerin, sendikaların siyaset kurumu ile olan ilişkisine olumlu baktıkları ancak siyasi parti temsilcisi gibi davranılmasında rahatsız oldukları sonucu tespit edilmiştir. Arslan (2015) araştırmasında sendikaların “*Sendikaların siyasete alet*

edilmemesi gerekir.” sonucuna varmıştır. Köybaşı ve Arkadaşları (2016) araştırmalarında aynı sonuca ulaşmıştır. Öğretmenlerin haklarının savunulmasında siyasilere ellerinde bulundukları güç doğrultusunda baskı yapıp isteklerini gerçekleşmesini sağlamalıdır. Haydaroğlu ve Erdoğan (2016) araştırmasında; siyasi partilerin her dönemde sendikaların yönetiminde söz sahibi olmak için çaba içinde oldukları, bu yüzden sendikaların siyaset ile ilişkisinde fonksiyonlarını tam anlamıyla gerçekleştiremediği dile getirmiştir. Uyumlu (2009) çalışmasında sendikaların hak ve emek mücadelesinde bütünsel bir mücadeleye girerek, siyaset alanına müdahale etmesi zorunluluğuyla başarıya ulaşılacağı sonucuna varılmıştır.

Sendikaların eğitim ile ilgili sorunlara karşı mücadelede eksik kaldığı bunun için mücadeleyi biraz artırması öğretmen ve öğrenci sorunlarının çözüm bulması gerektiği sonucu tespit edildi. Eken (2014), Yasan (2012), Taşdan (2013) ve Çınar (2008) yaptıkları araştırmalarında; sendikaların eğitimin niteliği artırma konusunda istenilen düzeyde olmadıklarını sonucu tespit edilmiştir. Sendikaların politik ve yönetsel kararların alınmasında kısmi bir etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bu etkinin hem sendikal performans düşüklüğü hem de yetkililerin sendikaları bu işin dışında tutmasıyla ilgilidir. Çilek (2016) araştırmasında, sendikaların meslekte gelişim ve hak elde etme konusunda bakanlık üzerinde etkili olduğunu, özlük hakları, ekonomik ve meslekte yükselme gibi konularında eksik kaldığını tespit etmiştir. Mesleki gelişimle ilgili sendikaların sosyal konularda daha fazla çalışması istenilmiştir. Aksoy (2013) çalışmasında, eğitim sorunlarının çözüm bulmasında düzenleme yaparak yeterince söz sahibi olması beklentiler içerisinde yer almaktadır. Berkant ve Gül (2017) araştırmalarında; sendikaların eğitim öğretime katkısının sınırlı olduğu, bu katkının artırılması için eğitim programlarının hazırlanması süreçlerine aktif rol alması beklentileri içerisinde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Karaman ve Erdoğan (2016) araştırmalarında; sendikaya üye çalışanların sendikalardan beklentileri, sosyal, demokratik ve ekonomik haklarının savunulması olduğu, diğeri de; eğitim ile ilgili sorunlara karşı çözümüne katkı sağlayarak; eğitim politikaların şekillenmesinde rol alması, eğitim niteliğinin artırılmasında, eğitimde fırsat eşitliği sağlanarak öğrenci haklarının korunması, fiziki ve alt yapı yetersizliklerine karşı yöntemler belirleyerek katkı sağlaması beklentiler içerisinde yer almıştır. Alan yazısına baktığımızda da benzer beklentilerin olduğunu görüyoruz.

Sendikalardan en önemli beklentinin özlük haklarının korunması ve sendikaların siyaset yapmamaları öğretmenlerin beklentileri içerisinde olmuştur. Taşdan (2013) araştırmasında; sendikalı ve sendikasız öğretmenlerin en büyük beklentilerinin özlük haklarının geliştirilmesi olduğu sonucuna varmasıdır. Yıldırım'ın (2007) araştırmasında öğretmenlerin sendikalardan beklentilerinin özlük haklarının korunması ve geliştirilmesi sonucuna varmıştır. Eken (2014) araştırmasında; öğretmenlerin sendikalardan beklentilerinin, ekonomik ve sosyal hakların korunması ile ilgili olduğudur. Yapılan çalışmalarda da görüldüğü üzere bulunan bulgulara araştırmalarla örtüşmektedir.

Eken (2014) araştırmasında; öğretmenlerin sendikaların siyasi partilerle hareket etmesi sonucu çıkmıştır. Araştırmamızla zıt düşen bir sonuç olarak görülmektedir. Çalışmamızda öğretmenlerin sendikaların siyaset kurumu ile ilişki içerisinde olması gerektiğini, ancak siyasi parti gibi davranılmaması gerektiği sonucu çıkmıştır.

4.3 ÖNERİLER

4.3.1 Uygulamacılar İçin Öneriler

1. Toplum geleceğinin inşasında öğretmenler önemli bir rol oynamaktadır. Öğretmenlerin örgütlü bir şekilde eğitim öğretim hizmeti vermesi önemlidir. Sendikaların öğretmenlerin özlük, ekonomik ve sosyal hakları korumak adına en önemli sivil toplum örgütleridir. Öğretmenlerin örgütlü bir şekilde hareket etmesi ve sendikalara karşı olumsuz bakış açılarının giderilmesi için sendikaların öğretmenleri bilgi sahibi olmalarını sağlayarak olumsuz tutumların önüne geçmesi gerekmektedir.
2. Örgütlü yaşamın öneminin arttığı ve tek başına hak arama mücadelesinde istenilen başarının sağlanmadığı günümüzde, öğretmenlerin herhangi bir sendikaya üye olursam başıma ne gelir korku ve endişesinin önüne geçebilmek adına, örgütlü olmanın önemi anlatmak için öğretmenlere hizmet içi eğitim kursları ve seminerler düzenlenmelidir.
3. Sendikaların öğretmenlerin görüşlerini göz önünde bulundurarak, özlük haklarının korunması ve gelişmesi için eğitim sendikalarının ortak hareket etmesi, amaçlarda anlaşılmasıyla bir çatı altında toplanması gerekmektedir.

4. Sendikalar siyaset kurumundan uzak durmayarak, siyaset kurumu ile olan ilişkisinde sadece çalışanların haklarının korunması ve geliştirilmesi için güçlü bir sivil toplum örgütü olmalıdırlar.
5. Sendika üyelerinin sadece ekonomik ve sosyal haklarına yönelik çalışma dışında, öğretmenlerin kültürel ve sanatsal ihtiyaçlarına uygun çalışma yapmaları sağlanmalıdır. Bu ihtiyaçlara uygun projeler, kurslar düzenlenmelidir.
6. Sendikaların aidiyet duygusunun sürekli aktif olması için üyeleriyle sürekli iletişim halinde olmalıdırlar. Bunun için sendikaların geziler düzenleyerek üyelerine aidiyet duygusunu pekiştirmeleri gerekmektedir.
7. Sendika, üyelerinin herhangi bir makama terfi etmesinde ve yönetici atama süreçlerinde farklı düşüncede, ideolojide ve farklı sendikal kökenden gelen öğretmenlere karşı elinde bulundurduğu gücü baskı aracı olarak kullanmamalı, bu mevki ve makamlara gelmede farklılıkları göz önünde bulundurarak liyakatin sağlanması için çalışmalıdır.

4.3.2 Araştırmacılara Öneriler

1. Araştırma Diyarbakır ili merkez 4 ilçe de çalışan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentilerini incelemektir. Araştırmada elde edilen verilerin genellenmesi için daha büyük bir örneklem grubu ile çalışarak farklı illerde çalışan öğretmenlerle aynı çalışma yapılabilir.
2. Yapılan araştırma nitel ve öğretmen statüsünde çalışan kamu personeliyle yapılan bir araştırma, yönetici konumunda bulunan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerine başvurarak karşılaştırmalı bir araştırma yapılabilir.
3. Sendika yöneticilerinin görüşlerine göre öğretmenlerin sendikalardan beklentilerinin hangi konularda olduğu bir araştırma yapılarak sendikaların öğretmenlerin beklentilerine nasıl cevap verdiği tespit edilebilir.

KAYNAKÇA

- Acuner, M. A. (1994). *Öğretmen örgütlenmesine ilişkin model önerisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akcan, E., Polat, S. ve Ölçüm, D. (2017). Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre sendikal faaliyetlerin okullara etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1101-1119.
- Akçamete, A. G. (2005). *Açılış konuşması: Öğretmen yetiştirmede kalite sorunlar çalıştayı*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Ankara: Tek Işık Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı Yayınları.
- Ak, M., Sezer, Ö. (2018). Kamu personel sisteminde çalışanların görevde yükselmesinde kayırmacılık sorunu. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Geybulla Ramazanoğlu Özel Sayısı, 739-757.
- Akgün, S. (2018). Kimlik oluşumu sürecinde örgüt ve örgütlenmenin yeri. *Turkish Studies*, 13(2), 1-2.
- Aksoy, M. (2013). *Lise öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye bakışları: Eskişehir ili örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Akyüz, Y. (2006). *Türk eğitim temel sorunu: Öğretmen yetiştirme, atama, sağlama ilke ve uygulamaları, Türkiye’de eğitim bilimleri: Bir Bilanço Denemesi*, 429-443. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Altuğ, G. (2014). *Okullarda örgüt kültürü ile öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Altunya, N. (1998). *Türkiye’de öğretmen örgütlenmesi 1908-1998*. Ankara: Ürün Yayınları.

- Arslan, C. (2014). *Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin tutumları ve sendikal örgütlenme nedenleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Asan, E. (2014). *Türk ve yabancı eğitim sendikalarının eğitim politikaları ve insan yetiştirme anlayışına etkilerinin karşılaştırmalı analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydoğanoglu, E. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de sendika - siyaset ilişkisi*. Ankara: Kültür Sanat Sen Yayınları.
- Bakaç, N. (2018). *Farklılıkların yönetimine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Siirt.
- Bascia, N. (2000). The other side of the equation: Professional development and the organizational capacity of teacher unions. *Educational Policy*, 14(3), 385-404.
- Başaran, İ. E. (2000). *Yönetim*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Battal, E. (2004). *Sendikal örgütlenme ve eğitim-bir-sen*. Ankara: EBS yayınları.
- Baydar, F. (2016). *Eğitim politikalarının oluşturulmasında sendikaların rolü üzerine öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Baysal, Ö. (2010) Sınıf öğretmenlerinin mesleki örgütlenmeye yönelik tutumları: Uşak ili örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16(3), 329-352.
- Berkant, H.G. Ve Gül, M.(2017). Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalara yönelik algıları ve sendikalardan beklentileri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 6(1), 419-442.
- Bursalıoglu, Z. (1991). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Yayınları.

- Buyruk, H. (2015). Türkiye'de okul eğitiminde güncel gelişmeler: Eğitim “reformları” ve öğretmen sendikaları. *Forum Dergisi*, 57(2), 147-165.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, ÖE, Karadeniz. Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (14. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Can, N. (2012). Öğretmenlerin örgütlenmeye aktif katılımının engelleri. *Turkish Journal of Education*, 1(1), 14.
- Centel, T. (2000). *İşçi ve işveren sendikaları konfederasyonlarının Türk çalışma hayatındaki yeri*. Ankara: TUIİS Yayınları.
- Cerev, G. (2013). Geçmişten günümüze öğretmenlerin sendikal örgütlenme mücadelesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 203-216.
- Cerev, G. (2013b). *Türkiye’de kamu sektöründe öğretmenlerin örgütlenmesi: öğretmenlerin sendikalaşma ve sendikal gelecek algılarına yönelik bir alan araştırması (Kocaeli ili örneği)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Cerev, G. (2014). Türkiye’de kamu çalışanlarının örgütlenme mücadelesinin hukuksal gelişim süreci: 6289 sayılı kanun ve sendikal haklara etkileri. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 5(2), 24-39.
- Cindemir, H. (2017). Kamu görevlileri sendikacılığında İngiltere, Fransa, Almanya ve İsveç örnekleri. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16 (2), 553-566. DOI: 10.21547/jss.289918
- Cooper, B. S. (2000). *An international perspective on teachers unions, conflicting Missions? Teachers unions and educational reform*. Washinton: Brooking Institution Press.
- Çankaya, İ. (2005). *Sivil toplum örgütlerinin eğitim amaçlı faaliyetleri (Elazığ ili sendika örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

- Çelik, İ. (2011). *Türk eğitim sisteminde elit eğitim akımı*. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çınar, G. (2008). *İlköğretim okullarında sendikalaşma faaliyetlerinin öğretmenler ve yöneticiler üzerindeki etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çilek, A. (2016). *Türkiye’de eğitim sendikalarının etkililiği*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çilek, A. (2020). *Türkiye’de eğitim sendikalarının etkinliği*. Ankara.: Eyuder Yayınları.
- Delican, M. (2005). *Cumhuriyet döneminde Türk endüstri ilişkileri: İşçi sendikalarının dünü, bugünü*. Ankara: Sosyal Siyaset Konferansları.
- Demir, F. (1999). *Sendikalar hukuku*. İzmir: Birleşik Matbaa.
- Demir, F. (2013). *Öğretmen görüşlerine göre sendikaların okul yaşamına etkileri ve eğitim çalışanlarının sendikalara üye olmama nedenleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Demir, N. (2010). *Eğitimde esnek çalıştırma biçimlerinin öğrenme ortamına yansımalarının çözümlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demiryürek, E. (2008). *Eğitim iş kolunda faaliyet gösteren kamu sendikalarına üye öğretmenlerin eğitim sürecinde kazandırılmasını gerekli gördükleri değerlere ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Durmuş, G.Y. (2018). *Öğretmenlerin sendikal örgütlenmelerinin okulda karar verme ve iletişim süreçleriyle ilişkisinin analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

- Eken, İ. (2014). *İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentileri (Diyarbakır ili örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Gaziantep.
- Eraslan, L. (2012). Günümüz öğretmen sendikacılığının değerlendirilmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 1(1), 59-71.
- Eraslan, L. (2012). *Türkiye’de eğitim sendikaları ve etkilerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan, Ç. ve Karaman, H. G. (2016). Türkiye’deki eğitim sendikalarına yönelik bir inceleme: Amaçlar, beklentiler ve sorunlar. *Sakarya University Journal of Education*, 6(2), 123-140.
- Erken, B. (2013). Anayasal çerçevede Türkiye’de çalışma hakkı. *Çalışma Dünyası Dergisi*, 1(2), 66-84.
- Erkılıç, T. A. (2002). *İnsan kaynakları ve okulun eğitim programının yönetimine ilişkin etmenlerin ortaöğretim kurumlarında çalışan işgörenlerin sendikal örgütlenmeleri üzerine etkileri (Eskişehir merkez ilçe örneği)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Erkoç, Z. (2006). *İnsan kaynakları yönetimi & kalite yönetim sistemleri terimler sözlüğü*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Eskicumalı, A. (2002). *Eğitim, öğretim ve öğretmenlik mesleği, öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Gemici, Y. (2008). *Eğitimde sendika-yönetim ilişkileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gençoğlu, A.Y. (2013). Ticari kapitalizmden sanayi kapitalizmine: Merkantilizm, liberalizm ve Marksizm. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 7(14), 79-94.

- Girgin, A. İ. (2011). *Sendika kurma hakkı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Gökçe, E. (2009). *İlköğretim öğretmenlerinin öğretmen örgütlerine (sendikalara) üye olmama sebepleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Gül, M. H. (2007). *Eğitim çalışanlarının eğitim sendikalarına bakışı, beklentileri ve sendikaların eğitim çalışanlarına yönelik faaliyetleri ve beklentileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gülmez, M. (2006). *Sendikal haklarda uluslararası hukuka ve Avrupa birliğine uyum sorunu*. Ankara: Belediye-İş Yayınları.
- Gündüz, H. B. (2008). Öğretmenlerin sözleşmeli istihdamı ve durumlarına ilişkin sözleşmeli öğretmenlerin görüşleri. *XVII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*.
- Güneş, H. (2013). Sendikal haklar ve ülkemizde kamu görevlileri sendikacılığının gelişimi. *ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi* 1(1), 69-72.
- Haydaroglu, C., Erdoğan, H. (2016). Türkiye'nin sosyal ve ekonomik yapısındaki dönüşümünde sendika-siyaset ilişkisi. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 38-46.
- Hoxby, C. M. (1996). How teachers unions affect education production. *The Quarterly Journal of Economics*, 3(111).
- Işıklı, A. (2003). *Gerçek örgütlenme sendikacılık*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Işıklı, A. (2005). *Sendikacılık ve siyaset*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kalkan, Ö. (1999). *Memur sendikacılığı ve adapazarı'ndaki sendikal görüşler üzerine inceleme*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Kara, S. (2018). *Öğretmenlerin sendika algıları: Niğde örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Karadeniz, Y. (2010). Sözleşmeli öğretmenlik uygulamasının değerlendirilmesi. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (29), 65-72.
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet dönemindeki dal öğretmen yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2).
- Kayıkçı, K. ve İnceoğlu, E. (2010). İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki öğretmenlerin sendikaların işleyişine ilişkin algıları. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 35(372), 22-29.
- Kazancı, A. K. (2007). *657 sayılı devlet memurları kanunu çerçevesinde vekalet müessesesi*. Ankara: Maliye Bakanlığı.
- Kjaerum, M. (2010). Human rights and their history from europe an perspective, human rightsand history: *A Challengefor Education* (19-25). Berlin: Fatamorgana Verlag.
- Koç, Y. (2003). *Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi tarihi*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Koç, Y. (2006). *Tös (anti-emperyalist, ulusalıcı, emekten yana öğretmen örgütü)*. Ankara: Ulusal Eğitim Derneği Yayınları.
- Koray, M. (1994). *Değişen koşullarda sendikacılık*. İstanbul: Promat Basım Yayın.
- Köybaşı, F. Uğurlu, C. T. ve Arslan, C. (2016). Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(27). 101-123.
- Kutal, M. (2003). Türkiye'de kamu görevlilerinin sendikal örgütlenme hakları. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 45, 141-154.
- Lordoğlu, K. (2003). Türk sendikal hareketinin özgün kriz alanları var mıdır? *Petrol-İş 2000-2003 Yıllığı*, 85, 289-301.

- Mahiroğulları, A. (2013). *Dünya'da ve Türkiye'de sendikacılık*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Makal, A. (1999). *Türkiye'de tek partili dönemde çalışma ilişkileri: 1920-1946*. Ankara: İmge.
- MEB. (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri*. Ankara:MEB Yayınları.
- Memduhoğlu, H.B. (2016). Liselerde işgücüne ilişkin farklılık algısı ve farklılıkların yönetimi: Nitel bir çözümleme. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 41(185), 199-217.
- Merriam S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Orhan, S. ve Savuk, F. (2014). Emek-teknoloji-işsizlik ilişkisi. *ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi*, 2(2), 9-24.
- Özkan, R. (2005). Birey ve toplum gelişiminde öğretmenlik mesleğinin önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 33(166).
- Özkiraz A. ve Talu, N. (2008). Sendikaların doğuşu; Türkiye ve Batı Avrupa ülkeleri karşılaştırması. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2,108-126.
- Özoğlu, M., Gür, B. S. ve Altunoğlu, A. (2013). Türkiye ve dünyada öğretmenlik. *Eğitim Bir Sen* (54), 39-47.
- Öztürk, M. (2007). Türkiye'de ve dünyada yeni sendikal perspektifler. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (53).
- Öztürk, M. (2013). Sendikal demokrasinin örgütlü hareketler açısından önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.18, S.2, 269-285.
- Pektaş, Ş. (2012). *Demokrat parti döneminde işçi hareketleri*. İstanbul: Fırat Yayınevi.
- Pıçak, M. ve Kadah, H. (2017). *Türkiye'de sendikalaşmanın tarihsel gelişimi*. Düünden Bugüne Ekonomi Yazıları.

- Polat, S. (2013). Ücretli öğretmenlik istihdamının yarattığı sorunlar üzerine nitel bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 67-88.
- Pustu, Y. (2019). Teşkilat yapısı ve faaliyetleriyle Türkiye muallimler birliği (1921-1936). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 35(99), 51-94.
- Sarpkaya, R. (2005). Öğretmenlerin sendikalara üye olma durumlarını etkileyen etmenlerin profili. *Mülkiye Dergisi*, 29(247).
- Seashore, K. ve Şimsek, H. (2008). Öğretmen sendikaları, yeni sendikacılık ve dönüşen kültürel mecazlar, *Eurasian Journal of Educational Research*, 31, 93-113.
- Seçilmiş, F. (2008). *Sendika üyelik coğrafyası (öğretmen sendikaları)*. Ankara: TODAİE Yayınları
- Selamoğlu, A. (2004). Örgütlenme sorunu ve sendikal yapıda değişim arayışı. *Çalışma ve Toplum*, 2(2), 39-54.
- Serinoğlu, R. (2004). *Eğitim hizmet kolundaki sendikaların eğitim anlayışları ve amaçladıkları insan modelleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Sever, H. (2009). *Toplu iş sözleşmelerinde sendikaların yetki şartları ve yetki tespiti*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Seyyar, A. ve Öz, C.S. (2007). *İnsan kaynakları terimleri ansiklopedik sözlük*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Söylemez, M. (2019). *Eğitim çalışanlarının sendikalara ilişkin görüşlerinin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Snape, E. ve Redman, T. (2006). *Militancy and moderation in teacher's unions: Is there a fit between union image and member attitudes?* Working Paper. Durham University Department of Economics and Finance, Durham.

- Stevenson, H. (2007) Restructuring teachers' work and trade union responses in england: bargaining for change? *American Educational Research Journal*, 44(2), 224-251.
- Şahin, N. (2018). Ülke karşılaştırmaları ışığında Türkiye'de sendika-siyaset ilişkisinin değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 115-143.
- Talas, C. (1997). *Toplumsal politika*. Ankara: İmge Yayınları.
- Talu, N. (2008). *Sendikaların doğuşu; Türkiye ve batı Avrupa ülkeleri karşılaştırması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Tartanoğlu, Ş. (2007). *1980 sonrası Türk sendikacılığı ve devrimci işçi sendikaları konfederasyonu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Taş, A. (1995). *İlköğretim okulları öğretmenlerinin eğitim sendikalarından, sendikacıların öğretmenlerden beklentileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Taşkın, M. B. (2006). *Türk anayasal düzeninde sendika kurma hakkı*. Ankara: Adalet Yayınları.
- Taşdan, M. (2013). Eğitim işkolundaki sendikalara ilişkin öğretmen görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1).
- Tekeş, M. A. (2010). *Öğretmenlerin sendikalardan beklentileri (istanbul örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TEM-SEN (2001). *Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası Tüzüğü*.

- Tok, T. N. (1996). *Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenmeye ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tokol, A. (2012). *Sosyal politikanın tarafları içinde: Sosyal politika*, Bursa: Dora Yayınları.
- Tuncay, A. C. (2007). Kamu görevlilerinin sendikalaşması ve toplu pazarlık hakkı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9, 157-176.
- Uçkan, B. (2014). *İşçi sınıfı ve işçi sendikaları, endüstri ilişkileri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Uçman, H. (2006). *MEB'in öğretmen istihdam biçimleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü.
- Ulutaş, A. ve Sönmez, İ. (2011). *Eğitimci kadınların sendikal örgütlenme eğilimleri ve sendikal sürece katılım düzeyleri üzerine bir inceleme*. Bursa: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu.
- Uygun, S. (2009). Öğretmen örgütleri ve Çanakkale muallimler birliği. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, (363).
- Uyumlu, H. O. (2009). Üniversite öğretim elemanlarının sendikal örgütlenmeye ilişkin görüşleri. (Ankara üniversitesi örneği). *Eğitim Bilim Toplum dergisi*, 7 (28), 36-58.
- Ün, Ç.B. (2018). *Sendika içi demokrasi: Kamu sendikaları ile işçi sendikalarının karşılaştırılması. Tekirdağ ili örneği*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.
- Ünal, E. (2012). *Türkiye'de memurların sendikal hakları çerçevesinde grev hakkı*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Ünlütürk, Ç. (2006) *Sendikal hareket ve çevre sorunları: Türkiye’de sendikaların çevre politikaları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- West, K. L ve Mykerezi, E.(2010). Teachers’ unions and compensation: The impact of collective bargaining on salary schedules and performance pay schemes. *Economics of Education Review*, 30(11), 99-108.
- Yasan, T. (2012). İlköğretim okulu yöneticilerinin ve öğretmenlerinin sendikalara ilişkin görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi: malatya il merkezi örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 271-293.
- Yaşar, M., Bilaloğlu, G. R. ve Karabay, A. (2013). Şimdi ben öğretmen mi oldum: öğretmenlik kimliğinin oluşmasında etkili olan etmenlere yönelik öğretmen adaylarının görüşleri. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages*, 8(7), 269-282.
- Yazıcı, E. (2010). *Osmanlı’dan günümüze Türkiye işçi hareketi*. Ankara: Binyıl Yayınevi.
- Yeşiltaş, A. (2015). Sağlık sektöründe kamu sendikalaşması. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 4, 131-150.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, E. ve Demirkan, M. (2007). *Endüstri ilişkileri ders notları*. Sakarya: Cemal Kitabevi.
- Yıldırım, H. (2008). Öğretmenlerin meslek memnuniyeti araştırması. *Eğitim Bir-Sen* 45, 4-10.
- Yıldırım, İ. S. (2007). *Türkiye’de sendikalaşma sürecinde öğretmen sendikaları ve siyasetle ilişkisi: Adapazarı örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Yıldız, E. (2015). *Sendikalı öğretmenlerin sendikal faaliyetlere katılımları (Kocaeli örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yorgun, S. (2005). Küreselleşme sürecinde Türk sendikacılığında yeni yönelişler ve alternatif öneriler. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 3, 137-162.
- Yorgun, S. (2007). *Dirilişin eşiğinde sendikalar yeni eğilimler yeni stratejiler*. Ankara: Ekin Yayınları.

İnternet Kaynakları

1982 Anayasası'nın 33. Maddesinin 1. Fıkrası.

https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf, Erişim Tarihi: 16.03.2020.

2821 Sayılı Sendikalar Kanunu.

<https://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.2821&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch>, Erişim Tarihi: 09.03.2020

4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Ve Toplu Sözleşme Kanunu.

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4688.pdf>, Erişim Tarihi: 14.03.2020

4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Ve Toplu Sözleşme Kanunu Gereğince Kamu Görevlileri Sendikaları İle Konfederasyonların Üye Sayılarına İlişkin 2020 Eylül İstatistikleri Hakkında Tebliğ. [Basın bülteni].

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/09/20200904-11.pdf>. Erişim Tarihi: 13.05.2021

624 Sayılı Devlet Personeli Sendikaları Yasası. <http://egitimsen.org.tr/wp-content/uploads/2016/11/Devlet-Personeli-Sendikalar%C4%B1.pdf>, Erişim Tarihi: 14.03.2020

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, Mevzuat Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf>, Erişim Tarihi: 05.03.2020

American Federation of Teachers. (2020). <https://www.aft.org/about/history>, Erişim Tarihi: 13.03.2020

American Normal School Association (2020).

https://en.wikipedia.org/wiki/National_Education_Association, Erişim Tarihi: 12.03.2020

Dernekler Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5253.pdf> Erişim Tarihi: 14.03.2020

Diyarbakır Yetkili Sendika Seçimi. [Basın bülteni].

<https://www.mebpersonel.com/sendikalar/ebs-diyarbakirda-yetkiyi-aldi-h222796.html>,

Erişim. 29.11.2020

Eğitim Emekçileri Enternasyonalı.

https://en.wikipedia.org/wiki/Education_International, Erişim Tarihi: 13.03.2020

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası,

Tüzük,<http://egitimsen.org.tr/hakkimizda/tuzugumuz/>, Erişim Tarihi: 18.03.2020

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası, Yayınlar,

<https://diyarbakir.meb.gov.tr/>

EKLER

EK 1: VALİLİK OLURU

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-30769799-44-19512753
Konu : Araştırma İzni (Serhat YILDIZ)

22/01/2021

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 24/01/2021 tarih ve 1563890 sayılı 2020/2 Nolu Genelgesi.
b) Siirt Üniversitesi Rektörlüğünün 12/01/2021 tarih ve 535 sayılı yazısı.

Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Serhat YILDIZ'ın **'Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüş ve Beklentileri; (Nitel Bir Araştırma)** konulu araştırma çalışmasını İlimiz Merkez ilçelerine bağlı tüm okullarda görev yapan öğretmenlere uygulama isteği ilgi (b) yazıda belirtilmiştir.

Söz konusu araştırma çalışmasının **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Milli Eğitiminin Genel amaçlarına uygun olarak ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke ,esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde** hijyen, sosyal mesafe ve maske kuralına uymak kaydıyla araştırma çalışmasının gönüllülük esasına bağlı olarak yapılması uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Yüksel ARSLAN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR

Fatih CIDIROĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK:

- 1- Anket İzin Değerlendirme Formu

ŞEHİTLİK MAHALLESİ ESKİ EĞİTİM FAKÜLTESİ BİNASI
ŞEHİR/DİYARBAKIR
n No : 0 (412) 322 22 36
ta: arge21@meb.gov.tr
adres : mebi@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: HATİP YAVUZ /MEMUR

Unvan : Memur

İnternet Adresi: diyarbakir@meb.gov.tr

Faks:412322248

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 8301-6259-3550-9d12-07a2 kodu ile teyit edilebilir.

EK 2: MEM OLURU

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-30769799-44-19577659
Konu : Araştırma İzni (Serhat YILDIZ)

22.01.2021

.....KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Serhat YILDIZ'ın **'Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüş ve Beklentileri; (Nitel Bir Araştırma)** konulu araştırma çalışmasını İlçenize bağlı tüm okullarda görev yapan öğretmenlere uygulama isteğinin uygun görüldüğüne dair 228/01/2021 tarih ve 19512753 sayılı valilik onayı ekte gönderilmiştir.,

Gereğini rica ederim.

1

Süleyman İLGE
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

EK:

- 1- Valilik Onayı
- 2- Anket Belgeleri

DAĞITIM

Bağlar, Kayapınar, Sur, Yenişehir Kaymakamlığına
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ŞEHİTLİK MAHALLESİ ESKİ EĞİTİM FAKÜLTESİ BİNASI
ŞEHİR/DİYARBAKIR
n No : 0 (412) 322 22 36
ta: arge21@meb.gov.tr
dresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: HATİP YAVUZ / MEMUR
Unvan : Memur
Faks: 4123222248
İnternet Adresi: diyarbakir@meb.gov.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f28c-aa23-3dc2-8acf-035e kodu ile teyit edilebilir.

EK 3: ETİK KURULU ONAYI

T.C.
SİİRT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU KARARLARI

Oturum Tarihi
07/01/2021

Oturum Saati
09:00

Oturum Sayısı
3

Üniversitemiz Etik Kurulu 07/01/2021 tarihinde saat 09:00'da Kurul Başkanı Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCI başkanlığında, aşağıda imzaları bulunan üyelerin katılımıyla toplanarak gündemdeki konuları görüşmüş ve aşağıdaki kararları almıştır.

ETİK KURUL KARARI

(Siirt Üniversitesi Etik Kurulu'nun aşağıdaki görüşü tavsiye niteliğinde olup, üniversitemizle ilgili etik ilkelerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacını taşımaktadır.)

ETİK İNCELEME KONUSU

Serhat YILDIZ tarafından yürütülecek olan **"Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüş ve Beklentileri (Nitel Bir Araştırma)"** başlıklı araştırmasının etik olarak uygunluğu

İNCELEME

Araştırma konusu, **"Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüş ve Beklentileri (Nitel Bir Araştırma)"** olarak ifade edilmiştir. Amacı ise, Son yıllarda en çok konuşulan konulardan olan sendikacılık faaliyetlerinin eğitim sektörüne olan yansımaları hakkında fikir sahibi olabilmek için yapılacak bu çalışmada sendikalar hakkında genel bir çerçeve ortaya konulacak olup sendikaların olumlu ve olumsuz yanları hakkında öğretmenlerin görüşleri değerlendirileceği belirtilmiştir. Çalışmanın Diyarbakır ili 4 merkez ilçesinde (Bağlar, Kayapınar, Sur, Yenişehir) gerçekleştirileceği belirtilmektedir.

Planlanan çalışma insan katılımına dayalı bir araştırma olduğundan araştırma yönüyle etik kurulu ilgilendirmektedir. Araştırma etiği bakımından söz konusu araştırmanın, katılımcıların fiziksel ve ruhsal sağlıklarını tehdit edici soruları içermediği, katılımcıların kişisel hakları ve özel bilgilerinin korunacağı ifade edilmiştir. Araştırma etiği bakımından dikkat edilmesi gereken birinci husus; yürütülecek olan programın katılımcıların yararına olması ve onları herhangi bir zarara uğratma riski taşımamasıdır. Araştırma etiği bakımından dikkat edilecek ikinci husus araştırmaya katılacak kişilerde rıza unsurunun gözetilmesidir.

SONUÇ

Sonuç olarak sosyal bilimlerdeki araştırmaların yayın etiği bakımından, insan katılımına dayalı olanların da araştırma etiği bakımından etik ilkelere uygun olması gerekmektedir. Bu nedenle araştırmanın uygulanmasında katılımcıların hiçbir şekilde zarara uğratılmamaları ve rızalarının olması esastır. Bu şartlar yerine getirildiğinde elde edilen verilerin raporlaştırılmasında araştırma etiği bakımından bir sakınca bulunmamaktadır.

Kurul Üyeleri:

Batman Yolu 10.km Merkez, 56100 Siirt/Türkiye
Tel: +90 (484) 212 11 11
E-Posta: : siu@siirt.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Cemalettin Erdemci
Faks: +90 (484) 212 11 11
Elektronik ağ: www.su.edu.tr

Sayfa 1 / 2

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
SİİRT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU KARARLARI

Oturum Tarihi
07/01/2021

Oturum Saati
09:00

Oturum Sayısı
3

Prof. Dr. Ayhan YILMAZ
Kurul Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi Arif GÜLLER
Kurul Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi Simla ADAGIDE YILMAZ
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCI
Kurul Başkanı

Doç. Dr. Adnan MEMDUHOĞLU
Kurul Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi Burçak ASLAN ÇELİK
Kurul Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi Varol TURAL
Kurul Üyesi

EK 4: GÖRÜŞME FORMU

**SENDİKALARA İLİŞKİN ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞ VE
BEKLENTİLERİ ÖLÇMEK İÇİN YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME
FORMU**

Sayın Meslektaşım,

Öncelikle görüşme isteğimi kabul ederek araştırmaya yapacağınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Türkiye’de sendikalara ilişkin öğretmenlerin görüş ve beklentilerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma kapsamında, yarı yapılandırılmış görüşme sorularına dayalı olarak sizlerin değerli görüşlerini almaya çalışacağım. Bu görüşmelerden elde edilecek veriler yalnızca bilimsel amaç için kullanılacaktır. Yazılı kayıtlar ve ses kayıtlarının hiçbirinde adınız geçmeyecektir. Görüşülen her kişiye numara verilerek verinin çözümlenmesinde ve sunulmasında bu numaralar kullanılacaktır. Araştırmamın gerçeği yansıtması, vereceğiniz yanıtlara göstereceğiniz özene bağlıdır.

SERHAT YILDIZ

Görüşmenin Aşağıdaki Hangi Yöntemle Yapılmasını İstersiniz?

1. { } Ses Kayıt Cihazı 2. { } Yazı

I. KİŞİSEL BİLGİLER

A. Meslekteki Kıdeminiz Nedir?

B. Öğrenim Düzeyiniz:

1. { } Lisans
2. { } Lisans üstü (Yüksek Lisans, Doktora)

C. Cinsiyetiniz: Erkek { } Bayan { }

D. Herhangi bir sendikaya üye misiniz?

1. { } Evet 2. { } Hayır

D1. Yanıt evetse, hangi sendikaya üyesiniz?

1. { } Eğitim-Sen
 2. { } Türk Eğitim-Sen
 3. { } Eğitim Bir-Sen
 4. { } Diğer

E. Sendika ile ilgili Göreviniz nedir?

1. { } İşyeri temsilcisi 2. { } Sendika yöneticisi 3. { } Delege 4. { } Üye

F. Bağlı olduğunuz sendikanın “mesleki gelişiminize yönelik olarak” yapmış olduğu herhangi hizmet içi eğitim aldınız mı?

1. { } Evet 2. { } Hayır

F1. Yanıt evetse, hangi konu ya da konularda ilgili olduğunu belirtiniz?

.....

.....

Sendikalara İlişkin Öğretmenlerin Görüş ve Beklentileri Hakkında Sorular**Öğretmenlerin Görüşlerine Yönelik Sorular**

1. Size Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenleri Nelerdir? Belirtiniz.
2. Size Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olmama Nedenleri Nelerdir? İzah Ediniz.
3. Eğitim Sendikalarının Demokratikleşmeye Katkıları Nelerdir? Açıklar Mısınız?
4. Sendikaların Genel Çalışma Koşullarından Memnun Musunuz? Neden?
5. Sendikalar Hakkında Temel Görüşleriniz Nelerdir? Belirtiniz.
6. Sendikalara Üye Olunurken Dil, Din, İrk, Mezhep, Siyasi Görüş Vb. Gibi Durumlar Sizi Etkiliyor Mu? Nasıl?

7. Sendikaların Kendi Üyelerinin, Herhangi Bir Makama Atanmasında, Yer Değiştirmesinde Ve Görevde Yükselmesinde Sendikanın Etkisine Yönelik Görüşlerinizi Paylaşabilir Misiniz?
8. Sendikaların, Çalışanların Özlük Haklarını Korunma İle İlgili Görevlerini Yeteri Kadar Yerine Getirdiklerini Düşünüyor Musunuz? Niçin?
9. Sendikaların Siyasetle, Siyasi Partilerle ve Diğer Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İlişkilerine Yönelik Görüşleriniz Nelerdir? Belirtiniz.
10. Günümüz Eğitim Sendikalarının, Eğitimle İlgili Sorunlara Yeteri Kadar Çözüm Ürettiklerini Düşünüyor Musunuz? Neden?
11. Sendikaların, Eğitimle İlgili Yönetmelik Kararlarda Etkili Olduğunu Düşünüyor Musunuz?
12. Sendikalar, Üyelerine Aidiyet Duygusu ve Meslek Bilincini Oluşturmada Yeteri Kadar Katkı Sağlıyor Mu? İzah Ediniz.
13. Sendikaların Politik Kararlarda Etkili Olduklarını Düşünüyor Musunuz? Neden?

Öğretmenlerin Beklentilerine Yönelik Sorular

1. Öğretmen Olarak Sendikalardan Genel Beklentileriniz Nelerdir? İzah Ediniz.
2. Sendikaların, Eğitimle İlgili Sorunlarda, Politik Ve Yönetmelik Kararlarla İlgili, Öğretmenlerin Mesleki Gelişimleriyle İlgili Vb. Konularda Beklentileri Karşılıdığını Düşünüyor Musunuz? Beklentileriniz Nelerdir? İzah Ediniz.